

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Izrael jako strategický partner Evropské unie

Israel as a Strategic Partner of the European Union

Student:

Bc. Nikola Vojtušová

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Nikola Vojtušová**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6210T004 Eurospráva**
Téma: **Izrael jako strategický partner Evropské unie**
Israel as a Strategic Partner of the European Union

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vnější činnost Evropské unie
 3. Charakteristika Izraele a jeho ekonomického potenciálu
 4. Hospodářské vztahy EU a Izraele
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

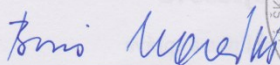
- CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-7179-804-5.
- EVROPSKÁ UNIE. Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a státem Izrael na straně druhé. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2000, sv. 55, s. 167-335. Dostupný také z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22000A0621\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22000A0621(01)&from=EN)
- SENOR, Dan a Saul SINGER. *Start-up nation: příběh izraelského hospodářského zázraku*. 2. vyd. Praha: Aligier, 2012. 323 s. ISBN 978-80-904895-1-6.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 22. dubna 2016

.....
Bc. Nikola Vojtušová

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D. za odborné vedení a trpělivost, kterou se mnou při psaní této práce měla.

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Vnější činnost EU	4
2.1	Utváření Vnější činnosti EU	4
2.2	Definice vnější činnosti podle Lisabonské smlouvy	6
2.2.1	Institucionální zastřešení Vnější činnosti EU	10
2.3	Vnější obchodní vztahy EU	11
2.4	Evropská politika sousedství	12
2.4.1	Unie pro Středomoří	14
2.4.2	Partnerství mezi EU a Izraelem	15
2.4.3	Izrael jako člen Evropské politiky sousedství.....	18
2.5	Shrnutí	19
3	Charakteristika Izraele a jeho ekonomického potenciálu	21
3.1	Základní charakteristika Státu Izrael	22
3.2	Ekonomická výkonnost Státu Izrael	25
3.2.1	Základní ekonomické ukazatele Státu Izrael	26
3.2.2	Zahraniční obchod a investice Státu Izrael	34
3.3	Pozice Státu Izrael v rámci partnerství Euromed	37
3.4	Shrnutí	41
4	Hospodářské vztahy EU a Izraele	43
4.1	Obchodní vztahy mezi EU a Státem Izrael.....	43
4.1.1	Nejvýznamnější obchodní partneři Státu Izrael z EU	47
4.2	Investice mezi EU a Státem Izrael.....	50
4.2.1	Nejvýznamnější investoři z členských států EU	54
4.3	Participace Izraele na výzkumu a vývoji EU.....	58
4.4	Shrnutí	61
5	Závěr	63
	Seznam použité literatury	65

Seznam zkratek	76
Seznam grafů a tabulek	79
Seznam příloh	1

1 Úvod

Izrael již dlouhodobě představuje pro Spojené státy americké strategického partnera v regionu Blízkého východu. Strategickým partnerem Stát Izrael nazval také předseda vlády Bohuslav Sobotka v souvislosti se zahraničně-politickou orientací České republiky. Spolupráce a vytváření vzájemných vztahů mezi státy či regiony v současné době představuje hybnou sílu celé společnosti. Důvodem této skutečnosti jsou komparativní výhody jednotlivých zemí a jejich schopnost vytěžit z dané výhody co nejvíce. Tento případ se týká také spolupráce Evropské unie a Izraele, za předpokladu, že Izrael netvoří pouze pasivního člena, nýbrž aktivního partnera v kompetenci Evropské politiky sousedství. Zda-li Stát Izrael představuje strategického partnera taktéž pro Evropskou unii, objasníme v závěru této diplomové práce.

Cílem této práce bude identifikovat potenciál Státu Izraele a vyhodnotit jeho váhu z hlediska partnerství pro Evropskou unii. Pro splnění tohoto cíle je stanovena hypotéza: Izrael představuje klíčového partnera Evropské unie v oblasti Evropsko-středomořského partnerství.

Zdroj informací, pro účel této práce, představuje zejména primární právo Evropské unie doplněné o publikace korespondující s tematickým zaměřením. Pro zpracování praktické části bylo čerpáno především z aktuálně vydaných elektronických publikací Evropskou komisí, OECD, Světovou bankou, OSN, Evropským parlamentem apod. a taktéž i ze stránek Statistického úřadu Evropské unie a Státu Izrael.

Hlavní metodu zpracování práce představuje analýza zejména výchozích skutečností, kdy prostřednictvím abstrahování dochází k identifikování podstatných faktorů pro splnění cíle této práce. V praktické části následně metodou komparování identifikujeme statistické skutečností, které v závěru vyhodnotíme.

V první kapitole této práce nejprve vymezíme Vnější činnost Evropské unie a stručně charakterizujeme její utváření až do přijetí Lisabonské smlouvy. Představíme si hlavní oblasti vnějších obchodních vztahů Evropské unie a postupně přejdeme do kompetence Evropské politiky sousedství. V této části definujeme působení Unie pro Středomoří a zaměříme se na možnosti uplatnění Státu Izrael v tomto seskupení. V následující kapitole stručně charakterizujeme Izrael a zaměříme se na jeho ekonomickou výkonnost a postavení v rámci partnerství Euromed. A v závěrečné fázi již konkrétně analyzujeme hospodářské vztahy Evropské unie a Státu Izrael a vyhodnotíme přínosy, které toto partnerství představuje.

2 Vnější činnost EU

Pojem vnější činnost je v primárním právu Evropské unie (EU) používán až s přijetím Lisabonské smlouvy v roce 2009. Tato smlouva se skládá ze dvou samostatných smluv, jejichž oficiální název zní: „Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie“. V důsledku přijetí Lisabonské smlouvy nastaly zásadní změny v doposud vytvářených vnějších vztazích EU, které se transponovaly do oblasti vnější činnosti. Tato skutečnost se stala klíčová v souvislosti s navazováním vztahů a budováním partnerství, které je předmětem této diplomové práce.

Vnější vztahy EU jsou velice široký pojem zasahující do několika různých oblastí. Konkrétněji můžeme hovořit o zahraniční a bezpečnostní politice, rozvojové a humanitární pomoci nebo taktéž o společné obchodní politice. Utváření těchto jednotlivých oblastí kompetencí EU jde ruku v ruce s postupně narůstající integrací samotné Evropské unie, jež oficiálně započala již v 50. letech 20. století.

V procesu postupně se rozšiřující a integrující Evropské unie se můžeme taktéž setkat i se rozvíjejícím se způsobem navazování vztahů se třetími zeměmi, do nichž spadá i Stát Izrael. Jedním ze způsobů jak rozvíjet partnerské vztahy je spolupráce prostřednictvím bilaterálních smluv, které tvoří, mimo jiné, i základ Evropské politiky sousedství.

2.1 Utváření Vnější činnosti EU

Vnější činnost Unie je vymezena a právně zakotvena až v Lisabonské smlouvě, ovšem její dílčí politiky se plynule utvářely již od Římských smluv o založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM) v roce 1958 (Kaňa, 2010). Vůbec prvotním integračním impulzem tehdejších Společenství bylo rozvíjení vnějších ekonomických vztahů, potažmo současné obchodní politiky, která momentálně spadá mezi jedny z nejvíce integrovaných politik v Unii. Až do roku 1970 vnější ekonomické vztahy tvořily jediný způsob, jakým Společenství prosazovalo zahraničně-politické vztahy (Euroskop, 2016a).

Pro zahraničně-politické vztahy se klíčovým zlomem v transformaci do společné zahraniční politiky stalo zahájení Evropské politické spolupráce (EPS) v roce 1970. EPS koordinovala zahraniční politiku tehdejších členských zemí Společenství formou pravidelných konzultací a sladování diplomatických kroků. Při přijetí Jednotného evropského aktu (JEA) v roce 1987, došlo k jejímu formálnímu zakotvení v primárním právu. Jak uvádí Štouračová: „V té souvislosti se členské státy zavázaly vypracovat a společně

provádět evropskou zahraniční politiku a to s ohledem na evropskou bezpečnost“ (Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha 2013, s. 10). Prostřednictvím této cesty, se s přijetím Smlouvy o Evropské unii (Maastrichtská smlouva) v roce 1993, zahraniční politika členských států vyvinula, až do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). V této podobě SZBP tvořila druhý pilíř Evropské unie a fungovala tak až do přijetí Lisabonské smlouvy. Díky působnosti SZBP mohla EU reagovat na politické změny ve světě na počátku devadesátých let, ovšem jako následek jednomyslného hlasování, se realizační fáze SZBP značně komplikovala. EU rovněž postrádala představitele, který by dokázal tlumočit její názory a postoje a jednotně Unii zastupoval (Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, 2013).

V souvislosti s tehdejším působením druhého pilíře a zahraničních vztahů, Cihelková (2003) zdůrazňovala nutnost rozlišovat zahraniční politiku členských států a zahraniční politiku ve smyslu druhého pilíře. V rámci druhého pilíře takto existovaly oblasti společných aktivit členů EU, do kterých můžeme řadit právě angažovanost EU v 90. letech v Jugoslávii apod. Změny ve SZBP přinesla posléze i Amsterodamská a Niceská smlouva a ratifikací Lisabonské smlouvy, SZBP vytvořila samostatně definovanou oblast působnosti EU, mimo Vnější činnost EU.

Prosazování vnějších ekonomických vztahů, s ohledem na utváření Společné obchodní politiky (dále jen SPO), probíhalo v zásadě jinak. Jak uvádí Kalinská (2010, s. 120): *„SPO byla součástí smluv o založení Evropských společenství již od samého počátku, neboť předpokladem integrační smlouvy bylo vytvoření celní unie s jednotným celním sazebníkem“*. Celní unie oficiálně vznikla v roce 1968, kdy Evropská společenství poprvé jednotně aplikovala společný celní sazebník a obchodní politika se tak stala výlučnou pravomocí Společenství. V této fázi nedocházelo pouze k rozvoji obchodních vztahů mezi členskými státy, nýbrž i k úpravě obchodních vztahů se třetími zeměmi.

V rámci obchodních vztahů na začátku utváření evropské integrace, můžeme najít i počátky rozvojové spolupráce. Tato spolupráce započala se vznikem EHS jako důsledek přidružení 20 zámořských území (bývalé kolonie) členských států Společenství. Na počátku 60. let došlo k nové etapě hospodářských vztahů mezi Evropskými společenstvími a těmito koloniemi a první vlnu uzavřených asociačních dohod vytvořily dohody Yaoundé I a II. Po přistoupení Velké Británie do Společenství, následovalo uzavření Dohod z Lomé I – IV se zeměmi Afriky, Karibiku a Tichomoří (ACP), které pokrývaly hospodářskou spolupráci až do konce 90. let 20. století. Nicméně tato spolupráce funguje i v současnosti a to se 79 zeměmi

ACP, stvrzenou Dohodou z Cotonu (Fojtíková a kol., 2014). Rozvojová spolupráce nezaštiťuje pouze země ACP, ale prostřednictvím Všeobecného systému preferencí, aplikovaným od 70. let, zastřešuje spolupráci mimo jiné i s některými asijskými státy nebo státy Latinské Ameriky.

Vnější ekonomické vztahy, vytvářené prostřednictvím obchodní politiky a spolupráce se třetími zeměmi, Lisabonská smlouva oficiálně řadí do problematiky Vnější činnosti Unie, společně taktéž i s oblastí humanitární pomoci a vztahů Unie s mezinárodními organizacemi.

Maastrichtská smlouva přiřkla EU právní subjektivitu a samotné uzavírání mezinárodních smluv, diplomatické vystupování či přístup k mezinárodním organizacím jménem Unie, byl právně podložen. Taktéž díky zrušení tří pilířové struktury, Lisabonskou smlouvou, mnohonásobně usnadněn. Tohoto usnadnění je docíleno pouze s ohledem na praktické uplatnění politik EU. Ovšem s přihlédnutím konkrétně k legislativnímu zakotvení Vnějších vztahů EU do Smlouvy o EU a Smlouvy o fungování EU, zdá se být systematická stránka legislativní úpravy vnějších vztahů, dosti roztržitá.

2.2 Definice vnější činnosti podle Lisabonské smlouvy

S přijetím Lisabonské smlouvy Společná zahraniční a bezpečnostní politika a současně i Společná bezpečnostní a obranná politika, tvoří samostatné oblasti definované mimo Vnější činnost EU (Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii). Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen SFEU) do problematiky Vnější činnosti Unie konkrétně řadí oblast Společné obchodní politiky, Spolupráci se třetími zeměmi a humanitární pomoc, problematiku Mezinárodních smluv a Vztahy Unie se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi.

V rámci hlavy V kapitoly I článku 21 Smlouvy o Evropské unii (dále jen SEU) se pojednává o zásadách, na kterých Vnější činnost EU stojí. Jedná se o: *„demokracii, právní stát, univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, úctu k lidské důstojnosti, zásady rovnosti a solidarity a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva“*. Dále tento článek pojednává o: *„rozvíjení vztahů a budování partnerství se třetími zeměmi a mezinárodními, regionálními nebo světovými organizacemi“* SEU (2008, s. 28). Mimo jiné, se ve SEU (2008, s. 28) zdůrazňuje vysoký stupeň spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů především za účelem Unie:

- a) chránit své hodnoty, základní zájmy, svou bezpečnost, nezávislost a celistvost;
- b) upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva;
- c) zachovávat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a s cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic;
- d) podporovat udržitelný rozvoj v hospodářské a sociální oblasti a v oblasti životního prostředí v rozvojových zemích s hlavním cílem vymýcení chudoby;
- e) povzbuzovat zapojení všech zemí do světové ekonomiky, včetně postupného odstraňování překážek mezinárodnímu obchodu;
- f) přispívat k vypracování mezinárodních opatření pro ochranu a zlepšení kvality životního prostředí a udržitelné hospodaření se světovými přírodními zdroji, aby se zajistil udržitelný rozvoj;
- g) pomáhat lidem, zemím a regionům čelícím přírodním nebo člověkem způsobeným pohromám; a
- h) podporovat mezinárodní systém založený na posílené mnohostranné spolupráci a na řádné správě věcí veřejných v celosvětovém měřítku.

Na základě těchto zásad a cílů, posléze Evropská rada odvíjí své strategické zájmy a cíle celé EU v oblastech zahraniční a bezpečnostní politiky a v oblasti vnější činnosti. Veškeré tyto oblasti jsou reprezentovány Vysokým představitelem Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a mohou se týkat pouze vztahů Unie s některými zeměmi či regiony anebo mít pouze tematický charakter.

SEU dále vymezuje provádění Společné zahraniční a bezpečnostní politiky orgány EU, kdy veškerá rozhodnutí v této oblasti musí být přijímána Evropskou radou a Radou EU jednomyslně, pokud Smlouvy nestanoví jinak. Smlouvy také upravují i zvláštní postavení Evropského parlamentu a Evropské komise a omezují pravomoc Evropského soudního dvoru. Veškeré provádění této politiky je v souladu se zásadou vzájemné solidarity a loajality.

V oddílu zaměřujícím se na obrannou politiku Unie je blíže specifikován její účel věnující se zejména civilním a vojenským prostředkům k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti. Takto organizované mise jsou uskutečňeny až po jednomyslném souhlasu Rady EU na návrh předložený Vysokým představitelem Unie pro

zahraniční věci a bezpečnostní politiku. SEU dále upozorňuje na skutečnost, kdy veškeré závazky členských států EU plynoucí z provádění obranné politiky Unie jsou v souladu se závazky Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO).

Vstup v platnost Lisabonské smlouvy přinesl v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky zrušení pilířové struktury, ovšem jednomyslné hlasování Evropské rady a Rady EU zůstává zachováno. Jednou z podstatných změn představuje vytvoření funkce Vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a smluvní zakotvení Evropské obranné agentury do primárního práva. Mezi stávající nástroje SZBP patří společný postoj, společná akce a společné strategie (Fojtíková a kol., 2014).

Vnější činnost EU je dále rozvíjena ve SFEU v části páté. Zde se opět vychází z obecných ustanovení zařazených do hlavy I. V tomto případě čl. 205 znovu upozorňuje na činnost EU, která *„spočívá na zásadách, sleduje cíle a je prováděna v souladu s obecnými ustanoveními, které vychází z hlavy V kapitoly I (SFEU 2008, s. 28).*

Jak uvádí SFEU (2008, s. 139), důležitým prvkem v utváření Společné obchodní politiky EU je celní unie založena na: *„odstraňování omezení mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic a na snižování celních a jiných překážek“*. Veškeré tyto aspekty přispívají k harmonickému rozvoji světového obchodu a respektují zásady a cíle Vnější činnosti Unie. Jak dále hlava II SFEU upřesňuje, dohody uzavírané se třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi jsou přijímány v Radě kvalifikovanou většinou, až na výjimky týkající se například: *„obchodu se službami, obchodních aspektů duševního vlastnictví a přímých zahraničních investic“* SFEU (2008, s. 140), tehdy Rada rozhoduje jednomyslně.

Oblast Společné obchodní politiky se po ratifikaci Lisabonské smlouvy stala pravomocí výlučnou a zásadní změnu zaznamenalo i rozšíření pravomocí Unie v oblasti přímých zahraničních investic. Posílení pravomocí zaznamenal taktéž Evropský parlament, čímž se jeho souhlas bude vyžadovat u všech obchodních dohod (Evropský parlament, 2014).

Společná obchodní politika disponuje řadou nástrojů, kterými jednak sleduje podporu mezinárodního obchodu, ale taktéž i ochranu trhu samotné EU. Nástroje v působnosti EU můžeme rozdělit na autonomní nástroje, zastřešující tarifní a netarifní omezení obchodu a nástroje smluvní, vztahující se na smluvní ujednání EU se třetími zeměmi. Mezi tarifní nástroje patří clo, celní kvóty, celní stropy apod. a mezi netarifní nástroje používané v EU, řadíme např. pravidla původu, technické normy, daň z přidané hodnoty, spotřební daň a jiné.

Smluvní nástroje posléze můžeme přesněji rozlišovat podle obchodního charakteru na preferenční a nepreferenční anebo taktéž i podle počtu smluvních stran (Fojtíková, 2008).

S ohledem na nástroje aplikované v rámci Společné obchodní politiky je možné na obchodní politiku nahlížet z hlediska dimenze multilaterální, bilaterální a autonomní. Dimenze multilaterální může zastřešovat např. působnost EU ve Světové obchodní organizaci (WTO) a možnost uzavírat obchodní dohody mezi více stranami. Kromě jednotlivých členských států EU, za celou EU působí ve WTO Evropská komise a v současné době má tato organizace 162 členů¹. Dimenzi bilaterální reprezentují dohody uzavřené mezi dvěma stranami např. o volném obchodu, regionální spolupráci nebo o celní unii. Systém všeobecných celních preferencí či ochranná opatření naopak reprezentují dimenzi autonomní. V této oblasti jsou upraveny např. celní preference vůči rozvojovým zemím, v souladu s doložkou nejvyšších výhod GATT/WTO, nebo taktéž všeobecně aplikované jednostranné nástroje na ochranu obchodu (Businessinfo, 2012).

Spolupráce se třetími zeměmi a humanitární pomoc je SFEU rozdělena na rozvojovou spolupráci, hospodářskou, finanční a technickou spolupráci se třetími zeměmi a humanitární pomoc. Obsahem těchto jednotlivých kapitol je nadefinování hlavních záměrů této specifické spolupráce, kdy například cílem rozvojové spolupráce se stalo: „*snížení a výhledově i vymýcení chudoby*“ (SFEU, 2008, s. 141). V rámci hospodářské, finanční a technické spolupráce se jedná především o spolupráci mezi členskými zeměmi Unie a třetími stranami a mezinárodními organizacemi pod záštitou předem uzavřených dohod. Hlavním obsahem humanitární pomoci je: „*poskytnutí cílené pomoci a podpory obyvatelstvu třetích zemí postiženého přírodními nebo člověkem způsobenými pohromami, aby byly zajištěny humanitární potřeby vyplývající z těchto různých situací*“ (SFEU, 2008, s. 143). V případě pozastavení, přerušení či omezení hospodářských vztahů ze strany Unie, je EU oprávněna aplikovat omezující opatření.

Jednou z možností jak navazovat spolupráci se třetími stranami je uzavírání mezinárodních dohod, jejichž problematiku řeší SFEU hlava V. Tyto dohody uzavřené Uníí jsou právně závazné jak pro orgány, tak pro členské státy EU. V hlavě V smlouvy je taktéž zmíněno i uzavírání dohod o přidružení a detailně rozebrán postup uzavírání těchto dohod, v rámci kterých Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou.

¹ Stav k 31.1.2016.

Vztahy Unie, s mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi a pozici delegací Unie, upravuje SFEU hlava VI. Detailnějším navazováním vztahů se zabývá článek 220 zmiňující spolupráci Unie například s Organizací spojených národů, Radou Evropy nebo Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Samotné zastoupení Unie v jednáních se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi provádí delegace Unie vždy pod vedením Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Jak uvádí Doložka solidarity (hlava VII) SFEU, členské státy EU budou jednat v duchu solidarity v případě, kdy dojde na území členského státu Unie k teroristickému útoku nebo se stane obětí přírodní či člověkem způsobené pohromy. Za tímto účelem následně dochází k použití potřebných nástrojů Unie, aby (SFEU 2008, s. 148):

- a) - odvrátila teroristickou hrozbu na území členských států;
 - chránila před případným teroristickým útokem demokratické instituce a civilní obyvatelstvo;
 - poskytla členskému státu pomoc na jeho území v případě teroristického útoku, pokud o to požádají jeho politické orgány;
- b) poskytla členskému státu pomoc na jeho území v případě přírodní nebo člověkem způsobené pohromy, pokud o to požádají jeho politické orgány.

2.2.1 Institucionální zastřešení Vnější činnosti EU

S ohledem na rozsáhlou Vnější činnost EU je nutné specifikovat její činnost v rámci hlavních institucí EU, mezi které patří Rada EU, Evropská rada a Evropská komise. Jednou ze sektorových rad působících v Radě EU je i Rada pro zahraniční věci (FAC), v jejíž kompetenci je zajišťovat soudržnost Vnější činnosti EU. Předsedou této rady je Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. V současnosti vykonává tuto funkci Frederica Mogherini (Euroskop, 2015a). Velice důležitým útvarem v oblasti vnější činnosti je i Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ), která vznikla ratifikací Lisabonské smlouvy v roce 2009. Hlavním představitelem ESVČ je také Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Samotný útvar tvoří úředníci příslušných oddělení generálního sekretariátu Rady i Komise a diplomaté z členských států (Evropská služba pro vnější činnost, 2015). Evropská rada je strategický orgán, který se vyjadřuje k vnějším vztahům a Společné zahraniční a bezpečnostní politice a jeho zasedání se účastní i Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (Euroskop, 2015b). Komise

především zastupuje Unii v oblasti vnějších vztahů. Až do přijetí Lisabonské smlouvy v Evropské komisi působili komisaři zastřešující veškeré oblasti působnosti vnější činnosti, ovšem s ustanovením ESVČ, v kompetenci Komise zůstává pouze oblast rozšíření (DG NEAR) a obchodu (DG TRADE) (Evropská komise, 2015).

2.3 Vnější obchodní vztahy EU

V kontextu Vnější činnosti EU je vhodné si blíže specifikovat jednotlivé typy dohod, uzavírané mezi obchodními partnery. Jak je uvedeno v publikaci Evropské komise (2014, s. 3): „*EU je největší světovou ekonomikou, největším vývozcem a dovozcem, významným investorem a příjemcem zahraničních investic a největším poskytovatelem pomoci*“. Z tohoto tvrzení lze proto snadno odvodit opodstatněnost obchodu pro celou EU. Této skutečnosti napomáhá především důraz EU na stále větší liberalizaci trhu se zbožím, službami, osobami i kapitálem, která se, mimo jiné, projevuje ve vyšším hospodářském růstu nebo větším počtem i kvalitnějšími pracovními místy. Otevření trhů přináší i možnost sdílení a šíření nových technologií a inovací, příliv nových myšlenek a následnou schopnost zdokonalovat a vytvářet nové produkty a zvyšovat tak svou konkurenceschopnost na světových trzích (Evropské komise, 2014).

Veškeré způsoby obchodní spolupráce EU se svými partnery mají podle Štěrbové (2013, s. 231) zapříčinit především „*expanzi evropských subjektů na zahraniční trhy*“. Z tohoto důvodu jsou součástí Evropského hospodářského prostoru (EHP), který vznikl v roce 1994, i Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Tyto tři země, společně ještě se Švýcarskem, uzavřely Evropskou dohodu o volném obchodu (EFTA) a vytvářejí tak vlastní zónu volného obchodu. Členství Norska, Islandu a Lichtenštejnska v EHP znamená implementaci legislativy vnitřního trhu EU a možnost nárokovat si tak výhody v podobě eliminace cel, zvýšení investičních příležitostí, zrychlení obchodu apod. Švýcarsko členství v EHP odmítlo, proto v tomto případě spolupracuje s EU v oblasti obchodu na základě mnoha individuálně uzavřených obchodních dohod. EU má uzavřenou obchodní dohodu také s Faerskými ostrovy (Štěrbová, 2013). Ke konci roku 2015 má EU uzavřených přes 30 obchodních dohod se svými nejdůležitějšími obchodními partnery a podle počtu otevřených jednání lze do budoucna očekávat nárůst takto ratifikovaných obchodních dohod (European Commission, 2016).

Jedním ze způsobů, jakým lze postupně odbourat překážky mezinárodního obchodu, je vytvoření celní unie prostřednictvím sjednání dohody s příslušným státem, regionem či integračním uskupením. EU takto vytváří celní unii s Andorou, San Marinem a na určité

průmyslové a zemědělské výrobky i s Tureckem (Euroskop, 2016a). Zvláštní postavení zastává Monako, které není členem EU, ovšem jeho území je součástí celního území EU a vnitřního trhu EU. Podobně výjimečné postavení má v tomto případě i Vatikán (Štěrbová, 2013).

Doposud uzavřené preferenční obchodní dohody má EU taktéž s Mexikem, Chile, Peru, Marokem, Alžírskem, Tuniskem, Egyptem, Jordánskem, Izraelem, Palestinou, Libanem, Sýrií, Makedonií, Albánií, Srbskem, Černou Horou, Bosnou a Hercegovinou, Jižní Koreou, Kolumbií, Nikaraguou, Panamou, Guatemalou, Jižní Afrikou, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou (European Commission, 2016)

Obchodní vztahy se zeměmi Afriky, Karibiku a Tichomoří, aktuálně zastřešené dohodou z Cotonou, poskytovaly smluvní jednostranné preference, které nebyly v souladu s pravidly mnohostranného obchodního systému. Z tohoto důvodu se EU snaží stávající obchodní vazby založit na Dohodě o ekonomickém partnerství (Štěrbová, 2013). V současné době je tato dohoda uzavřena se státem Antigua, Barbuda, Belize, Bahamy, Barbados, Dominika, Dominikánská republika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago, Papua Nová Guinea, Madagaskar, Mauricius, Seychely, Zimbabwe, Fidži a Kamerun (European Commission, 2016).

Zvláštní obchodní vazby jsou budovány taktéž s rozvojovými státy. Základem této spolupráce je umožnit rozvojovým zemím přístup na mezinárodní trhy a napomoci jim tak budovat vlastní hospodářství a zvyšovat jejich životní úroveň. Tento přístup, konkrétně na trh EU, je zajištěn prostřednictvím jednostranné, nediskriminační a obchodně nepodmíněné preference poskytované Systémem všeobecných preferencí (GSP) a to již od roku 1979 (Štěrbová, 2013).

2.4 Evropská politika sousedství

Prioritou v oblasti vnějších vztahů je Evropská politika sousedství (European Neighbourhood Policy, ENP). Jedná se o poměrně novou politiku, vzniklou oficiálně až v roce 2004, jako reakci na doposud největší rozšíření EU. Jejím cílem je vytvořit, nebo upevnit, již stávající politické a ekonomické vazby se státy, které bezprostředně s EU sousedí. Toto partnerství odráží oboustranný závazek vůči společným hodnotám, které by měly obě strany ve stanovené míře respektovat. Aktuálně politika sousedství zahrnuje šestnáct států:

Alžírsko, Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Egypt, Gruzii, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libyi, Maroko, Moldavsko, Palestinu, Sýrii, Tunisko a Ukrajinu (Evropský parlament, 2014).

Právní základ politiky sousedství vymezuje: „*článek 8 Smlouvy o Evropské unii, hlava V Smlouvy o Evropské unii (Vnější činnost), články 206–207 (Obchod) a články 216–219 (Mezinárodní dohody) Smlouvy o fungování Evropské unie*“ (Evropský parlament, 2014, s. 518). Mezi klíčové instituce provádějící politiku sousedství patří Evropská služba pro vnější činnost a Evropská komise. Nástroje aplikované v tomto případě představují akční plány vypracované vždy ve spolupráci s jednotlivými státy sousedství a odráží vždy aktuální situaci dané země. Tyto plány mají za úkol definovat potřebné politické a hospodářské reformy s krátkodobými a střednědobými prioritami (Evropský parlament, 2014).

Zdrojem financování politiky sousedství se stal pro aktuální období 2014 – 2020 Evropský nástroj sousedství (ENI) s rozpočtem 15,4 mld. eur. V minulém programovém období 2007-2013 tvořil finanční nástroj ENP Evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI), disponující částkou 11,2 mld. eur (European Commission, 2015). V období před rokem 2007 působily dva regionální finanční instrumenty, jimiž byl instrument MEDA (tj. překladem z francouzštiny zkratka pro podpůrný instrument) disponující 5,4 mld. eur pro středomořské země. A instrument Technické podpory - TACIS (3,1 mld. eur) pro země Společenství nezávislých států (SNS), (Euroskop, 2016f). Mezi další zdroje financování patří rovněž granty poskytované Evropskou komisí a úvěry poskytované Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj.

K dispozici jsou dále i speciálně zřízené programy: Program integrace a spolupráce (EAPIC, 130 milionů) a Podpora pro partnerství, reformy a růst podporující začlenění (SPRING, 540 milionů). V roce 2011 byl zřízen další nástroj pro posílení občanské společnosti s názvem nástroj sousedství pro občanskou společnost (Evropský parlament, 2014).

Evropská politika sousedství vychází z dohod uzavřených o partnerství a spolupráci a z dohod o přidružení a obecně tvoří právní základ pro politiku sousedství. Přesněji se vztahuje na Východní partnerství (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko a Ukrajina) a Unii pro Středomoří (Albánie, Alžírsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Mauritánie, Monako, Palestina, Sýrie - členství pozastaveno, Tunisko a Turecko).

2.4.1 Unie pro Středomoří

Unie pro Středomoří byla oficiálně ustanovena v roce 2008 jako fórum pro spolupráci 28 členských států EU, Evropské komise a 15 již zmíněných středomořských států (příloha 1). Unie postupně navázala na již existující Evropsko-středomořské partnerství (Euromed) založeného na základě tzv. Barcelonského procesu (Union for the Mediterranean, 2013b). Barcelonský proces vznikl v roce 1995 s cílem upevnit vztahy mezi EU a státy jižního Středomoří a posílit tak mír a bezpečnost v regionu. Euromed oficiálně podporoval hospodářskou integraci a demokratické reformy ve více než šestnácti státech na jihu EU, severní Africe a na Blízkém východě (European Commission, 2015b). Cílem partnerství Euromed bylo vytvoření Středomořské zóny volného obchodu, kdy postupný průběh schvalování dohod Euromed uvádí tabulka 2.1. Tyto dohody jsou v zásadě omezené pouze na oblast obchodu se zbožím a doposud jsou dohody uzavřené s většinou států Středomoří s výjimkou Sýrie a Libye (European Commission, 2015c).

Tab. 2.1: Dohody Euromed

STÁT	STAV	DATUM PODPISU	VSTUP V PLATNOST
Alžírsko	podepsáno	duben 2002	září 2005
Egypt	podepsáno	červen 2001	červen 2004
Izrael	podepsáno	listopad 1995	červen 2000
Jordánsko	podepsáno	listopad 1997	květen 2002
Libanon	podepsáno	červen 2002	duben 2006
Maroko	podepsáno	únor 1996	březen 2000
Palestina	podepsáno	únor 1997	dosavadní dohoda: červenec 1997
Sýrie	předběžně podepsána (prosinec 2008)		
Tunisko	podepsáno	červenec 1995	březen 1998
Turecko	celní unie: leden 1996	celní unie	prosinec 1995

Zdroj: European Commission (2015c), vlastní zpracování

Unie pro Středomoří byla inspirována cíli vymezenými v Barcelonském prohlášení a v současné situaci napomohla k vytvoření regionálních projektů, které mají skutečný význam pro obyvatele těchto regionů. Tyto projekty jsou zaměřeny na oblast ekonomiky, životního prostředí, energetiky, zdravotnictví, migrace a kultury (European External Action Service, 2016). V rámci Unie funguje i spolupředsednictví reprezentované vždy dvěma státy zastupující severní a jižní region. Hlavním řídicím orgánem je Schůzka vysokých úředníků

a od roku 2010 Unie disponuje taktéž i vlastním sekretariátem s generálním tajemníkem a jeho šesti zástupci (Evropský parlament, 2014). Unie pro Středomoří poskytuje jedinečnou platformu pro formulování regionálních priorit a rozhodnutí o konkrétních iniciativách spolupráce, které mají být zavedeny (Union for the Mediterranean, 2013c).

Celkový pragmatický přístup Unie je založený na třech principech, jimiž je *spoluvlastnictví*, vyznačující se důrazem na spravedlivé fungování a sdílenou odpovědnost, ve smyslu spolupředsednictví dvou států z každého regionu a jejich rovnocenného postavení. *Variabilní geometrie*, založena na flexibilitě rozhodnutí malých států Unie, účastnit se projektů společného zájmu. A *podpora projektů regionální spolupráce*, realizovaných v rámci Unie v šesti strategických oblastech, jimiž je rozvoj podnikání, sociální a občanské záležitosti, vyšší stupeň vzdělání a výzkumu, doprava a rozvoj měst, voda a životní prostředí a energie a klima.

Veškeré aktivity prováděné Unií jsou založeny na úzké spolupráci klíčových partnerských institucí, vlád států Unie pro Středomoří, mezinárodních finančních institucí (IFI), soukromého sektoru a občanské společnosti (Union for the Mediterranean, 2013c).

2.4.2 Partnerství mezi EU a Izraelem

Pojem partnerství není přesně v primárním právu EU definován. Obecně jej ovšem můžeme označit jako: „*vztah mezi dvěma nebo více subjekty, a to jak soukromými, tak veřejnými, který spočívá ve spolupráci těchto subjektů*“ (ESF, 2008). Oficiálně byl pojem partnerství v primárním právu použit až ve SEU v souvislosti s budování partnerství se třetími zeměmi a mezinárodními, regionálními nebo světovými organizacemi za předpokladu sdílení stejných zásad jako EU. Na stejném předpokladu je taktéž budováno i partnerství mezi EU a Izraelem.

Právní základ obchodních vztahů mezi EU a Izraelem tvoří Dohoda o přidružení EU - Izrael (dále jen Dohoda), která vstoupila v platnost v červnu roku 2000 a nahradila tak dřívější dohodu o spolupráci z roku 1975 (Delegation of the European Union to Israel, 2015). Cílem této Dohody je poskytnout vhodný rámec pro politický dialog a hospodářskou spolupráci mezi EU a Izraelem (European Commission, 2015b).

Tato dohoda, celým názvem: „*Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Státem Izrael na straně druhé*“ (Evropská unie, 2000), byla publikovaná Úředním věstníkem Evropské unie a obsahuje celkem IX hlav a VII příloh. Jak taktéž Evropská unie (2000, s. 168) uvádí, jejím cílem je:

- poskytnout vhodný rámec pro politický dialog mezi stranami, který umožní rozvoj úzkých vztahů,
- podpořit, mimo jiné, rozšíření obchodu se zbožím a službami oboustrannou liberalizací, podpořit právo na usazování, postupnou liberalizaci veřejných zakázek, volný pohyb kapitálu a posílení spolupráce v oblasti vědy a techniky, harmonický rozvoj hospodářských vztahů mezi Společenstvím a Izraelem, a tak napomáhat rozvoji hospodářského života, zkvalitnění životních a pracovních podmínek, vyšší produktivitu a finanční stabilitu ve Společenství a v Izraeli,
- podpořit regionální spolupráci za účelem upevnění mírového soužití a hospodářské a politické stability,
- a podpořit spolupráci v ostatních oblastech společného zájmu.

Samotný obsah dohody se nejprve věnuje politickému dialogu a vymezuje hlavní úrovně, na kterých se dialog povede. Následuje oblast týkající se volného pohybu zboží, stanoveného v souladu s ustanoveními Všeobecné dohody o clech a obchodu z roku 1994, a taktéž i v souladu s dalšími mnohostrannými dohodami o obchodu se zbožím připojených k Dohodě o zřízení Světové obchodní organizace. Tato část, mimo jiné, upozorňuje na zákaz uplatňování jakýchkoli vývozních a dovozních množstevních omezení a opatření těmito omezením podobným, stejně tak jako aplikování vnitrostátních přímých či nepřímých diskriminačních opatření, dumpingových opatření apod. V případě výskytu některého z uvedených omezení se může kdykoliv jedna ze zainteresovaných stran obrátit na Radu přidružení. Článek 18 hlava II (Evropská unie 2000, s. 170) hájí zájmy EU a přímo upozorňuje, že: *„Produktům pocházejícím z Izraele se při dovozu do Společenství nedostane příznivějšího zacházení, než jaké členské státy uplatňují mezi sebou“*. Neopomíjené zůstává i právo na usazování společností na obou stranách a taktéž i provádění jejich činností.

Pohyb kapitálu, plateb, veřejných zakázek, hospodářská soutěž a duševní vlastnictví, se stejně tak opírá o zákaz jakéhokoliv omezení či diskriminaci vycházející ze státní příslušnosti či místa pobytu státních příslušníků nebo místa existence daného kapitálu. Zdůrazněno je především respektování pravidel hospodářské soutěže, která nesmí být narušena prostřednictvím dominantního postavení na trhu, veřejné podpory nebo uzavření dohody vedoucí právě k narušení hospodářské soutěže.

V rámci Dohody je zmíněna i vědecká a technická spolupráce a přijetí závazku tuto spolupráci prohloubit. Spolupráce je zapotřebí i v sektoru hospodářství, kdy článek 42 hlava VI (Evropská unie 2000, s. 175) zdůrazňuje: „*Spolupráce se přednostně zaměří na odvětví, která sblíží hospodářství Společenství a Izraele, nebo na ta, která podporují trvale udržitelný růst a zaměstnanost*“. Mezi tato odvětví patří regionální spolupráce, průmyslová spolupráce, zemědělství, cla, životní prostředí, energie, přistěhovalectví apod. Spolupráce v oblasti audiovizuální a kulturní, informací a komunikace dává impuls především k předávání získaných informací a rozšíření spolupráce v oblastech školení, koprodukce, rozvoje a distribuce. Spolupráce je rozšířena i na vzdělávání a výměnu mládeže za účelem spolupráce univerzit a ostatních školicích zařízení, nejenom za účelem lepšího mezikulturního porozumění. Sociální záležitosti řeší dialog smluvních stran o společenských otázkách typu: nezaměstnanosti, integraci postižených osob, rovné zacházení mezi muži a ženami, bezpečnost a hygiena práce apod. Tato část Dohody se také zabývá i koordinací systémů sociálního zabezpečení pro zaměstnance Společenství působící na území Izraele a opačně vztahující se také i na rodinné příslušníky příslušných zaměstnanců.

Dohoda o přidružení mezi EU a Izraelem zřizuje již zmíněnou Radu přidružení, sestavenou z členů Rady EU a Komise na jedné straně a členů vlády Izraele na straně druhé. Jako další orgán, Výbor pro přidružení, odpovídá za provádění Dohody a skládá se z představitelů rovnocenných orgánů EU a Izraele stejně jako Rada přidružení. Jak dále uvádí hlava IX, kterákoliv strana Dohody může předložit Radě přidružení spor týkající se této Dohody a posléze očekávat urovnání sporu prostřednictvím rozhodnutí Rady přidružení. Dohoda o přidružení je uzavřena na dobu neurčitou s možností odstoupení od této dohody pouhým oznámením jedné z účastněných stran s platností šestého měsíce od data oznámení (Evropská unie, 2000).

Oficiálním rozhodnutím, kterým EU odsouhlasila přijetí Dohody o přidružení mezi EU a Izraelem bylo Rozhodnutí Rady a Komise ze dne 19. dubna 2000 o uzavření Evropsko-středomořské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Státem Izrael na straně druhé (2000/384/ES, ESUO)“ (Evropská unie, 2000b). Tímto rozhodnutím, respektive se vstupem v platnost Dohody o přidružení, se Izrael stal oficiálním členem Euromed a v roce 2008 i členem Unie pro Středomoří a spolupráce mezi EU a Izraelem se nadále rozrůstala.

Rozrůstala se prostřednictvím dohody přijaté mezi EU a Izraelem o zemědělství, podepsanou 4. listopadu 2009 s platností od 1. ledna 2010. Obsahem této dohody je vzájemná

liberalizace vztahující se na zemědělské produkty a produkty rybolovu. Další podepsanou dohodou se stala Dohoda o posuzování shody a akceptaci průmyslových výrobků (ACAA). Tato dohoda byla podepsaná v roce 2010 a v platnost vstoupila v roce 2013. Jejím obsahem je správná výrobní praxe pro farmaceutické produkty, která umožní uvedení farmaceutických léčiv z Izraele na trh v EU a naopak (Delegation of the European Union to Israel, 2015).

V roce 2014 následovalo podepsání dohody o připojení Izraele do programu Horizont 2020, rámcového programu pro výzkum a inovace pro období 2014-2020. Toto působení umožní Izraeli sdílení vědeckých poznatků, aktivní účast vědeckých pracovníků a univerzit na výzkumu a vývoji prováděném prostřednictvím programu Horizont 2020. V rámci výzkumu byla v roce 1999 podepsána a následně v platnost v roce 2000 vstoupila Dohoda o vzájemném uznávání zásad správné laboratorní praxe uzavřená mezi EU a Izraelem. Obsahem této dohody je především záruka kvality, spolehlivost údajů a hodnocení bezpečnosti chemikálií, které jsou vyprodukovány jednou či druhou stranou (Evropská unie, 1999).

2.4.3 Izrael jako člen Evropské politiky sousedství

Se vznikem Evropské politiky sousedství došlo k rozšíření způsobů spolupráce mezi EU a Izraelem. Stát Izrael patří mezi jižní partnery Sousedské politiky, ovšem díky své vyspělé ekonomice, nemá jako člen možnost čerpat tolik finančních prostředků jako ostatní členské státy politiky sousedství.

Jeho spolupráce je proto omezena na určité nástroje, mezi které patří i nástroj TWINNING. Prostřednictvím twinningových projektů EU podporuje sbližování izraelských norem a standardů k těm evropským. Příspěvek EU na twinningové projekty plyne z Evropského nástroje sousedství a jeho výše dosahuje v průměru 2 miliony eur ročně.

Od roku 2008 se v rámci twinningových projektů zahájily projekty v oblastech ochrany dat, městské dopravy, rovných pracovních příležitostí, rozvoje venkova, veterinární inspekce a telekomunikací. Probíhající twinningové projekty se vztahují na oblasti statistik, environmentálních regulačních nástrojů a veterinárních diagnostických kapacit. Od roku 2006 Izrael rovněž těží z programu pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX) (European Commission, 2015d).

Mezi další iniciativy spadá i Evropská iniciativa pro budování míru, v jejímž zájmu je podpora organizace občanské společnosti a to i v souvislosti s podporou mírového procesu v zemi a budování rovnoprávného postavení mezi Palestinci a Izraelci (European Commission, 2015d). Této skutečnosti Evropská komise přikládá značný význam a v roce 2009 podmínila povýšení vztahů mezi EU a Izraelem pokrokem v mírovém procesu na

Blízkém východě. Evropský parlament kritizuje Izrael především za osady v Palestině, zacházení s palestinskými vězni nebo za situaci beduínů v Negevské poušti (Evropský parlament, 2014). Izrael je také způsobilý pro financování z Evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR), který si klade za cíl poskytovat podporu občanským iniciativám, v jejichž zájmu je podpora lidských práv, právní stát a demokracie. Pro léta 2014 a 2015 byla tato pomoc stanovena na 1,2 milionů eur.

V programovém období 2007 - 2013 se Izrael zapojil do programu Erasmus Mundus zaměřeného na zvýšenou mobilitu a spolupráci s EU v oblasti vysokoškolského vzdělávání, stejně jako program Tempus, určeného na modernizaci vysokoškolského vzdělávání. Oba programy byly posléze začleněny do programu Erasmus +, který byl zahájen na počátku roku 2014.

Izrael je, mimo jiné, i jediným mimoevropským státem, jež je způsobilý být plnohodnotným partnerem v programu Horizont 2020.

Veškeré zmíněné nástroje pomoci pro Stát Izrael jsou v souladu s Akčním plánem EU-Izrael přijatým v roce 2005. Priority tohoto plánu reflektují tehdejší situaci v Izraeli a jejich zaměření reprezentuje např. důraz na urovnání konfliktu na Středním východě, posílení dialogu vztahujícího se na bezpečnost a kontrolu zbrojení, posílení demokracie a právního státu, podporu lidských práv a dodržování principu respektování, porozumění a rovnosti, ekonomickou integraci s EU, rozvoj konkurenceschopnosti a zvýšení produktivity pracovní síly, podporu spolupráce v oblasti vědy a výzkumu atd. (European External Action Service, 2016b).

Spolupráce mezi EU a Státem Izrael se dlouhodobě a stále intenzivněji rozvíjí a poslední oficiální setkání vysokých představitelů proběhlo v prosinci roku 2014 v Bruselu. Delegace podvýboru pro lidská práva zavítala do Izraele a Palestiny v červenci roku 2015 (Evropský parlament, 2015).

2.5 Shrnutí

Vnější činnost EU byla poprvé vymezena v primárním právu Unie až s přijetím Lisabonské smlouvy. Oblast vnější činnosti zastřešuje politiky, které se utvářely již od 50. let 20. století. Konkrétně se jedná např. o Společnou obchodní politiku spadající do výlučných pravomocí EU.

Na vnější činnost lze nahlížet i z pohledu navazování vztahů se třetími zeměmi. Do této oblasti řadíme uzavírání obchodních dohod, poskytování rozvojové pomoci nebo taktéž působnost EU v mezinárodních organizacích.

S ustanovením vnější činnosti vznikl současně i útvar Evropská služba pro vnější činnost, instituce zřízená k potřebám Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Prioritou, a současně i jednou z možností utváření vnějších vztahů, se stala Evropská politika sousedství. Politika sousedství zastřešuje a rozvíjí vztahy s bezprostředně sousedícími státy EU. Tyto státy jsou rozlišovány z hlediska regionů, ve kterých se nachází, a jedná se o oblast Východního partnerství anebo o oblast Unie pro středomoří.

Součástí Unie pro středomoří je i Stát Izrael a oficiální právní základ spolupráce mezi EU a Izraelem tvoří Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropským společenstvím a jejich členskými státy na jedné straně a státem Izrael na straně druhé z roku 2000. Spolupráce mezi těmito subjekty trvá již od 70. let a v současnosti Izrael představuje jediný mimoevropský stát, který je kompetentní být plnohodnotným partnerem v programu Horizont 2020. Finanční nástroj tohoto partnerství představuje pro období 2014 – 2020 Evropský nástroj sousedství, doplněný o uzavřené dohody se zaměřením např. na oblast výzkumu, akceptaci průmyslových výrobků, vládní zakázky apod.

Veškeré nástroje pomoci pro Stát Izrael jsou v sounáležitosti s Akčním plánem, vytvořeným v roce 2005 s ohledem na možnosti a schopnosti státu harmonizovat vztahy mezi EU a Izraelem.

3 Charakteristika Izraele a jeho ekonomického potenciálu

Stát Izrael je ekonomikou nacházející se ve Středomořské oblasti, která byla postavena od základů, přežila četné krize a vážné ekonomické deprivace a nakonec se ukázala jako úspěšná hned v několika směrech. Izrael se stal mezinárodně uznávaný v průběhu několika let a to zejména pro jeho mimořádné úspěchy v zemědělství a agrotechnice, zavlažování, solární energii a v mnoha hi-tech odvětvích a začínajících podnicích. Země si dlouhá léta zakládala na intenzivním výzkumu a vývoji a to i v tradičních průmyslových odvětvích. Dnes je Izrael zemí nejenom mléka a medu, ale i zemí hi-tech, včetně softwaru, komunikace, biotechnologií, farmacie a nanotechnologií. Mimo jiné Izraeli taktéž patří prvenství v dostupnosti vědců a inženýrů, počtu vznikajících podniků a investic rizikového kapitálu na obyvatele.

V posledních desetiletích, Dohody o volném obchodu se Spojenými státy, Evropskou unií a několika zeměmi v Latinské Americe, umožnily vývoz zboží a služeb, který Izraeli přinesl více než 80 miliard dolarů k roku 2008. Stejně jako jeho účast v mezinárodních obchodních organizacích, která přispěla k zrychlenému růstu ekonomiky země (Consulate General of Israel to the Pacific Northwest San Francisco, 2015).

V současné době je Izrael členem již několika významných světových organizací, jako je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Světová banka (WB), Organizace spojených národů (OSN), Mezinárodní měnový fond (IMF), Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Mezinárodní organizace práce (ILO) apod. (Ministry of finance Israel, 2007).

Stát Izrael je součástí i nejnovější Středomořské iniciativy EU s názvem Unie pro Středomoří, jejíž nedostatečný pokrok je mnohdy zdůvodňován izraelsko-palestinským konfliktem. O této skutečnosti hovoří i Havlová (2010, s. 88) a upozorňuje na: „*neschopnost států Unie pro Středomoří překonat rozpory mezi Izraelem a arabskými státy souvisejícími s nevyřešeným izraelsko-palestinským konfliktem, zejména po eskalaci napětí mezi Izraelem a Palestinskou autonomií po vypuknutí násilností v Gaze v lednu 2009*“. Tato situace je mnohdy ještě prohloubena nedůvěrou Izraele v EU a samotném nejednotném postavení EU vůči izraelsko-palestinskému konfliktu. Toto nejednotné postavení je současně způsobeno i existencí smluv mezi členskými státy Unie a Spojenými státy Americkými (USA), které znesnadňují jednotnou politickou koncepci. Řešení tohoto problému následně Havlová vidí v aktivní podpoře mírových návrhů předložených USA nebo arabskými státy stejně tak jako podporou uzavřených dohod mezi Izraelem a Palestinskou autonomií o vytvoření Palestinského státu, který by respektoval Izrael (Havlová, 2010).

Středomořský region představuje pro EU oblast historických vazeb a prioritních zájmů, zejména díky bývalým koloniím některých členských států Unie. Středomoří je rovněž strategicky významné s ohledem na jižní státy EU. Tento význam pramení převážně z ekonomických, politických nebo sociálních nestabilit na území severní Afriky a Blízkého východu a potenciálního dopadu na tyto jižní státy (Havlová, 2010). Současná velice silná migrace z těchto oblastí je jedním z vypovídajících příkladů.

3.1 Základní charakteristika Státu Izrael

Stát Izrael oficiálně svůj vznik datuje k 14. květnu roku 1948. Jedná se o malý stát, nacházející se na jihovýchodním pobřeží Středozemního moře a svou rozlohou 22 145 km² a počtem obyvatel 8 296 000, jeho hustota zalidnění (372 obyvatel/km²), zhruba odpovídá zalidnění evropského státu Belgie (WB, 2015). Hlavním městem Státu Izrael je Jeruzalém a oficiální měnou této země je od roku 1985 Nový izraelský šekel (NIS). Obyvatelstvo země ze 79,2 % tvoří židovské obyvatelstvo a Deklarace nezávislosti, z roku 1948, Stát Izrael oficiálně označuje židovským státem. Hlavním náboženským směrem je zde judaismus, ke kterému se hlásí 72 % obyvatel. Úředním jazykem země je hebrejšтина a arabština (Velvyslanectví státu Izrael v ČR, 2015).

Tento stát již od svého prvného počátku čelí značnému přistěhovalectví, které mezi lety 1989-1997 bylo zejména ze zemí bývalého Sovětského svazu (SSSR), (Malátková a kol., 2007). Díky tomuto trendu je současná izraelská populace jednou z nejheterogenějších na světě (Senor, 2012). Cihelková (2009) ve své knize řadí Izrael mezi vyspělé státy s dlouhodobým čistým příjmem pracovní síly, stejně jako Spojené státy americké, Kanadu, Německo a jiné.

O této skutečnosti vypovídá i velice optimální rozložení populace v Izraeli. Tato skutečnost je reprezentována vysokou fertilitou, vysokým podílem mladé populace a nízkým podílem starší populace na celkovém počtu obyvatel země. Míra fertility v Izraeli je jedna z nejvyšších na světě a v roce 2013 dosáhla hodnoty 3,03/jednu ženu (OECD, 2016d). Podíl mladé populace do patnácti let představuje 28,2 % a hodnota starší populace nad 65 let tvoří 10,6 % celkového počtu obyvatel země v roce 2013 (OECD, 2016b).

S ohledem na míru zaměstnanosti vyjádřenou procentuálně vůči populaci v produktivním věku (starší patnácti let), byla tato hodnota k roku 2014, dle Mezinárodní organizace práce ve výši 60 %. Největší zastoupení pracovních povolání reprezentovali manažeři, odborníci a technici. Míra nezaměstnanosti izraelské populace byla pro rok 2014 ve

výši 5,9 %, z které míra dlouhodobé nezaměstnanosti představovala 11,5 %. Nejčastějším předchozím zaměstnáním těchto nezaměstnaných osob byla kategorie úředníků, služeb nebo obchodníků (ILO, 2016). V zásadě nezaměstnanost mladých izraelských občanů ve věku 15-24 let v roce 2014 dosáhla 10,6 % a patří tak mezi jednu s nejnižších na světě (OECD, 2016c).

Země spadá mezi velice přizpůsobitelné a technologicky vyspělé tržní ekonomiky s důrazem na tradiční obory založené na intenzivním a sofistikovaném výzkumu a vývoji a hi-tech technologiích. Mezi zajímavosti patří taktéž výroba a obchodování s diamanty, kdy mezi největší obchodní partnery v oblasti diamantového průmyslu patří USA, Hongkong, Švýcarsko a Belgie. Stejně tak je neobvyklý i velice rozsáhlý farmaceutický a chemický průmysl. Izraelský zemědělský sektor se vyznačuje intenzivním systémem produkce vyplývající z potřeby překonat nedostatek přírodních zdrojů, zejména vody a orné půdy. Trvalý růst v zemědělské výrobě je zapříčiněn úzkou spoluprací mezi výzkumnými pracovníky a zemědělci. Výsledkem je moderní zemědělství v zemi, ovšem více než polovinu plochy zaujímá poušť. V oblasti stavebnictví se izraelské společnosti řadí mezi světové lídry, zejména pak v oblasti designu a výroby stavebních kovových konstrukcí, prefabrikovaných dílů a komponentů - jako jsou dveře, okna, sanitární zařízení, klempířské prvky a další. Toto zboží se úspěšně prodává po celém světě a lze nalézt na významných stavbách na všech kontinentech (Israel Ministry of Foreign Affairs, 2013).

V oblasti surovin je pro Izrael poměrně novou záležitostí těžba plynu, která byla zahájena na jaře roku 2013. Pro ekonomiku země to znamená značný růst, který ovšem není dlouhodobě udržitelný. Odhady zásob této suroviny se pohybují kolem 3,5 bilionů krychlových metrů, což by odpovídalo spotřebě Evropy po dobu sedmi let. Naleziště Tamar skrývá i zásoby ropy o předběžném objemu 1,7 miliard barelů ropy (HN, 2013).

Stát Izrael se řadí mezi státy s parlamentní demokracií, v jehož čele stojí prezident. Od roku 2014 je jím Re'uvén Rivlín a to na období sedmi let. Jeho povinnosti jsou především ceremoniální a formální povahy. Moc zákonodárnou představuje jednokomorový parlament (Knesset) se 120 poslanci na čtyřleté období, moc výkonnou zastává vláda v čele s premiérem Netanjahu (kabinet ministrů) a moc soudní reprezentuje tří stupňový soudní systém (Velvyslanectví Státu Izrael v ČR, 2015b).

Izrael nedisponuje psanou ústavou, nýbrž jedenácti tzv. Základními zákony. Toto velice zvláštní pojetí zákonodárství reprezentuje skloubení práva náboženského a práva světského jako velice specifického rysu Izraele, který nemá v demokratických státech obdoby

(Čejka, 2003). Obecně se dá ovšem říci, že Izrael má nezávislý právní systém, který poskytuje účinné prostředky pro vymáhání vlastnických a smluvních práv.

Bankovní systém v Izraeli je koncentrován na určitý počet bankovních skupin pod dozorem centrální Bank of Israel, založené oficiálně v roce 1954 se sídlem v Jeruzalémě. Jejím hlavním cílem je udržovat cenovou stabilitu a mimo jiné i podporovat cíle vlády, mezi které patří růst a zaměstnanost a stabilita finančního systému. Oficiálně je tato instituce nástrojem pro aplikaci monetární politiky země a současnou guvernérkou Centrální banky Izraele je Dr. Karnit Flug (Bank of Israel, 2014). Obecně je bankovní politika v zemi kritizována za svou nedostatečnou efektivnost z důvodu nízké motivovanosti občanů ukládat své finance v bankách. Další v pořadí je skutečnost neexistence zákonného pojištění vkladů v bankách a proto se většinou banky pojišťují samy a důsledky úpadku banky řeší stát až ad hoc. Izrael taktéž bojuje se silnou koncentrací bankovního kapitálu v rukou největších bank. Jedná se o bankovní skupiny Bank Hapoalim a Bank Leumi, kterým patří jedna třetina celkového bankovního trhu. Tato skutečnost má velice silný vliv na jejich konkurenci, potažmo ekonomický a politický vliv. Působnost zahraničních bank na izraelském trhu je povolena, ovšem z důvodu nízkého potenciálu trhu maloobchodního bankovníctví, je jejich působnost v zásadě minimalizována (Businessinfo, 2016).

Daňový systém ve Státě Izrael je koncipován do šesti základních skupin zdanění, mezi které patří: daně z příjmu a ze zisku, daně a poplatky uvalené na zboží a služby, daně z majetku, dovozní daně, pojištění a místní daně (Businessinfo, 2016), kdy na většinu skupin existuje uplatnění úlev a výjimek. Mezi daně z příjmu spadá zdanění fyzických osob, respektive zdanění příjmů z mezd a platů samostatně výdělečné činnosti ošetřených progresivní daňovou sazbou ve výši 26,7–50 %. Zdanění právnických osob probíhá standardně sazbou 26 % u finančních institucí sazbou 45,3 %. Daně z kapitálových zisků samostatně zastřešují daně z dividend, daně z výnosu kapitálového majetku a daně z úrokových příjmů. Mezi daně a poplatky uvalené na zboží a služby patří i spotřební daň. Ta je v Izraeli stanovena na 5 až 95 % z velkoobchodní ceny, včetně případných cel a DPH je ošetřeno 18 % z finální prodejní ceny. Skupinu daně z majetku tvoří daň z prodeje půdy, daň z nákupu nemovitosti, daň ze zhodnocení pozemku/stavby, daň ze zhodnocení nemovitosti a daň z nájemného. Dovozní daně reprezentuje clo, stanovené vždy podle celního sazebníku Izraele, dále pak spotřební daň uvalená na dovozy a DPH ve výši 18 % stejně jako u domácího zboží. Kategorie pojištění určuje, mimo jiné, výši sociálního pojištění u fyzických

osob (5 % z vyplácených mezd) a místní daň se odvíjí od užitné plochy nemovitostí a využívá se k financování provozu místních úřadů a komunálních služeb (Businessinfo, 2016).

Podle Indexu ekonomické svobody 2016 je stát Izrael 35. zemí (ze 178 hodnocených států) v oblasti nejsvobodnějšího hospodářství. Ve srovnání s minulým rokem si země mírně polepšila, ovšem stále nejlépe hodnocenými oblastmi zůstává otevřenost trhu, právní stát a regulační efektivnost. Z regionu Středního východu/severní Afriky se řadí na 4. pozici z 15 zemí v regionu (The Heritage Foundation, 2016).

Z oblasti právního státu Index ekonomické svobody upozorňuje na relativně nízkou míru korupce, která podporuje základy ekonomické svobody. Daňový systém v zemi je nastaven poměrně vysoko v porovnání s ostatními státy. Celkové daňové zatížení pokrývá 30,5 % domácího důchodu a vládní výdaje pokrývají 41,3 % HDP (The Heritage Foundation, 2016).

Regulatorní efektivnost se v Izraeli vyznačuje žádnými požadavky na základní kapitál při zakládání podniků, podporou podnikání a tvorbou inovací. Větší flexibility je zapotřebí na trhu práce a to z důvodu urychlení ekonomické transformace země, která umožní pokračování hospodářského oživení Izraele i v roce 2016.

Otevřenost trhu vláda v Izraeli podporuje zejména usnadňováním obchodu, a proto průměrná celní sazba se pohybuje kolem 0,9 %. Omezení dovozu je zaměřeno na některé zemědělské produkty a působení státních podniků se omezuje zejména na odvětví dopravy a energetiky. Kapitálové trhy se vyvíjí v souladu s úsilím Izraele stát se regionálním finančním centrem (The Heritage Foundation, 2016).

3.2 Ekonomická výkonnost Státu Izrael

Mezi základní pozitiva, připisovaná izraelské ekonomice, patří zejména prvenství v nejvyšším počtu vysokoškoláků v populaci, vysoké výdaje státu a soukromých podniků do výzkumu a vývoje, dlouhodobě nízká nezaměstnanost a inflace a nízká míra korupce (Businessinfo, 2012b). Tyto skutečnosti jsou ve větší míře v souladu s charakterem izraelské populace, která je skutečně v rámci celosvětového významu ojedinělá. Konkrétněji se o této skutečnosti zmiňují Senor a Singer (2012) ve své knize *Start-up Nation*, kde veškeré pozitivní ekonomické výsledky státu či podniků, připisují právě místním zvyklostem, které jsou pro tento národ charakteristické. Klíčovou vlastnost v tomto případě hraje zejména izraelská vynalézavost, cílevědomost a snaha nebát se začít od začátku, v případě případného pochybení. Velice vyzdvihovanou vlastností je způsob chování tzv. *chucpe*, kterou můžeme

charakterizovat jako nepochopitelnou kuráž, otrlost, schopnost být kritický a zároveň naprosto upřímný i v případě rozhovoru s nadřizenou osobou.

I přes neustálé válečné konflikty, kterých je Stát Izrael součástí, se jeho ekonomická výkonnost s postupem času zvyšuje. Důvodem této skutečnosti je snaha země stát se konkurenceschopnější na světových trzích a rozvíjet spolupráci spíše s regiony vyspělých států. Díky lokalitě, ve které se Izrael nachází, jsou zdroje země v zásadě omezené a jeho schopnost obstát ve světové konkurenci je o to složitější. Izrael proto zvolil strategii založenou na komparativní výhodě představující pro stát kvalitní kapacity pro výzkum a vývoj, jež je pro současné vyspělé ekonomiky (nadnárodní podniky z jiných států) klíčový.

Díky této skutečnosti je stále Izrael státem přímých zahraničních investic, podstatných pro ekonomický růst, státem způsobilým zodpovědně nakládat s veřejnými prostředky a především, státem malým a přesto schopným konkurovat státům velkým a vyspělým.

S ohledem na hodnocení konkurenceschopnosti Státu Izrael si stále země drží svou 27. pozici ze 144 hodnocených států Světovým ekonomickým fórem. V Globální zprávě o konkurenceschopnosti pro období 2015-2016 si Izrael mírně polepšil v bodovém hodnocení, ovšem stále zásadním problémem ve vytváření obchodu zůstává neefektivní vládní byrokracie a daňové sazby. Jako 3. ze 144 hodnocených států se Izrael umístil v oblasti inovací a mezi nejvíce hodnocenou oblast, v případě Izraele, patřil pilíř zdraví a primárního vzdělání (Schwab, 2015).

Hodnocení Světové banky ve zprávě Doing business 2016 si Izrael ve svém postavení ze 189 států světa mírně pohoršil. Pro rok 2016 zastává 53. místo (50. místo v roce 2015), ovšem v konečném bodovém ohodnocení si ekonomika pohoršila pouze o 0,03 procentního bodu. Nejhorší pozici Stát Izrael zaujal v oblasti registrace vlastnictví a následně pak v oblasti placení daní (World Bank Group, 2015).

3.2.1 Základní ekonomické ukazatele Státu Izrael

Aktuální souhrn základních ekonomických indikátorů podle Bank of Israel nabízí tabulka 3.1. V porovnání s výsledky EU28, Izrael stále nedosahuje průměru EU28 v HDP/ob. pro rok 2015 a to podle doposud dostupných údajů ze Světové banky (WB, 2016a). S ohledem na meziroční růst HDP v roce 2015 u EU28 je tato změna pouze 2 % (Eurostat, 2015). Vyšší hodnoty dosahovala EU i v témže období v nezaměstnanosti a to 9 % (Eurostat, 2016). Meziroční míra inflace v roce 2015 v EU28 dosahovala 0,2 % (Eurostat, 2016b) a vládní dluh k HDP v EU28 ke konci roku 2015 byl ve výši 86 % (Eurostat, 2015b). Jak je

proto na první pohled patné, ekonomika Izraele v současné chvíli vykazuje lepší výsledky než EU.

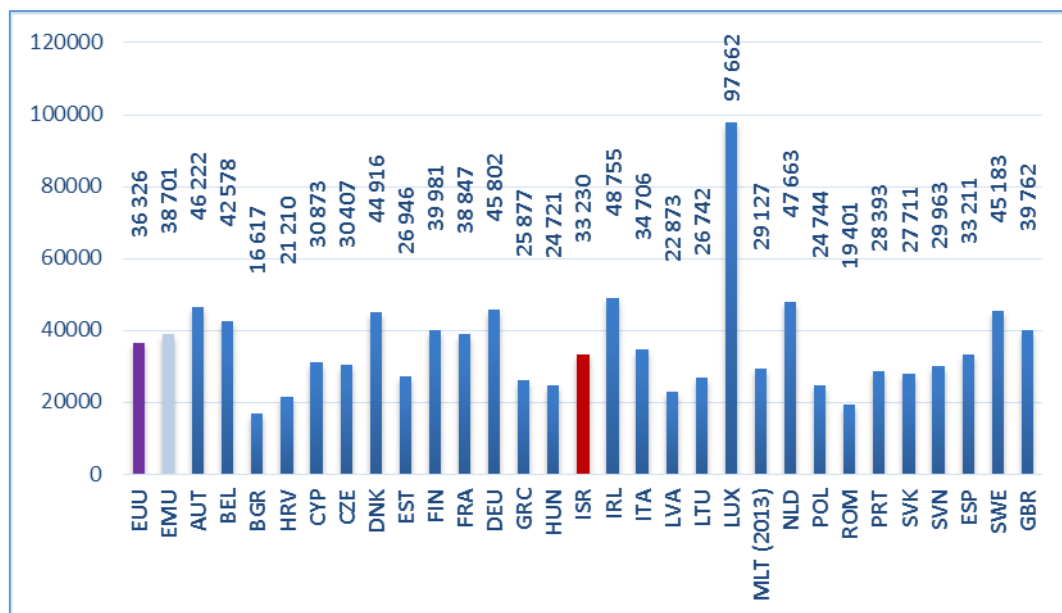
Tab. 3.1: Aktuální ekonomické indikátory Státu Izrael v roce 2015

UKAZATEL	HODNOTA
HDP/ob. v PPS	34 300 USD
Meziroční růst HDP	3,3 %
Nezaměstnanost	5,3 %
Míra inflace	-0,6 %
Veřejný dluh (% HDP)	64,9 %

Zdroj: Bank of Israel (2014b), vlastní zpracování

Základním ukazatelem v hodnocení ekonomické výkonnosti země je celosvětově uznávaný indikátor HDP/ob. Ukazatel HDP/ob. pro jednotlivé členské státy EU zachycuje graf 3.1. Z tohoto grafu je patrné umístění Státu Izrael, které dle Světové banky dosahuje vyššího HDP/ob. než šestnáct států EU. Mezi tyto státy z větší části patří státy, které přistoupily k EU v roce 2004, 2007 a 2013, ale taktéž Portugalsko, Řecko a Španělsko.

Graf 3.1: HDP/ob. v členských státech EU a Izraeli v roce 2014 (v dolarech, PPP)

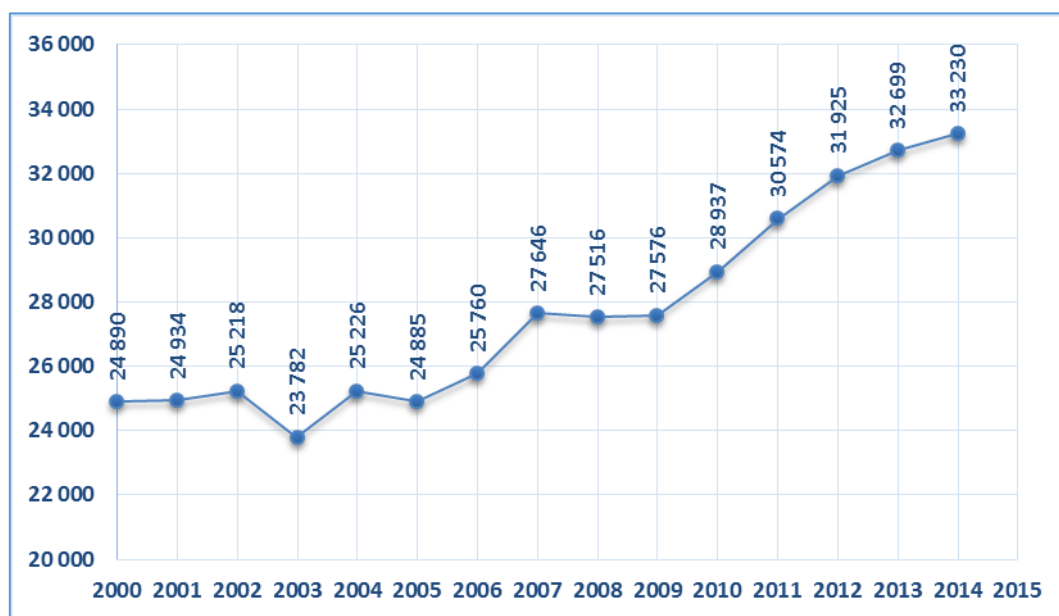
Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování

Konkrétní vývoj ukazatele HDP/ob. v Izraeli je zachycen v grafu 3.2. V průběhu let 2000 - 2014 se HDP/ob. změnilo o 35,6 procentního bodu. Patrná je vzrůstající tendence, kterou můžeme vysledovat od roku 2005. Od roku 2004 je Izrael členem Evropské politiky

sousedství, v rámci které má Izrael nárok na čerpání finančních prostředků pro účely sbližování hospodářských politik EU a Izraele. Tato skutečnost mohla být taktéž klíčová i v souvislosti s růstem objemu obchodu Izraele. Od roku 2005 dosahuje bilance obchodu Izraele kladných hodnot a v podobné míře jako objem obchodu, roste taktéž i HDP/ob. v Izraeli.

Trvalý a nejvyšší růst HDP/ob. zaznamenává Izrael od roku 2009. Tato skutečnost je poněkud paradoxní v porovnání s ostatními státy světa a to především z důvodu vypuknutí ekonomické krize v letech 2008–2009 a pozdějších dopadů na jednotlivé ekonomiky světa.

Graf 3.2: Vývoj HDP/ob. v Izraeli v letech 2000 – 2014 (v dolarech, PPP)

Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování

Izrael po vypuknutí ekonomické krize vykazoval lepší ekonomické výsledky než zbytek vyspělých ekonomik světa. Důvodem této skutečnosti byla zejména zodpovědná makroekonomická politika v posledních letech. Podle Generálního konzulátu Izraele si Izrael udržel svou ekonomickou výkonnost zejména díky agresivním výdajovým škrtům a zvýšeným příjmům z daní. Odolat recesy stálo pravděpodobně na třech hlavních zásadách. V prvním případě se jednalo o konzervativní bankovní sektor. Dále pak o dokonale pružný trh práce, především díky schopnosti rychle se vyrovnat s novou realitou. A v zásadě nejpodstatnějším faktorem, byla schopnost Izraele zachovat stejnou výši domácí spotřeby i v průběhu krize. Při dopadu krize Izraelci snížili spotřebu zboží dlouhodobé spotřeby a zboží podléhající okamžité spotřebě zachovali na úrovni spotřeby před krizí a rezervy z jejich úspor

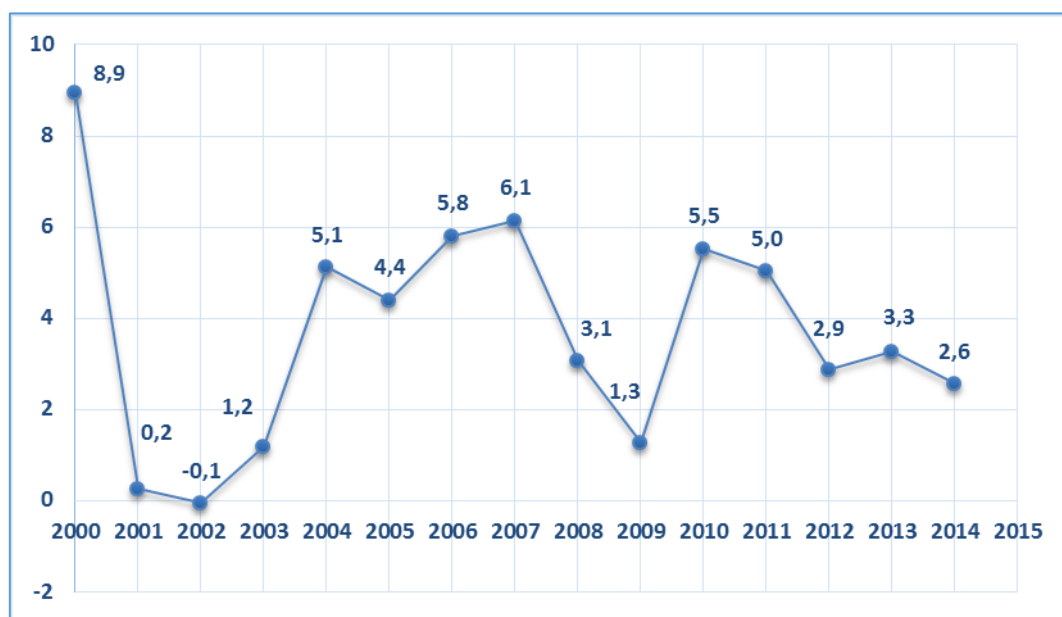
vyrovnaly poklesy příjmů. Tato skutečnost byla tou hlavní, která zapříčinila udržení stabilního HDP a umožnila izraelské ekonomice úspěšně ustát recesy. Po roce 2009 se opět zvýšila spotřeba obou druhů zboží a ekonomika se tak dále mohla zotavovat (Consulate General of Israel to the Pacific Northwest San Francisco, 2015b).

Dalším způsobem, jakým se Stát Izrael snažil oživit ekonomiku, byl tzv. Zrychlený program, který sloužil k přerozdělení finančních prostředků do infrastruktury, výzkumu a vývoje, oblasti úvěrů a na trh práce. Taktéž se podporovanou oblastí stalo poskytování úvěrů především podnikatelům k rozvoji jejich podnikání, kdy Bank of Israel přistoupila ke snížení úrokových sazeb za účelem udržet požadovanou likviditu v ekonomice. Mimo jiné Bank of Israel přistoupila ke zvyšování svých devizových rezerv, které v lednu 2009 dosáhly 37 000 mld. USD (State of Israel, 2009).

O úspěšném zvládnutí recese hovoří i meziroční změna HDP zachycena v grafu 3.3. Velice nízké až záporné hodnoty růstu HDP Stát Izrael vykazoval v roce 2001 a 2002. Tento trend vznikl v důsledku druhé intifády² a problémům v hi-tech odvětví (CIA, 2016). Druhá intifáda plně vypukla v roce 2000 a trvala následující čtyři roky (Novinky.cz, 2016). Meziroční růst HDP se v roce 2009 snížil na 1,3 %, ovšem stále dosahoval kladných hodnot oproti výsledkům EU, které pro rok 2009 znamenaly meziroční pokles o - 4,5 % (WB, 2016). Tento pokles růstu HDP nebyl způsoben pouze ekonomickou krizí, nýbrž i válečnými konflikty vyvolanými teroristickými útoky z palestinského území (Aktuálně.cz, 2012). Z grafu 3.3 je patrný taktéž i zásadní pokles na 2,9 % v roce 2012. Tato situace byla taktéž vyvolána konfliktem mezi Izraelem a hnutím Hamás v pásmu Gazy stejně jako v roce 2014 (Aktuálně.cz, 2012).

² Válečné konflikty mezi Palestinci a Izraelci v letech 2000 – 2004.

Graf 3.3: Meziroční růst HDP ve Státě Izrael v letech 2000 – 2014 (v %)

Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování

Dle Ústřední zpravodajské služby (CIA) se jednotlivé ekonomické agregáty podílely na tvorbě HDP pro rok 2015 následujícím způsobem: spotřeba domácností: 55,7 %, vládní spotřeba: 22 %, investice do fixního kapitálu: 18,8 %, investice do zásob: 0,3 %, vývoz zboží a služeb: 29,7 % a dovoz zboží a služeb: 26,5 %. S ohledem na sektory hospodářství se největším podílem na tvorbě HDP pro rok 2015 podílel sektor služeb (70 %), průmyslu (27,3 %) a zemědělství (2,5 %), (CIA, 2016).

Míra veřejného zadlužení zachycená v grafu 3.4 se vyvíjela mezi roky 2000 – 2014 v podobném trendu jako změny růstu HDP. Tyto souvislosti pramení z již uvedených válečných konfliktů a následného dopadu na výši veřejného zadlužení v roce 2002 v hodnotě 93 % HDP. Od této chvíle docházelo k postupnému snižování veřejného zadlužení. Mírný zlom nastal opět v roce 2009, ale od té doby zadlužení plynule klesá. Změna mezi roky 2002 až 2014 představuje pokles o 27,8 procentních bodů.

Snižování veřejného zadlužení po roce 2003 se připisuje zejména tzv. Netanjahuovým³ reformám. Podstatou těchto reforem byla rozsáhlá privatizace, která Izraeli přinesla scházející finance na snižování zadlužení země. Ekonomický růst v té době byl taktéž podpořen příznivou ekonomickou situací, jež se projevila růstem daňových příjmů a stát tak mohl

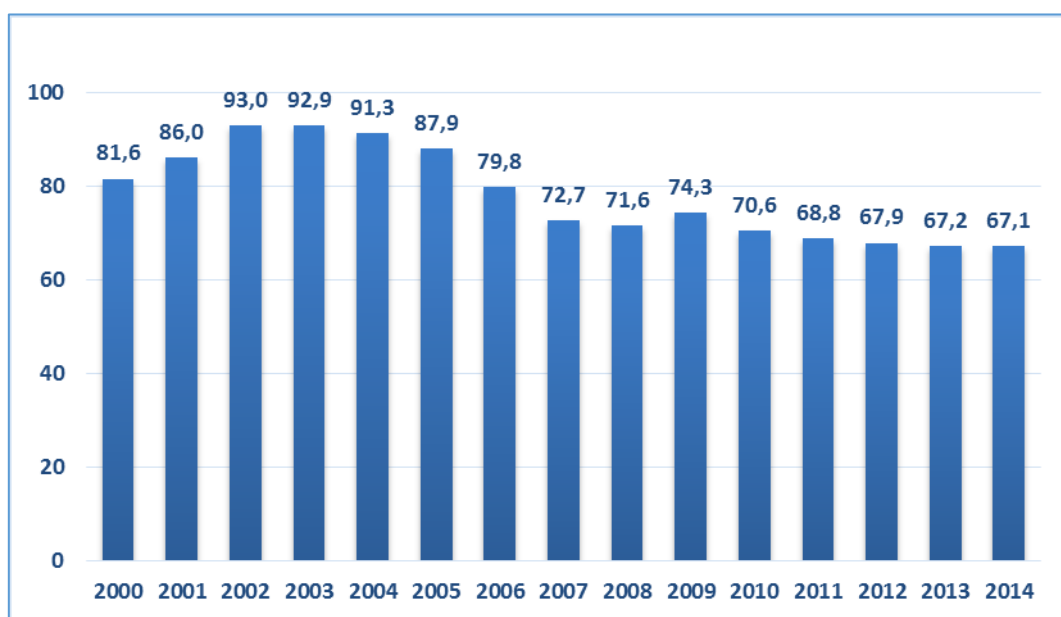
³ Tehdejší Ministr financí ve Státě Izrael

zvyšovat výdaje na mzdové náklady ve veřejném sektoru, transferové platby a obranu země (OECD, 2010).

Následné snižování veřejného zadlužení Státu Izrael po roce 2009 již pramení z razantního zvyšování daňové zátěže a snižování veřejných výdajů. Tento postup při snižování zadlužení státu ovšem vede k tomu, že civilní výdaje Státu Izrael se dostávají mezi nejnižší ze zemí OECD a největší dopady těchto opatření jdou na úkor chudého obyvatelstva Izraele (Elis, 2015).

Podle Bank of Israel (2016) byl aktuální pokles veřejného zadlužení způsoben zejména v důsledku zvýšení příjmů do státního rozpočtu. Tyto příjmy byly o 6 mld. NIS vyšší než se na začátku roku 2015 předpokládalo. Tento nárůst pocházel většinou ze zvýšených mezd v ekonomice a následného nárůstu prodeje nových domů. Do následujícího roku vláda Izraele ovšem plánuje zvýšit schodek státního rozpočtu z důvodu zvýšení vládních výdajů na obranu, sociální a ekonomické účely a následně i snížit daňového zatížení obyvatel.

Graf 3.4: Veřejné zadlužení Státu Izrael v letech 2000-2014 (v % z HDP)

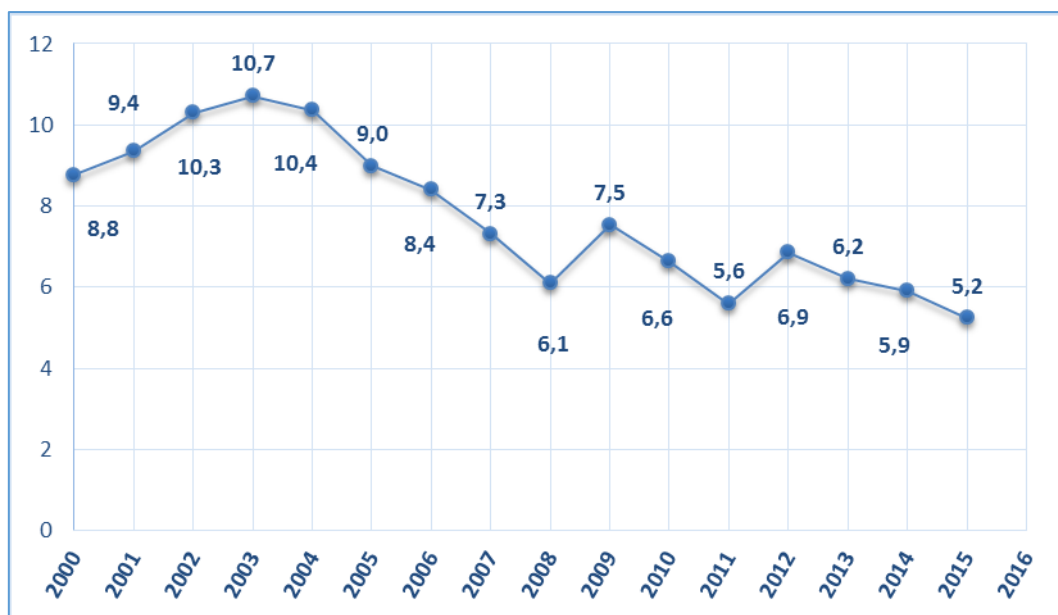
Zdroj: OECD (2013, 2016), vlastní zpracování

V současnosti rekordně nízkou nezaměstnanost zachycuje graf 3.5. V porovnání s rokem 2003 je míra izraelské nezaměstnanosti v roce 2015 na polovině. A jak uvádí server Businessinfo průměrná mzda v Izraeli v roce 2015 vzrostla na 9.398 NIS (tj. 59 978 Kč⁴)

⁴ Dle kurzu ČNB k 10. 3. 2016

a počet osob žijících pod hranicí chudoby je v Izraeli jeden z nejvyšších ze zemí OECD (Businessinfo, 2016).

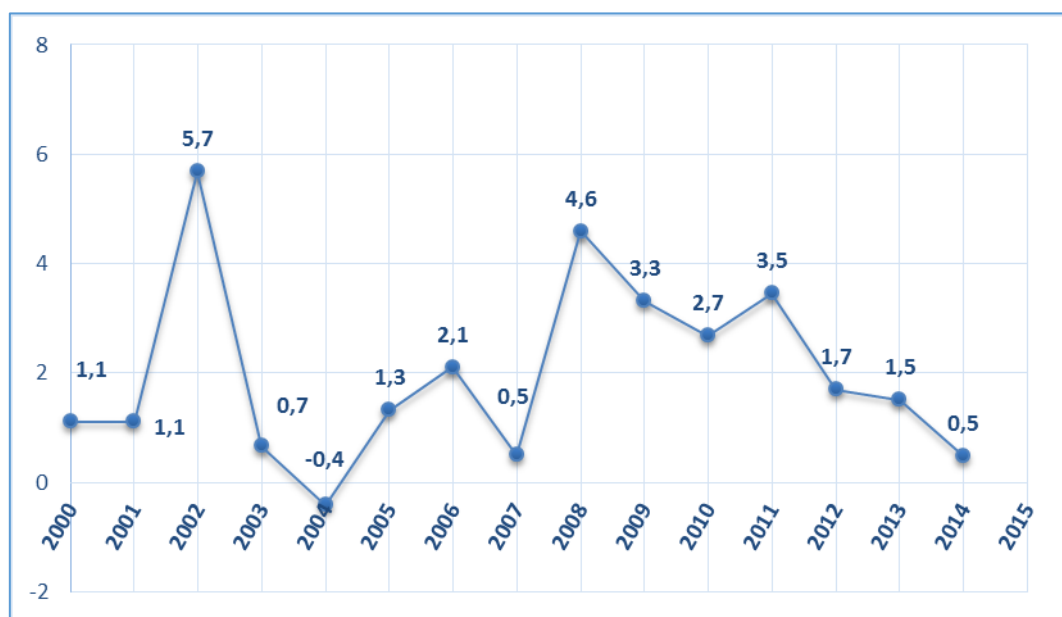
Graf 3.5: Nezaměstnanost ve Státě Izrael v letech 2000 – 2015 (% podíl z celkové pracovní síly)

Zdroj: OECD (2016e), vlastní zpracování

Graf 3.6 zachycující vývoj inflace v letech 2000 – 2014 svědčí o velice kolísavém vývoji cenové hladiny v Izraeli. Z grafu 3.6 je patrné, že nejvyšší meziroční inflace bylo dosaženo v roce 2002 a to 5,7 %. Nejnižší inflaci je možno zaznamenat v roce 2004, kdy hodnota klesla až na -0,4 %. Od konce roku 2014 se Stát Izrael potýká s deflací, díky které Bank of Israel udržuje velice nízkou referenční úrokovou sazbu na úrovni 0,1 %. Dle IMF, zejména nízké úrokové sazby mají v Izraeli největší vliv na růst cen nemovitostí a to i oproti demografické poloze nebo nedostatečně tržnímu prostředí ve stavebnictví (Businessinfo, 2016).

Graf 3.6: Míra inflace ve Státě Izrael v letech 2000 – 2014 (meziroční % změna)

Zdroj: WB (2016b), vlastní zpracování

Na začátku roku 2016 OECD publikovala zprávu o stavu hospodářství v Izraeli. Tato zpráva je koncipována na silné a slabé stránky izraelské ekonomiky a snaží se identifikovat hlavní hospodářské výzvy pro následující období.

Zpráva upozorňuje zejména na silné základy izraelské ekonomiky, které se vyznačují obezřetnou měnovou, finanční a fiskální politikou přispívající k nadprůměrnému ekonomickému růstu. Pozitivně je taktéž nahlíženo na růst zaměstnanosti, nízkou inflaci a snižující se veřejné zadlužení. Nicméně i přes stále se zvyšující HDP/ob. celková produktivita izraelské ekonomiky klesá.

Jak je dále ve zprávě uvedeno, Izrael se také vyznačuje i vysokou mírou chudoby, která je obzvláště vysoká u starších lidí a to částečně i kvůli nízkým základním důchodům. Nízká zaměstnanost je vykazována u ultra-ortodoxních Židů a izraelských Arabů a nedostatek OECD spatřuje i ve vysokých cenách v důsledku slabé konkurence (zejména v potravinářství), rostoucích cenách nemovitostí a některých obchodních překážkách. Nastavení fiskálního rámce není příznivé pro růst podporující začlenění. Hlavním důvodem v tomto případě jsou špatně nastavené výdaje ze státního rozpočtu, které nedokáží dostatečně stimulovat spotřebitelskou poptávku. Taktéž i neustálý tlak na snižování veřejného zadlužení omezuje prostor pro financování užitečných iniciativ, mezi které patří zejména infrastruktura. Bohužel stále většina velkých podniků spadá do vlastnictví státu a proto vstup konkurence a zvyšování tlaku na efektivitu výroby zůstává minimalizován (OECD, 2016).

Mezi hlavní hospodářské výzvy pro budoucí období patří zejména intenzivnější podpora konkurence na domácích trzích a větší tlak na odstranění dovozních a distribučních monopolů v určitých sektorech. Stále více je zapotřebí zvýšit pracovní produktivitu schopnou v budoucnu dosáhnout alespoň průměru zemí OECD a v neposlední řadě investovat do rozvoje dopravní infrastruktury, díky níž se ztráty z důvodu dopravní zácpy odhadují až na 1,5 % HDP (Businessinfo, 2016b).

3.2.2 Zahraniční obchod a investice Státu Izrael

Izrael je státem, který ve svém regionu nemá navázány diplomatické styky. Taktéž se jedná o malou ekonomiku, v jejíž zájmu je navazování obchodních vazeb rozhodující pro ekonomický růst. Z tohoto důvodu je izraelský trh orientován na vzdálenější trhy USA, EU a Asie.

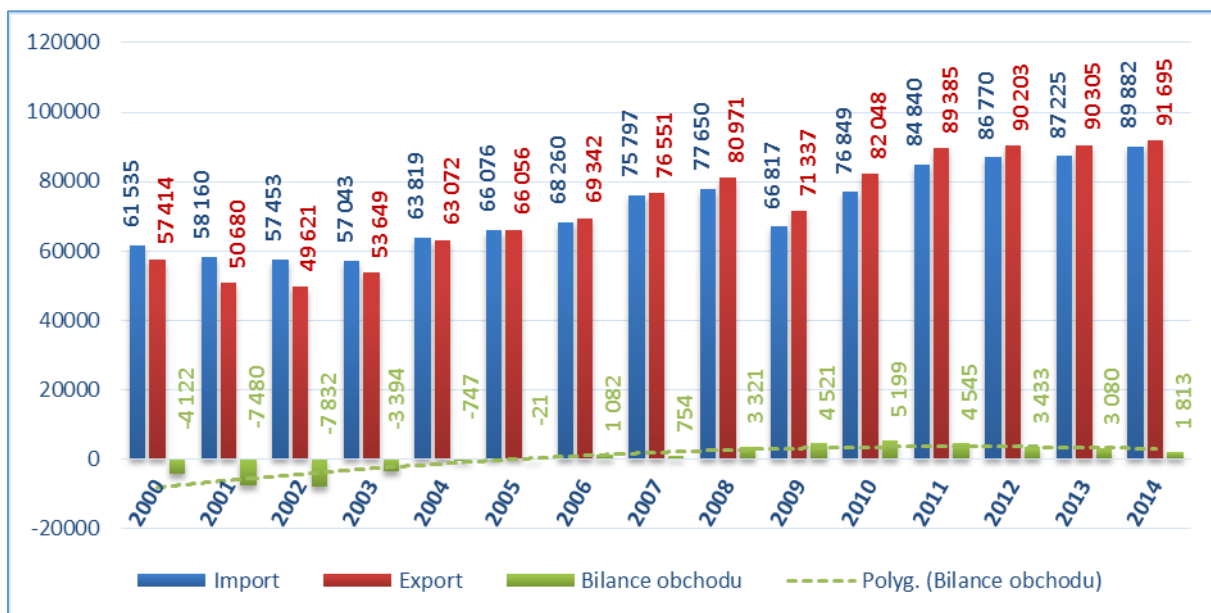
Pro maximalizaci uplatnění se na zahraničních trzích se snaží místní izraelské podniky najít v rámci mezinárodního trhu segmenty, díky kterým by mohly nejvíce prorazit. Jednou z takových cest je zakládání podniků společně se zahraničními průmyslovými podniky a skloubit tak místní inovace a rozsáhlou zahraniční produkci. Společné projekty byly provedeny v oblastech, jako jsou elektronika, software, lékařské vybavení, tisk a počítačové grafiky. Mnohé z těchto společných projektů pomáhají při přijímání kapitálu podniků prostřednictvím rámců, podporovaných dotčenými vládami s USA (BIRD), Kanadou (CIIRDF), Singapurem (SIIRD), Británií (BRITECH), Koreou (KORIL-RDF) a s Victoria/Austrálií (VISTECH), (Consulate General of Israel to the Pacific Northwest San Francisco, 2015b).

Většina vývozců ze země se doposud orientovala na průmyslový export, který od roku 1950 vzrostl přibližně 3000krát, z hodnoty 13 mil. USD v roce 1950 na 34,6 mld. USD v roce 2009. V posledních letech více než 85 % veškerého dovozu tvoří výrobní vstupy a paliva. Mezi přední vývozní suroviny patří brilianty, high-tech vybavení a farmaceutické zboží, zatímco mezi hlavními dovozními surovinami najdeme ropu, obilí, surové materiály a vojenské vybavení (Consulate General of Israel to the Pacific Northwest San Francisco, 2015). Nejvýznamnější obchodní partnery pro Stát Izrael představují EU, USA, Čína a Turecko (WTO, 2015).

Vývoj bilance obchodu se zbožím a službami zachycuje graf 3.7. Jak je z grafu patrné, do roku 2006 Izrael zaznamenával deficitní bilanci obchodu, kdy nejvyššího deficitu – 7,8 mld. USD bylo dosaženo v roce 2002. Celkový objem obchodovaného zboží a služeb se v čase postupně zvyšoval, až na mírný propad v letech 2001, 2002 a 2009. Doposud nejvyšší

kladnou bilanci můžeme zaznamenat v roce 2010. Balance obchodu se zbožím je dlouhodobě záporná a jenom díky vyšším přebytkům z obchodu se službami, je Stát Izrael schopen kompenzovat tyto ztráty.

Graf 3.7: Import a export zboží a služeb ve Státě Izrael v letech 2000 – 2014 (v mil. USD)

Zdroj: OECD (2016f), vlastní zpracování

Vývoz zboží z Izraele je diverzifikován zejména mezi EU (27,2 %), USA (26,9 %), HongKong, Čínu (8,9 %), Čínu (4 %) a Turecko (4 %), (WTO, 2015). Nejvíce se v roce 2014 ze země vyvážely polotovary a materiály, chemikálie a stroje a dopravní prostředky a představovaly 34,9 %, 26,2 % a 24 % na celkovém vývozu zboží ze země. Export služeb je nejvíce zastoupen službami v cestovním ruchu (17,8 %), dopravě (14,7 %) a informačními a výpočetními službami (14 %), (UN, 2015).

Na dovozu zboží se v roce 2014 nejvíce podílely stroje a dopravní prostředky (29,2 %), polotovary a materiály (22,8 %) a minerální paliva a maziva (17,6 %), (UN, 2015). Hlavním obchodním partnerem v tomto případě byla taktéž EU s podílem 33,4 %, USA (11,8 %), Čína (8,3 %), Švýcarsko (7,2 %) a Turecko (3,7 %), (WTO, 2015). Doprava (30,3 %) a cestovní ruch (17,8 %) představovaly největší podíl na importu služeb (UN, 2015).

Ze států EU v roce 2014 do Izraele nejvíce dováželo Německo, Itálie, Nizozemsko a Velká Británie. Naopak Izrael pro stejný rok nejvíce vyvážel do Velké Británie, Nizozemska, Německa a Francie (Businessinfo, 2016c).

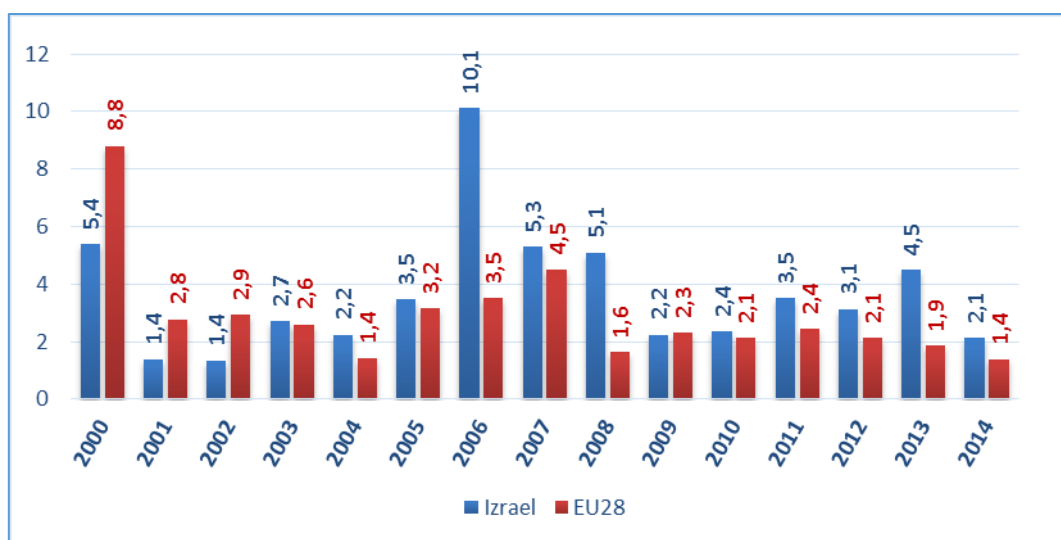
Dle publikace WTO věnované Mezinárodním obchodním statistikám pro rok 2015 Stát Izrael patří mezi přední vývozce chemických látek, léčiv - Stát Izrael je sídlem největší generické společnosti Teva Pharmaceuticals (Businessinfo, 2016c); integrovaných obvodů a elektronických součástek, ostatních komerčních služeb, telekomunikačních, výpočetních a informačních služeb a počítačových služeb (WTO, 2015b).

Investice

S ohledem na velikost ekonomiky Státu Izrael je velice pozoruhodné jeho postavení z hlediska přímých zahraničních investic (PZI). Zajímavostí je i existence poboček velkých nadnárodních společností právě na území Izraele. Jedná se například o pobočky firmy Microsoft, Intel, IBM, Volvo, Volkswagen, Deutsche Telekom, L'Oreal, British Telecom, Sony, Samsung Electronics, LG Group, Acer Computers, Fuji, Honda, Toyota, Mazda, Subaru apod. (Businessinfo, 2016c).

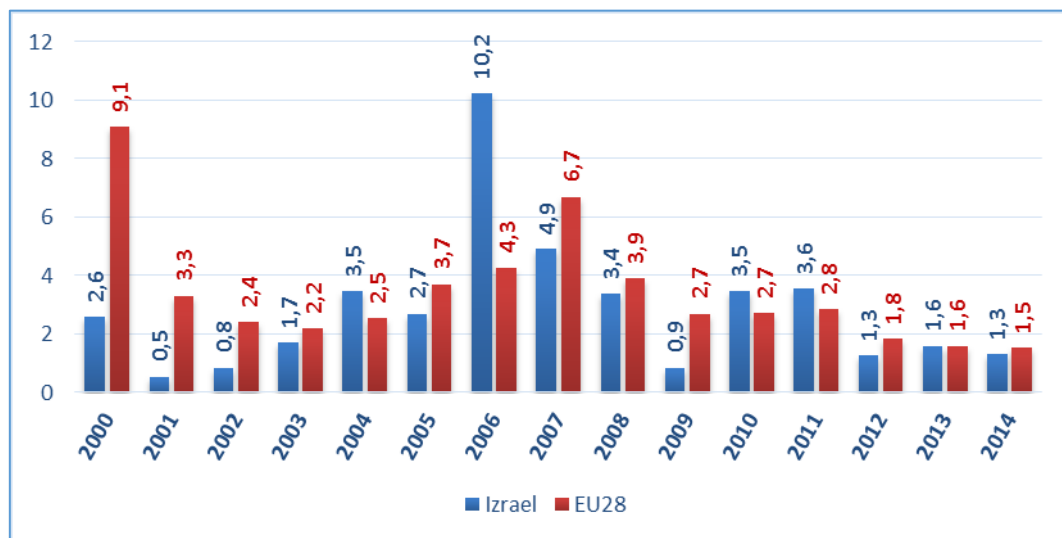
Přímé zahraniční investice v procentuálním vyjádření ročního HDP mnohdy převyšují PZI EU28, o čemž nás informují grafy 3.8 a 3.9. Grafy zachycující toky PZI jako příliv a odliv investic z Izraele, kdy v obou případech největšího rozdílu Izrael dosáhl v roce 2006. Tuto skutečnost podle OSN nejvíce ovlivnila rozsáhlá akvizice farmaceutické společnosti Ivax Corp z USA, kterou převzala Teva Pharma Industries Ltd z Izraele (7 bil. USD), (UNCTAD, 2007). V roce 2006 se tak Izrael dostal mezi prvních 20 států s největšími odchozími PZI v objemu 10 – 49 bil. USD.

Graf 3.8: Příchozí tokové PZI v letech 2000-2014 (v % HDP)

Zdroj: UNCTAD (2015b), vlastní zpracování

Graf 3.9: Odchozí tokové PZI v letech 2000-2014 (v % HDP)

Zdroj: UNCTAD (2015b), vlastní zpracování

Zpráva OSN hodnotící PZI za rok 2015 poukazuje na zásadní skutečnost poklesu PZI mezi roky 2013 a 2014 až o 50 %. Podle určitých zdrojů se tak i nadále v ekonomice projevují následky konfliktu v pásmu Gazy (Robbins, 2015). Obecně se podle zprávy OSN přímé zahraniční investice přesouvají především do Asie a rozvojových států (UNCTAD, 2015).

Od roku 2014 se izraelská vláda rozhodla k rozsáhlé privatizaci státem vlastněných podniků, která bude probíhat prostřednictvím emise akcií na hlavním akciovém trhu a měla by v postupných etapách trvat až do roku 2017. Účelem této privatizace je získat potřebné finance na snížení státního dluhu a na podporu bydlení pro mladé rodiny (Businessinfo, 2016c). Do budoucna lze proto očekávat zásadní vliv na PZI na území Izraele a relativní zlepšení oproti stavu k roku 2014.

3.3 Pozice Státu Izrael v rámci partnerství Euromed

Postavení Izraele v rámci Euro-středomořského partnerství budeme posuzovat s ohledem na jeho ekonomický význam, který plní z hlediska tohoto členství. Důvodem pro komparaci pouze členských států partnerství Euromed je zejména jejich sdílená lokalita a blízkost jejich hospodářského zaměření.

Rozlišení jednotlivých států partnerství Euromed, dle Světové banky, na ekonomiky s nižšími středními příjmy, ekonomiky s vyššími středními příjmy a ekonomiky s vysokými příjmy uvádí tabulka 3.2.

Tab. 3.2: Členění států podle příjmů

STÁT	PŘÍJEM
Izrael	<i>Vysoké příjmy</i>
Alžírsko	<i>Vyšší střední příjmy</i>
Jordánsko	<i>Vyšší střední příjmy</i>
Libanon	<i>Vyšší střední příjmy</i>
Libye	<i>Vyšší střední příjmy</i>
Tunisko	<i>Vyšší střední příjmy</i>
Turecko	<i>Vyšší střední příjmy</i>
Egypt	<i>Nižší střední příjmy</i>
Maroko	<i>Nižší střední příjmy</i>
Palestina⁵	<i>Nižší střední příjmy</i>
Sýrie	<i>Nižší střední příjmy</i>

Zdroj: WB (2016c), vlastní zpracování

Pouze Izrael se řadí mezi vysoko příjmové státy světa, Alžírsko, Jordánsko, Libanon, Tunisko a Turecko patří mezi ekonomiky s vyšším středním příjmem a mezi ekonomiky s nižším středním příjmem Světová banka řadí Egypt, Maroko, Palestinu a Sýrii.

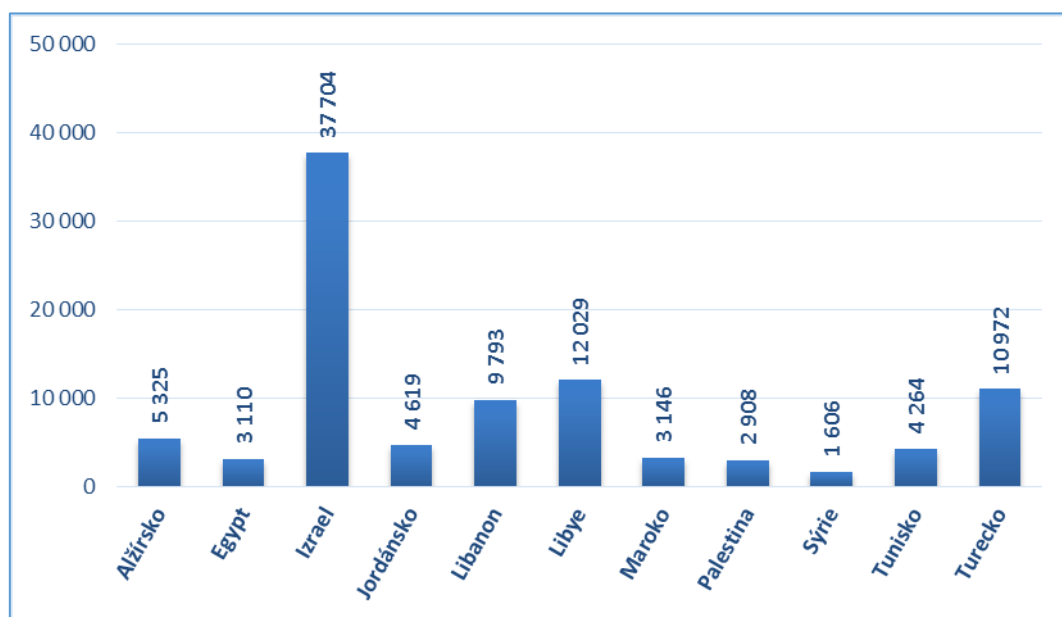
V hodnocení konkurenceschopnosti jednotlivých ekonomik světa podle Světového ekonomického fóra se nejlépe umístil Izrael (27. místo), dále pak Turecko (51. místo) a do první stovky se taktéž zařadilo i Jordánsko, Maroko, Alžírsko a Tunisko (Schwab, 2015).

Hodnocení Světové banky s názvem Doing Business pro rok 2016 byl nejlépe hodnoceným státem opět Izrael (53. místo) s mírným propadem následován Tureckem (55. místo). V tomto případě se do první stovky dostalo taktéž Tunisko a Maroko, (World Bank Group, 2015).

Stát Izrael svou rozlohou a počtem obyvatel patří v rámci Euro-středomořského partnerství mezi státy menší. Svou ekonomickou výkonností ovšem v oblasti dominuje a to i přes neustálé konflikty v pásmu Gazy. V grafu 3.10 je zachycen HDP/ob. pro jednotlivé státy, kdy naprosté dominance dosahuje Stát Izrael.

⁵ Západní břeh a Gaza

Graf 3.10: HDP/ob. států partnerství Euromed v roce 2013 (v USD)

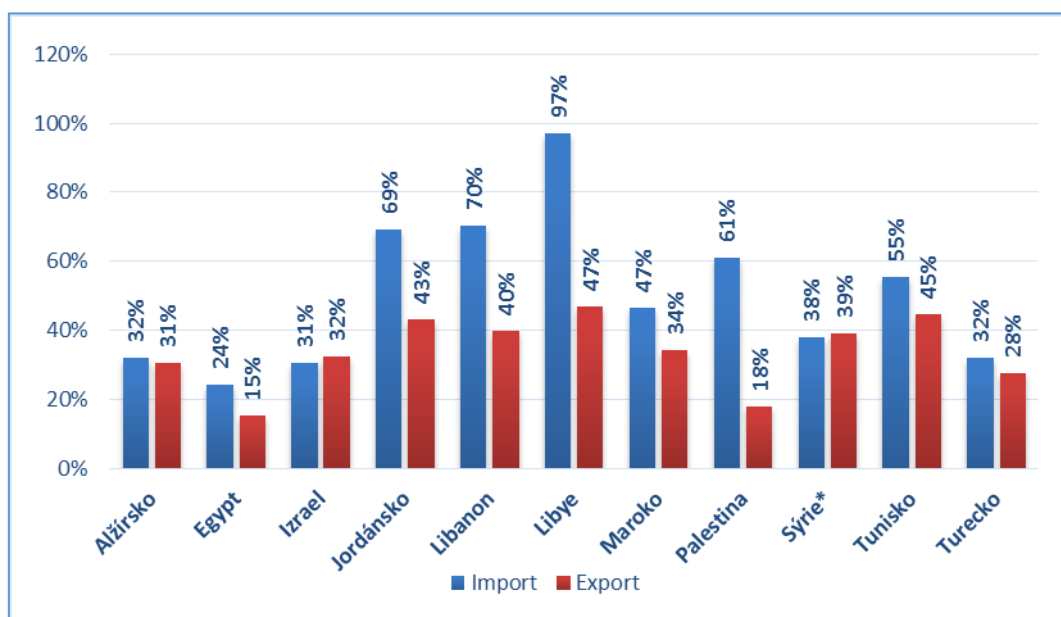

Zdroj: UNDATA (2016), vlastní zpracování

Jako druhý stát v pořadí se v HDP/ob. umístila Libye s hodnotou 12 029 USD/ob. a následně Turecko s 10 972 USD/ob.

Posouzení jednotlivých států z hlediska závislosti na dovozu zboží a služeb znázorňuje graf 3.11. Větší objem exportovaného zboží a služeb vykazuje pouze Stát Izrael, kdy do budoucna lze možná očekávat podobný trend u Alžírsko nebo Turecka. Bohužel veškeré ostatní státy partnerství vykazují značný deficit obchodu. Údaje pro Sýrii* jsou dostupné pouze do roku 2007.

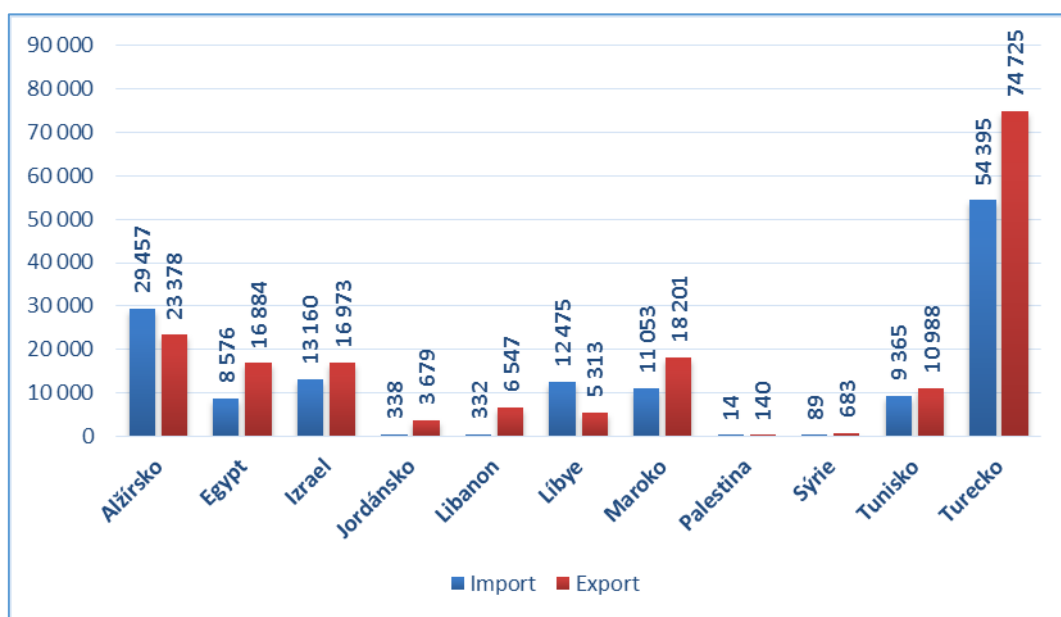
Graf 3.11: Import a export zboží ve státech Euromed v roce 2014 (v % HDP)

Zdroj: WB (2016d), vlastní zpracování

Důležitost jednotlivých členů partnerství Euromed, v závislosti na obchodu se zbožím s EU, znázorňuje graf 3.12. Největšího objemu obchodu se zbožím dosáhla EU s Tureckem, ovšem pouze s Alžírskem a Libyí v tomto případě EU vykazuje zápornou bilanci. Důvodem této skutečnosti je právě velký podíl paliv a nezemědělských výrobků na importu ze země. Téměř minimální import do EU probíhá z Jordánska, Libanonu, Palestiny a Sýrie.

Graf 3.12: Hodnota importu a exportu zboží ve státech Euromed v roce 2014 (v mil. EUR)

Zdroj: European Commission (2016b), vlastní zpracování

Velice zajímavá je ovšem skutečnost, že Izrael, z hlediska objemu obchodu se zbožím, zastává první místo ze skupiny jižních států Evropské politiky sousedství (partnerství Euromed mimo Turecko). Nicméně jako obchodní partner se v případě EU řadí až na třetí místo ze států Euromed (European Commission, 2016b).

Obecně EU realizuje se zeměmi partnerství Euromed 9,3 % svého celkového obchodu se zbožím v roce 2014, kdy větší podíl na tomto obratu má export EU do těchto zemí. Tento trend si EU drží od roku 2009, kdy se neustále kladná bilance obchodu zvyšuje. Největší podíl na exportu z EU a importu do skupiny zemí Euromed náleží průmyslovým výrobkům. S ohledem na Standardní mezinárodní klasifikaci zboží (SITC) největší zastoupení importovaného zboží reprezentují minerální paliva, maziva a příbuzné materiály a na exportovaném zboží mají největší podíl stroje a dopravní prostředky (European Commission, 2015e).

3.4 Shrnutí

Stát Izrael je oficiálně nazýván židovským státem, který vznikl v roce 1948. Jedná se o parlamentní demokracii nedisponující psanou ústavou a řídí se prostřednictvím jedenácti tzv. Základních zákonů. Mezi hlavní odvětví izraelského hospodářství patří orientace na hi-tech produkty, software, komunikace, biotechnologie, farmacie a nanotechnologie. Toto specifikum je výsledkem dlouholetého zaměření na výzkum a vývoj v zemi, díky kterému je Izrael v současnosti místem vývojových center spousty celosvětově uznávaných firem.

Velice dobré výsledky Izrael vykazuje s ohledem na rozložení populace, která momentálně vykazuje jednu z nejnižších nezaměstnaností na světě, převážně pak mladé generace. V Izraeli se taktéž setkáme i s jedním z nejvyšších počtů vysokoškolsky vzdělaných lidí reprezentovaným taktéž nejvyšším počtem vědců na jednoho obyvatele.

Aktuálně Stát Izrael vykazuje pozitivní ekonomické výsledky, jimiž převyšuje i spoustu evropských států. Za zmínku stojí především razantní snížení veřejného zadlužení v zemi a neustále se snižující nezaměstnanost. S ohledem na tyto skutečnosti Stát Izrael od roku 2009 vykazuje plynulý růst HDP/ob. a díky stabilní ekonomice, země lépe reagovala na vypuknutí ekonomické krize.

I přes velice uspokojujivé výsledky izraelské ekonomiky můžeme v průběhu let zaznamenat určité výkyvy, které jsou vykazovány následkem válečných konfliktů. Tyto konflikty jsou vedeny již dlouhodobě mezi Izraelci a Palestinci a na území pásma Gazy mezi Izraelci a hnutím Hamás.

Mezi základní výzvy do následujících let OECD ve Státě Izrael vidí především podporu vzniku konkurence na domácích trzích, zvýšení pracovní produktivity a investice do dopravní infrastruktury. Izrael svou pozicí v rámci partnerství Euromed představuje ekonomicky silného člena, který jako jediný vykazuje kladnou obchodní bilanci. S ohledem na obchodní výměnu s EU, Izrael z EU více dováží, než vyváží a taktéž nepředstavuje hlavního obchodního partnera ze států Euromed. Díky této skutečnosti jeho význam na obchodu s EU klesá a své postavení si musí udržet prostřednictvím jiných možných vazeb.

Samotný izraelský potenciál pramení především v dobře nastavené hospodářské politice státu, která se osvědčila především s příchodem ekonomické krize. I přes nepříznivou geografickou polohu země a neustálým válečným konfliktům, ekonomika Izraele stále roste. Důvodem této skutečnosti, je taktéž i samotný potenciál izraelské populace, který umožňuje Izraeli vynikat v oblasti výzkumu a vývoje a stát se tak nenahraditelným partnerem nejenom v partnerství Euromed.

Komparace základních ekonomických ukazatelů, mezi jednotlivými členskými státy partnerství Euromed, jednoznačně poukazuje na ekonomickou dominanci Státu Izrael, především s ohledem na HDP/ob. a přiřazení Státu Izrael mezi státy s vysokými příjmy. Mimo jiné, Stát Izrael také představuje hlavního investora ze států Euromed.

4 Hospodářské vztahy EU a Izraele

Hospodářské vztahy mezi EU a Státem Izrael jsou podle Dohody o přidružení mezi EU a Izraelem založeny na rozvoji a spolupráci v takových odvětvích, která zapříčiní sblížení hospodářství těchto celků. Za takovýchto předpokladů lze očekávat užší spolupráci v odvětvích, jež jsou pro dané státní celky komplementární nebo alespoň klíčové, pro růst jejich domácího hospodářství. V tomto případě se jedná o užší spolupráci především v oblasti výzkumu a vývoje, oblasti která je strategicky významná jak pro EU tak pro samotný Stát Izrael.

Jak je v této práci již zmíněno, Stát Izrael dlouhodobě vykazuje s EU zápornou obchodní bilanci. Taktéž nepředstavuje pro EU, z hlediska obchodní výměny, hlavního obchodního partnera ze států Euromed, i když vykazuje největší objem obchodní výměny ze skupiny zemí jižních států Evropské politiky sousedství. Jaká je hlavní příčina takto omezené orientace na trh EU? Mohla by EU nějakým způsobem více rozvázat obchodní výměnu se Státem Izrael? A představuje vůbec Stát Izrael pro EU nějakou přidanou hodnotu? Na tyto otázky v rámci této kapitoly odpovíme a zároveň i objasníme názor, proč by mohl být Stát Izrael strategickým partnerem právě pro EU.

Stát Izrael je významným obchodníkem s diamanty. Na tomto trhu představuje prostředníka, který diamanty obdrží, zpracuje a posléze zprostředkuje dalším subjektům. Tímto specifickým pohybem, je obchodní bilance Izraele značně zatížena. A to zejména díky vysoké ceně a malému objemu, jež diamanty představují. Z tohoto důvodu se obchod s diamanty do mezinárodních statistik nezahrnuje. Podobně je tomu i u obchodu se zbrojním materiálem (Businessinfo, 2016c).

Nejprve se na začátku této kapitoly zaměříme na analýzu obchodní výměny mezi EU a Státem Izrael, především v souvislosti s komparací jejího objemu. Identifikujeme hlavní dovozní a vývozní komodity a následně se budeme věnovat analýze a komparaci investicím mezi EU a Státem Izrael. V poslední části této kapitoly identifikujeme klíčové programy výzkumu a vývoje EU, na kterých Izrael participuje.

4.1 Obchodní vztahy mezi EU a Státem Izrael

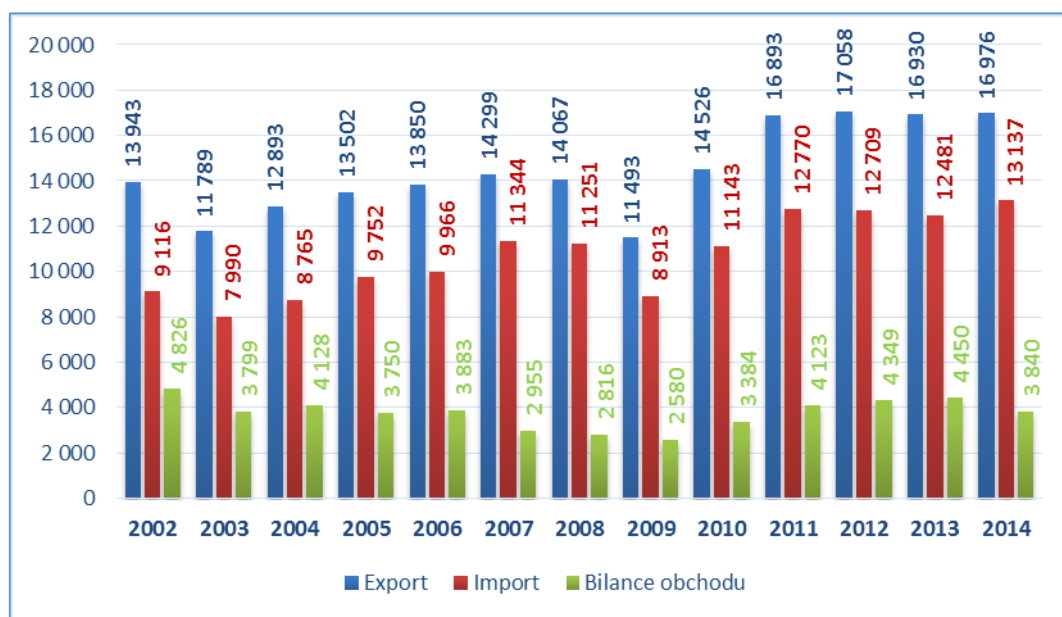
Pro Stát Izrael již dlouhodobě představuje EU největšího obchodního partnera. Pro rok 2014 celková obchodní výměna proběhla ve výši 30 084 mil. EUR, což znamenalo druhou největší obchodní výměnu, v rámci jižních států Evropské politiky sousedství (European Commission, 2015f). V procentuálním vyjádření tato obchodní výměna představuje 30 %

celkového objemu obchodu Státu Izrael. Druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem Izraele jsou USA, podílející se 19 % na celkovém obchodu Izraele, následovány Čínou s podílem 6,2 % (European Commission, 2015g). Samostatný Stát Izrael představuje největšího obchodního partnera pro Palestinu. Poměrně zajímavá je skutečnost, kdy Izrael v největším množství dováží zboží z EU (38 %), ovšem jeho samotný export zboží (bez diamantů) je poměrně stejně diverzifikován mezi dva hlavní obchodní partnery: EU (29 %) a USA (24 %). Velice vhodným příkladem této skutečnosti je kladná obchodní bilance Izraele a USA, kdy USA do Izraele dováží zboží v přibližné hodnotě 7,5 mld. USD, ovšem dovážené zboží z Izraele, je již v hodnotě 11 mld. USD (Central Bureau of Statistics, 2016).

V opačném vyjádření pro EU Izrael představuje až 27. nejdůležitějšího obchodního partnera, se kterým EU realizuje 0,9 % svého celkového obchodu. Většinově se na této hodnotě podílí export do Izraele představující 1 %, nicméně import z Izraele do EU tvoří pouze 0,8 % celkového obchodu EU s třetími zeměmi v roce 2014 (European Commission, 2015g). V roce 2002 export zboží z Izraele představoval na importu do EU 1 %, zatím co na exportu z EU do Izraele 1,6 %. Od tohoto roku se hodnoty v obou případech postupně snižují. (Eurostat, 2016c). Důvodem této skutečnosti může být zejména změna orientace EU a to především na větší trhy.

Samotné vyjádření hodnot exportu a importu z EU do Izraele v letech 2002 – 2014 je zaznamenáno v grafu 4.1. Jak je na první pohled patrné, absolutní vyjádření exportu a importu se v čase zvyšuje. Nicméně je tento trend v obou případech opět narušen zásadním poklesem v letech 2003 a 2009 způsobeným jednak válečnými konflikty na území Izraele a jednak ekonomickou krizí v roce 2009.

Graf 4.1: Export a import zboží mezi EU a Izraelem v letech 2002 – 2014 (v mil. EUR)

Zdroj: Eurostat (2016c), vlastní zpracování

Postupný nárůst objemu obchodovaného zboží na obou stranách může souviset i s podpisem Asociační dohody mezi EU a Izraelem v roce 2000 a v roce 2004 navázání bližších obchodních vztahů prostřednictvím Evropské politiky sousedství. Pro srovnání, objem realizovaného obchodu mezi EU a Izraelem v roce 2002 dosahoval objemu 23 mld. EUR, zatímco objem obchodu realizovaný v roce 2014 vykazoval hodnotu 30 mld. EUR. Změna mezi roky 2002 a 2014 představuje nárůst obchodu o 31 procentních bodů. Tento nárůst je vyšší zejména ze strany Izraele, kdy rozdíl mezi importem do EU v roce 2002 a 2014 představuje 44 procentních bodů.

Bilance obchodu mezi EU a Státem Izrael je v průběhu času kladná. Z údajů dostupných od roku 2002 je nejvyšší kladný zůstatek zaznamenán v roce 2002 (4 826 mil. EUR), přičemž nejnižšího přebytku dosahovala bilance právě v roce 2009 (2 580 mil. EUR).

S ohledem na obchodní toky podle klasifikace SITC⁶ pro rok 2014, největší zastoupení ve vývozu z EU do Izraele (17 979 mil. EUR) má třída 7: Stroje a dopravní prostředky. Ten se na celkovém vývozu do Izraele podílel 37,2 %. Druhou nejvíce vyváženou třídou výrobků v roce 2014 byly tržní výrobky tříděné podle materiálu (18,3 %), následované třídou chemikálií a příbuzných výrobků (18 %). Naopak třídou, s největším podílem na dovozu (13 137 mil. EUR) z Izraele do EU, představuje třída chemikálií a příbuzných

⁶ Standardní mezinárodní klasifikace zboží (Standard International Trade Classification).

výrobků (27,1 %). Dále třída Stroje a dopravní prostředky (18,2 %) a třída tržní výrobky tříděné podle materiálu (16,2 %).

Pokud bychom tyto obchodní toky rozdělili na skupiny výrobků, zjistili bychom, že největší zastoupení na vývozu a dovozu patří vyrobenému zboží. Procentuálně tato hodnota dosahuje 82,6 % exportu zboží z EU a 70 % importu zboží z Izraele do EU. Na importovaném zboží z Izraele mají největší podíl na těchto 70 %, chemikálie (27,1 %), na kterých se nejvíce podílí léčiva (9,4 %). Stroje a dopravní prostředky se na 70 % importovaného zboží z Izraele podílí 18,2 % z čehož ostatní stroje a přístroje vytvářejí 11,1 % s podílem 4,7 % elektrických strojů. Ostatní polotovary ze 70 % importovaného zboží z Izraele vytváření 14 % hodnoty. Naopak největší podíl na 82,6 % exportovaného vyrobeného zboží z EU, mají stroje a dopravní prostředky (37,2 %), na kterých se z 16,2 % podílí ostatní stroje a přístroje s největším zastoupením neelektrických zařízení (9,3 %). Druhou skupinou s největším podílem na 82,6 % exportovaného zboží jsou chemikálie (18 %). Ty z 5,9 % tvoří léčiva (příloha 2).

Změna mezi jednotlivými třídami SITC v dovezeném a vyvezeném objemu zboží v roce 2000 a 2014 vykazuje znatelný nárůst ve většině tříd. Nicméně je možné zaregistrovat pokles v exportovaném zboží z EU do Izraele v třídě výrobků tříděných podle materiálu a to z 6 mld. EUR v roce 2000 na 3,8 mld. EUR v roce 2014. Importované zboží z Izraele do EU vykazuje mírný pokles ve třídě surových materiálů s výjimkou pohonných hmot (z 0,42 mld. EUR v roce 2000 na 0,4 mld. EUR v roce 2014) a znatelný pokles ve třídě strojů a dopravních prostředků (z 3,4 mld. EUR v roce 2000 na 2,5 mld. EUR v roce 2014), (Eurostat, 2016c).

Obecně, napříč všemi třídami výrobků, Izrael nejvíce mezi své obchodní partnery vyváží tržní výrobky tříděné podle materiálu. Důvodem této skutečnosti je zaměření země na práci s diamanty, kterou ovšem většina statistik nezahrnuje. Nicméně vývoz do EU se nejvíce specifikuje na chemikálie, zejména pak na farmaceutické výrobky. Tato orientace se taktéž odráží i ve speciálním zaměření výrobků zpracovatelského průmyslu, podle technologické náročnosti, na kterou se Izrael nejvíce orientuje v rámci svého exportu. Jedná se hlavně o high technologie a medium-high technologie, do kterých, mimo jiné, taktéž patří i výroba farmaceutických výrobků a přípravků (Central Bureau of Statistics, 2016b). Větší orientaci na dovoz high technologií, ve formě počítačů, elektronických a optických přístrojů, vykazují státy z Asie (Čína, Hongkong, Indie) následované USA, v případě EU stále více dominují léčiva (Central Bureau of Statistics, 2016c). Orientaci EU, především na dovoz

chemikálií z Izraele, reprezentuje zastoupení 2,2 % na celkovém dovozu do EU, kdy samotná léčiva tvoří 2 %.

4.1.1 Nejvýznamnější obchodní partneři Státu Izrael z EU

Se Státem Izrael obchodují všechny státy EU. Jak jsme již ve třetí kapitole uvedli, největším obchodním partnerem Státu Izrael jsou Německo, Itálie, Nizozemsko a Velká Británie. Konkrétní podíl na importu a exportu, všech členských států EU, z Izraele do EU, je zaznamenán v příloze 1. Procentuální podíl, sedmi největších obchodních partnerů z EU, na celkové výši importu a exportu z Izraele do EU, pro rok 2014, zachycuje tabulka 4.1. Těchto sedm obchodních partnerů se na celkovém importu a exportu Izraele (bez diamantů) podílí 77 %. Největší zastoupení na importu do Izraele má Německo s podílem 21,2 %, kdy Izrael nejvíce exportuje do Spojeného království (23 %). Druhou a třetí příčku na importu zastává Itálie (12,7 %) a Nizozemí (11,1 %). Naopak u exportu se na druhém místě umístilo Nizozemsko (16,2 %) a na třetím místě Německo (10,8 %).

Pro porovnání, tabulka 4.1 taktéž zachycuje i obchodní toky, včetně obchodu s diamanty. Jak je na první pohled patrné, objem obchodní výměny se zásadním způsobem zvýšil. Toto zvýšení taktéž ovlivňuje i význam jednotlivých obchodních partnerů pro Izrael. Jedná se především o rapidní nárůst objemu obchodu s Belgií. Tento nárůst se na importu do Izraele projevuje zvýšením přibližně o 1,3 násobek původní hodnoty, ovšem samotný export se do Belgie zvýší o bezmála pěti násobek původního exportu do země.

Tab. 4.1: Import a export mezi Izraelem a nejvýznamnějšími obchodními partnery z EU v roce 2014 (v mil. USD)

	Import (bez diamantů)	%	Import	%	Export (bez diamantů)	%	Export	%
EU	21 862	100	24 132	100	15 289	100	18 788	100
Belgie	1 628	7,4	3 818	15,8	677	4,4	3 300	17,6
Francie	1 548	7,1	1 561	6,5	1 409	9,2	1 668	8,9
Itálie	2 768	12,7	2 784	11,5	1 040	6,8	1 094	5,8
Německo	4 644	21,2	4 652	19,3	1 648	10,8	1 728	9,2
Nizozemí	2 419	11,1	2 419	10,0	2 484	16,2	2 485	13,2
Spojené království	2 298	10,5	2 334	9,7	3 522	23,0	3 975	21,2
Španělsko	1 416	6,5	1 419	5,9	1 030	6,7	1 037	5,5

Zdroj: Central Bureau of Statistics (2016), vlastní zpracování

V celkovém vyjádření Izrael s EU vykazuje zápornou obchodní bilanci, nicméně při detailnějším prostudování obchodní výměny mezi jednotlivými členskými státy EU a Státu Izrael jsme zjistili, že Izrael vykazuje kladnou obchodní bilanci (obchod bez diamantů) se Spojeným královstvím, Nizozemskem, Estonskem, Bulharskem, Řeckem, Lotyšskem, Litvou, Maltou, Polskem, Portugalskem a Kypru. Po započtení obchodu s diamanty kladnou obchodní bilanci vykazuje taktéž obchod mezi Izraelem a Francií (příloha 1). O obchod s diamanty jsou navýšeny obchodní toky mezi Izraelem a 19. státy EU, mezi které se neřadí Irsko, Estonsko, Bulharsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Slovinsko, Slovensko a Chorvatsko. Největší výměna obchodu s diamanty je mezi Izraelem a Francií, Belgií a Spojeným královstvím.

Pokud bychom se v rámci této analýzy zaměřili i na státy Evropského sdružení volného obchodu, zjistili bychom, že velice důležitého obchodního partnera z nečlenských států EU, představuje pro Izrael Švýcarsko. S nímž Izrael realizoval v roce 2014 import (bez diamantů) ve výši 3 941 mil. USD a export v hodnotě 256 mil. USD. Nicméně, po navýšení těchto částek o obchod s diamanty, se import do Izraele zvýšil až na 5 190 mil. USD (1,3 násobek původní částky) a export do Švýcarska na hodnotu 1 425 mil. USD (5,6 násobek původní částky), (příloha 1).

Analýza pozice jednotlivých obchodních partnerů z EU, svědčí o velice silném zastoupení (77 %) pouze sedmi členských států na celkové obchodní výměně mezi Izraelem a EU. Tato koncentrace je daleko významnější při započítání obchodu s diamanty, zvyšující podíl až na 80 % celkové obchodní výměny mezi Izraelem a EU. Důsledkem takto silné orientace Izraele pouze na sedm obchodních partnerů z EU, může pro Izrael znamenat značnou závislost na dovozu z těchto zemí.

Specifika obchodní výměny nejvýznamnějších obchodních partnerů z EU

Bližší analýzu obchodní výměny mezi Státem Izrael a sedmi nejvýznamnějšími obchodními partnery z EU, zachycuje tabulka 4.2. V tabulce jsou identifikovány hlavní skupiny nejvíce dováženého a vyvážенého zboží mezi jednotlivými partnery z EU a Izraelem. V zásadě je v této práci již uvedeno, že přední třídou výrobků směřující na území Izraele jsou stroje a dopravní prostředky. Jak je ovšem z tabulky 4.2 patrné, hlavní vývozní skupinu zboží z Belgie, představují perly, drahokamy, drahé kovy, bižuterie a mince a to v hodnotě 2,2 mld. USD. Nicméně z Itálie, Německa a Spojeného království se nejvíce vyvážejí stroje, mechanická zařízení a výpočetní technika. Podobně je tomu i ve Francii a Nizozemsku,

zaměřených především na vývoz elektrických strojů a zařízení, záznamníků zvukových a televizních a reproduktorů. Pouze Španělsko do Izraele v nejvyšší hodnotě vyváží vozidla a jejich součástky. I přes značný význam belgického exportu diamantů do Izraele, stále převládají stroje a dopravní prostředky, ve vývozu z ostatních nejvýznamnějších obchodních partnerů.

Tab. 4.2: Oddíly nejvíce obchodovatelného zboží mezi Státem Izrael a sedmi nejvýznamnějšími obchodními partnery z EU v roce 2014

	IMPORT		EXPORT	
	Kapitola HS ⁷	Hodnota v mil. USD	Kapitola HS	Hodnota v mil. USD
Belgie	71: Perly, drahokamy, drahé kovy, bižuterie a mince	2 206	71: Perly, drahokamy, drahé kovy, bižuterie a mince	2 629
Francie	85: Elektrické stroje a zařízení, záznamníky zvukové a televizní a reproduktory; díly	215	82: Nástroje, nářadí, náčiní, nožířské výrobky a přístroje z obecných kovů; jejich díly	291
Itálie	84: Stroje, mechanická zařízení, výpočetní technika	518	39: Plasty a výrobky z nich	214
Německo	84: Stroje, mechanická zařízení, výpočetní technika	929	85: Elektrické stroje a zařízení, záznamníky zvukové a televizní a reproduktory; díly	285
Nizozemsko	85: Elektrické stroje a zařízení, záznamníky zvukové a televizní a reproduktory; díly	534	30: Farmaceutické výrobky	610
Spojené království	84: Stroje, mechanická zařízení, výpočetní technika	429	30: Farmaceutické výrobky	2 238
Španělsko	87: Vozidla a jejich součástky	313	29: Organické chemikálie	200

Zdroj: Central Bureau of Statistics (2016d), vlastní zpracování

Naopak oddíly dovážených výrobků z Izraele jsou v tomto případě více různorodé. Zastoupení výrobků, tvořící největší podíl na exportu zboží z Izraele do EU, představují chemikálie. Tento oddíl v tomto případě reprezentuje dovoz farmaceutických výrobků do Spojeného království ve výši 2,2 mld. USD, stejně jako dovoz do Nizozemska v hodnotě 610 mil. USD. Takto rozsáhlý dovoz, zejména do Spojeného království, dále doplňuje skupina organických chemikálií dovážených v nejvyšší hodnotě do Španělska. Stejně jako tomu je u importu, tak i export do Belgie se zaměřuje především na perly, drahokamy, drahé kovy, bižuterii a mince. V roce 2014, import oddílu výrobků 71 do Belgie, dosáhl hodnoty 2,6 mld. USD a představoval tak největší export diamantů ze všech členských států EU. Dovoz z Izraele do Francie v nejvyšší hodnotě vykazuje skupina nástrojů, nářadí, náčiní, nožířských výrobků a přístrojů z obecných kovů. Jediným státem, do kterého Izrael vyváží

⁷ Zařazení zboží, podle Daňového úřadu v Izraeli, založeno na nomenklatuře harmonizovaného systému HS.

zejména elektroniku je Německo. Přesněji se jedná o skupinu výrobků, jejíž obsah tvoří elektrické stroje a zařízení, záznamníky zvukové a televizní a reproduktory.

Po detailnější analýze struktury vývozu a dovozu nejvýznamnějších partnerů EU z Izraele, je patrné, že orientaci vývozu na dovoz chemikálií, určuje především dovoz do Spojeného království a Nizozemí. V případě Belgie, jsou obchodní toky s Izraelem zaměřené zejména na obchod s drahými kovy a dovoz z Belgie do Izraele reprezentují zejména stroje.

4.2 Investice mezi EU a Státem Izrael

Stát Izrael je díky své ekonomické výkonnosti a orientaci na výzkum a vývoj atraktivní destinací pro zahraniční investice. Jak jsme již uvedli v předchozí kapitole, příchozí a odchozí investice vyjádřené v % z HDP, dosahují podobných hodnot jako stejný typ investic na území EU. V absolutním vyjádření vývoj příchozích a odchozích investic ve formě transakcí na území Izraele značně kolísá, zejména kvůli citlivosti PZI na vývoj místní i světové ekonomiky. Ale i přes tuto skutečnost, hodnota příchozích investic ve formě akcií na území Izraele stále převyšuje hodnotu investic odchozích.

Mezi hlavní investory investující do akcií na území Izraele patří investoři zejména ze Severní Ameriky (24,7 mld. USD). V roce 2013 nejvyšší objem investic plynul konkrétně z USA (19,7 mld. USD), Kajmanských ostrovů (7,3 mld. USD) a Nizozemska (4,8 mld. USD). Zatímco nejatraktivnější destinací pro investory z Izraele byla Evropa (40,4 mld. USD), investovalo se převážně v Nizozemsku (28,9 mld. USD), USA (10,3 mld. USD) a Singapuru (3,5 mld. USD). Z hlediska technologické intensity, bylo nejvíce investováno do high technologií, a to jak na území Izraele (15,3 mld. EUR), tak v zahraničí (34,1 mld. USD) (Central Bureau of Statistics, 2016e).

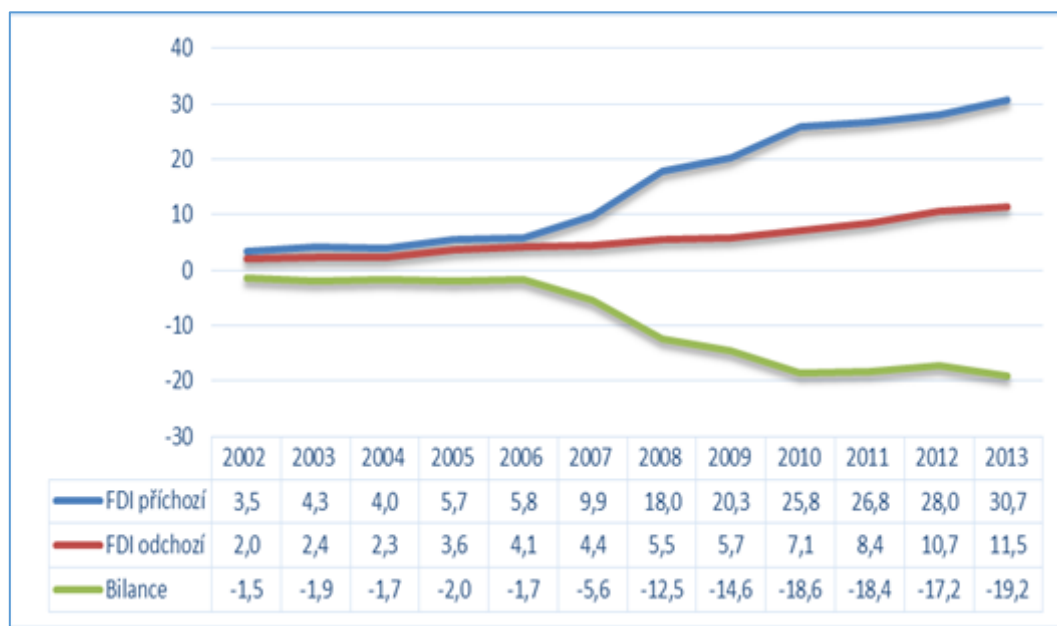
S ohledem na transakce příchozích a odchozích investic uskutečněných v roce 2013, nejvíce investic přicházelo taktéž ze Severní Ameriky (3,9 mld. USD), kdy ovšem izraelští investoři nejvíce svých investic směřovali do Evropy (7,6 mld. USD). Investiční transakce směřované do Izraele, podle sektorů průmyslu, se v Izraeli v roce 2013, v rámci celkového obchodu se zbožím a službami, nejvíce zaměřovali do sektoru telekomunikace, počítačového programování a poradenství a informačních činností (1,6 mld. USD). S přihlédnutím pouze na výrobní sféru, můžeme nejvyšší transakční investice zaznamenat v sekci výroby základních kovů, hutních a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení (2,4 mld. USD). Celkově se na území Státu Izrael investovalo zejména do medium low technologií

(2,5 mld. USD). Odchozí investice v podobě transakcí z Izraele plynou, v obchodu se zbožím a službami, především do sektoru finanční činnosti, kromě pojišťovnictví a penzijních fondů (0,5 mld. USD) a pouze v oblasti výroby Izraelci investují hlavně do oblasti výroby ropných produktů, chemikálií a léčiv (7,9 mld. USD). A stejně jako v předchozích letech Izraelci preferují investice v zahraničí obzvláště do high technologií (4,5 mld. USD), (Central Bureau of Statistics, 2016e).

Již konkrétní vývoj přímých zahraničních investic ve formě akcií a transakcí mezi EU a Státem Izrael je zachycen v grafech 4.2 a 4.3. Jak je z těchto grafů patrné, větších objemů investic dosahují partneři od roku 2007, kdy je tento rovnoměrně se vyvíjející trend zřejmý zejména u FDI ve formě akcií.

V grafu 4.2, zachycujícím PZI ve formě akcií, můžeme vidět zvyšující se zápornou bilanci EU. Důvodem této skutečnosti je především stále rostoucí objem příchozích investic z Izraele. Tento trend je ovšem poněkud paradoxní vůči velikosti ekonomik jednotlivých celků, kdy ani navázání spolupráce prostřednictvím Evropské politiky sousedství nepřiměla státy EU více investovat na území Izraele. Je proto naprosto zřejmé, že pro Stát Izrael je EU daleko atraktivnější destinací k investování, než samotný Izrael pro členské státy EU. V roce 2013 vykazoval Stát Izrael investice na území EU v objemu bezmála 31 mld. EUR.

Graf 4.2: Příchozí a odchozí PZI v akciích z EU do Izraele v letech 2002-2013 v mld. EUR

Zdroj: Eurostat (2015c, 2015d), vlastní zpracování

EU pro Izrael představuje destinaci, do které investuje nejvíce. A to i přes silné vztahy, navázané s USA, nebo přes stále rostoucí atraktivitu asijských států. Tento fakt potvrzují investice, v podobě akcií, směřované v roce 2013 Izraelci do zahraničí. Hodnota těchto investic dosahovala 28 % tehdejšího HDP země, kdy samotné investice, plynoucí pouze do EU, představovaly 13 % HDP. Pro srovnání, investice uskutečněné Izraelci v USA dosahovaly pouze 4 % HDP Izraele. Z celkové hodnoty odchozích akciových investic z Izraele ve výši 75,4 mld. USD, investice plynoucí do EU vytvářely 48 % této částky (tabulka 4.3).

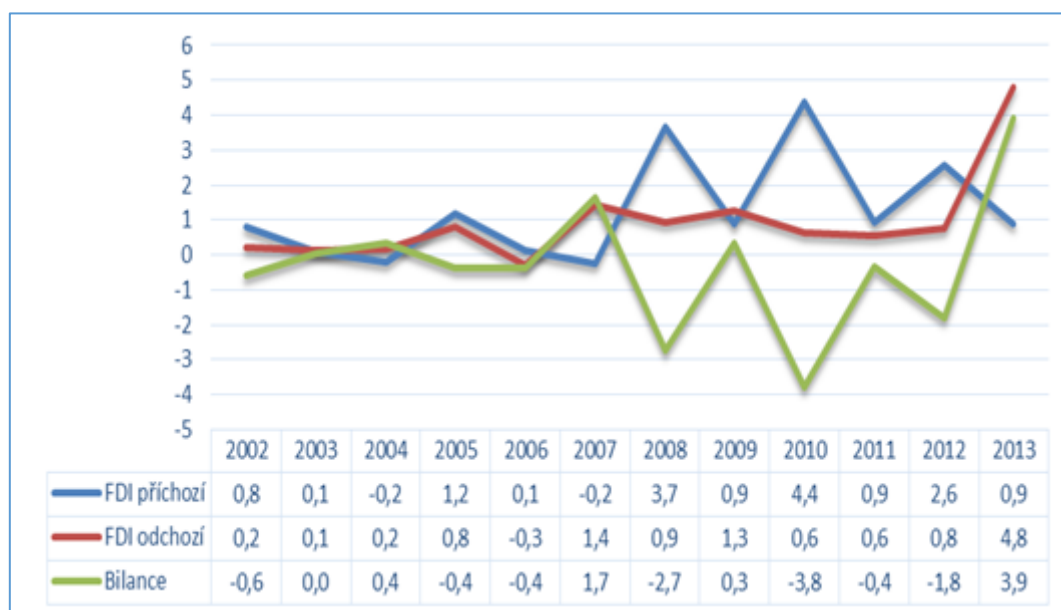
Tab. 4.3: Podíl odchozích investic z Izraele do EU na celkových odchozích investicích ze země v roce 2013 (akcie)

	Hodnota v mil. USD	% z HDP	% z odchozích investic
HDP Izraele v roce 2013	269 043	-	-
Celkové odchozí investice	75 374	28	-
Odchozí investice do EU	35 848	13	48
Odchozí investice do USA	10 269	4	14

Zdroj: Central Bureau of Statistics (2016e), OECD (2016g), vlastní výpočty

Jak je z tohoto vyjádření patrné, EU představuje pro Izrael hlavní investiční destinaci a to i za předpokladu, že nejvýznamnějším investorem pro Stát Izrael jsou USA. Poněkud odlišný trend vývoje investic můžeme zaznamenat v grafu 4.3 zachycující přímé investice mezi EU a Izraelem ve formě transakcí. Tato forma investování se již nepohybuje v takovém objemu jako investování prostřednictvím akcií, ovšem tendenci zvrátit, v tomto případě, zápornou bilanci investic EU - Izrael, se EU v rámci transakcí daří.

Graf 4.3: Příchozí a odchozí PZI tokové z EU do Izraele v letech 2002-2013 v mld. EUR

Zdroj: Eurostat (2015e, 2015f), vlastní zpracování

Mezi roky 2002 – 2013, byly investice EU vyšší než investice Izraele hned pětkrát, kdy nejvyšší kladnou bilanci můžeme zaznamenat v roce 2013 ve výši 3,9 mld. EUR. Stát Izrael v EU dosáhl nejvyšších investic, ve formě toků, v letech 2008 a 2010 ve výši 3,7 mld. EUR a 4,4 mld. EUR. Nárůst tokových investic do Izraele byl ze strany EU zaznamenán v roce 2007, respektive rok před ekonomickou krizí. V průběhu let 2008 až 2012 EU vykazovala stagnující úroveň tokových investic do Izraele, kterou narušilo až oživení ekonomické situace v EU v roce 2013. S ohledem na plánovanou privatizaci státního majetku v Izraeli, můžeme do následujících let předpokládat nárůst přílivu investic, který by mohl stávající kladnou tokovou bilanci investic EU – Izrael, zachovat i nadále.

Tab. 4.4: Podíl odchozích tokových investic z Izraele do EU na celkových tokových odchozích investicích ze země v roce 2013

	Hodnota v mil. USD	% z HDP	% z odchozích investic
HDP Izraele v roce 2013	269 043	-	-
Celkové odchozí investice	9 395	3,5	-
Odchozí investice do EU	7 355	2,7	78
Odchozí investice do USA	972	0,4	10

Zdroj: Central Bureau of Statistics (2016e), OECD (2016g), vlastní výpočty

Podíl odchozích investic ve formě transakcí z Izraele představuje 3,5 % HDP, kdy samotný podíl pouze odchozích investic do EU představuje 2,7 % HDP. Druhé nejvyšší odchozí investice, jsou až investice do USA, v hodnotě 0,4 % HDP. Z tohoto důvodu, i v případě odchozích investic ve formě transakcí, můžeme vysledovat jasnou orientaci zejména na investice do EU. Kdy se, v konečném důsledku, samotný podíl pouze odchozích investic do EU, na celkových odchozích investicích podílí 78 % (tabulka 4.4).

Jak je z této analýzy patrné, Izrael nepředstavuje pro EU klíčovou investiční destinaci a své investiční zdroje EU raději směřuje do jiných států. Ovšem samotný stát Izrael své investice směřuje zejména do Evropy, respektive EU.

4.2.1 Nejvýznamnější investoři z členských států EU

Skupina států, investujících na území Izraele, je poněkud rozsáhlejší, než skupina nejvýznamnějších obchodních partnerů z EU. Nicméně by se dalo říci, že skupina klíčových investorů pro Stát Izrael je rozšířenou skupinou nejvýznamnějších obchodních partnerů z EU. Do této skupiny se celkem řadí 11 států EU, nutno však podotknout, že počet členských států EU, do kterých investuje samotný Izrael, je daleko vyšší. Důvodem této skutečnosti je mnohonásobně vyšší hodnota investic, které plynou z Izraele do Evropy, oproti investicím, jimiž členské státy disponují v Izraeli.

V tabulce 4.5 jsou již zachyceny hodnoty realizovaných tokových a akciových investic na území Izraele, členskými státy EU v roce 2013. Jak můžeme vidět, ve sloupcích zachycující investice ve formě toků a akcií, nejvyšších investic v obou případech dosahovalo Nizozemsko s hodnotou 952 mil. USD a 4,8 mld. USD. Ze všech oblastí investování, Nizozemsko svůj investiční kapitál směřovalo nejvíce do oblasti vědeckého výzkumu a vývoje a to v hodnotě 1,3 mld. USD v roce 2013. Nizozemsko již dlouhodobě pro Izrael představuje klíčového investora ze států EU. Mezi další nejvýznamnější akcionáře v roce 2013 patří Maďarsko (2,9 mld. USD), Lucembursko (2,6 mld. USD) a Spojené království (1,9 mld. USD). V Maďarsku a Lucembursku sice můžeme zaznamenat zápornou hodnotu tokových investic, ovšem v souvislosti s akciovým investováním, se akcionáři z Maďarska zaměřovali především na oblast výroby ropných produktů, chemikálií a léčiv a v Lucembursku na oblast telekomunikací, počítačového programování a informačních činností.

Tab. 4.5: Příchozí investice do Izraele od klíčových investorů z EU podle nejžádanějších oblastí investování v daném státě v roce 2013 (v mil. USD)

Stát	Toky	Akcie	Oblast investování (v akciích)	Investice v mil. USD
Belgie	44	159	<i>Výroba ropných produktů, chemikálií a léčiv</i>	88
Dánsko	-	43	-	
Francie	-20	496	<i>Produkce plodin a lesů</i>	138
Irsko	26	349	<i>Vědecký výzkum a vývoj</i>	102
Itálie	-45	128	<i>Velkoobchod a obchod a opravy motorových vozidel</i>	110
Lucembursko	-249	2 627	<i>Telekomunikace, počítačové programování a poradenství a související činnosti, Informační činnosti</i>	1 210
Maďarsko	-152	2 917	<i>Výroba ropných produktů, chemikálií a léčiv</i>	2 917
Německo	120	178	<i>Vědecký výzkum a vývoj</i>	88
Nizozemsko	952	4 771	<i>Vědecký výzkum a vývoj</i>	1 337
Spojené království	248	1 873	<i>Práce na diamantech</i>	710
Švédsko	-31	850	<i>Telekomunikace, počítačové programování a poradenství a související činnosti, Informační činnosti</i>	719

Zdroj: Central Bureau of Statistics (2016e), vlastní zpracování

Nejvíce vyhledávanou oblastí se díky akcionářům z EU stala oblast výroby ropných produktů, chemikálií a léčiv s celkovou akciovou účastí 3,2 mld. USD v roce 2013. Tato skutečnost taktéž odráží zaměření izraelského exportu do EU především na výrobky skupiny chemikálií – léčiv. Stejně tak si můžeme všimnout značné orientace na vědecký výzkum a vývoj, a to v nejvyšší investované hodnotě, u Irska, Německa a Nizozemska.

V opačném případě tabulka 4.6 zachycuje odchozí investice z Izraele v roce 2013. Tyto investice jsme taktéž rozdělili na investice v podobě toků a akcií a zaměřili se na hlavní oblasti, do kterých investice z jednotlivých členských států EU směřují. Investice plynoucí z Izraele pokrývají 15 států EU, z nichž je tentokrát nejvíce dotované Nizozemsko. Zajímavostí v tomto případě ovšem je, že více investic směřuje z Izraele do Nizozemska než opačně. Konkrétně se odchozí investice do Nizozemska, v podobě toků, pohybovaly ve výši 7 mld. USD, zatímco akciové investice dosáhly hodnoty 28,9 mld. USD. Ze všech zemí, do kterých Izrael v roce 2013 investoval, právě Nizozemsko se stalo nejvyhledávanější investiční oblastí. Hlavní oblastí investování se v tomto případě taktéž stala výroba ropných produktů, chemikálií a léčiv a to v hodnotě 24,3 mld. USD. Druhou nejvíce vyhledávanou zemí investování bylo Spojené království a Lucembursko. V celkovém součtu, především kvůli investicím do Nizozemska, nejvíce investic zaznamenal sektor výroby ropných produktů, chemikálií a léčiv (24,7 mld. USD), druhým nejžádanějším sektorem v pořadí se

stal sektor finančních činností, kromě pojišťovnictví a penzijních fondů (3,4 mld. USD), nejvíce vyhledávaný ve Finsku a Maďarsku. Izraelští investoři se také hojně zajímali o oblast realitní činnosti a to konkrétně v Belgii, Itálii, Kypru, Lucembursku, Polsku, Rumunsku a Španělsku.

Tab. 4.6: Odchozí investice z Izraele do klíčových států EU podle nejžádanějších oblastí investování v daném státě v roce 2013 (v mil. USD)

Stát	Toky	Akcie	Nejžádanější oblast investování v daném státě (v akciích)	Investice v mil. USD
Belgie	70	764	<i>Realitní činnost</i>	161
Bulharsko	-	248	<i>Výroba ropných produktů, chemikálií a léčiv</i>	241
Česká republika	-	29	-	
Finsko	402	764	<i>Finanční činnost, kromě pojišťovnictví a penzijních fondů</i>	764
Francie	-	59	<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a elektrických zařízení</i>	34
Itálie	-	104	<i>Realitní činnost</i>	41
Kypr	-156	866	<i>Realitní činnost</i>	363
Lucembursko	140	955	<i>Realitní činnost</i>	582
Maďarsko	-145	515	<i>Finanční činnost, kromě pojišťovnictví a penzijních fondů</i>	426
Německo	70	908	<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a elektrických zařízení</i>	775
Nizozemsko	7 064	28 885	<i>Výroba ropných produktů, chemikálií a léčiv</i>	24 326
Polsko	-	84	<i>Realitní činnost</i>	77
Rumunsko	-	96	<i>Realitní činnost</i>	59
Spojené království	-63	1 202	<i>Výroba ropných produktů, chemikálií a léčiv</i>	188
Španělsko	-27	369	<i>Realitní činnost</i>	17

Zdroj: Central Bureau of Statistics, (2016e), vlastní zpracování

Zaměření izraelských investic zejména na sektor výroby ropných produktů, chemikálií a léčiv v Nizozemsku, odráží zaměření hospodářství Nizozemska, ale také úzkou specifikaci Státu Izrael v této oblasti. Důvodem této skutečnosti může být taktéž vývoz do Nizozemska, úzce specializovaný právě na farmaceutické výrobky. Zajímavostí je ovšem, že tyto odchozí investice převyšují jednoznačně i investice směřované k největším obchodním partnerům, kterými jsou Německo a Spojené království.

Pokud bychom lehce abstrahovali od PZI mezi EU a Izraelem, zjistili bychom, že dalšího významného investora představuje v rámci kontinentu i Švýcarsko. To v roce 2013 do Izraele v akciích investovalo 2 mld. USD a stejně tak, i Izrael stejnou částku investoval ve Švýcarsku, především v sektoru finančních činností (1,1 mld. USD).

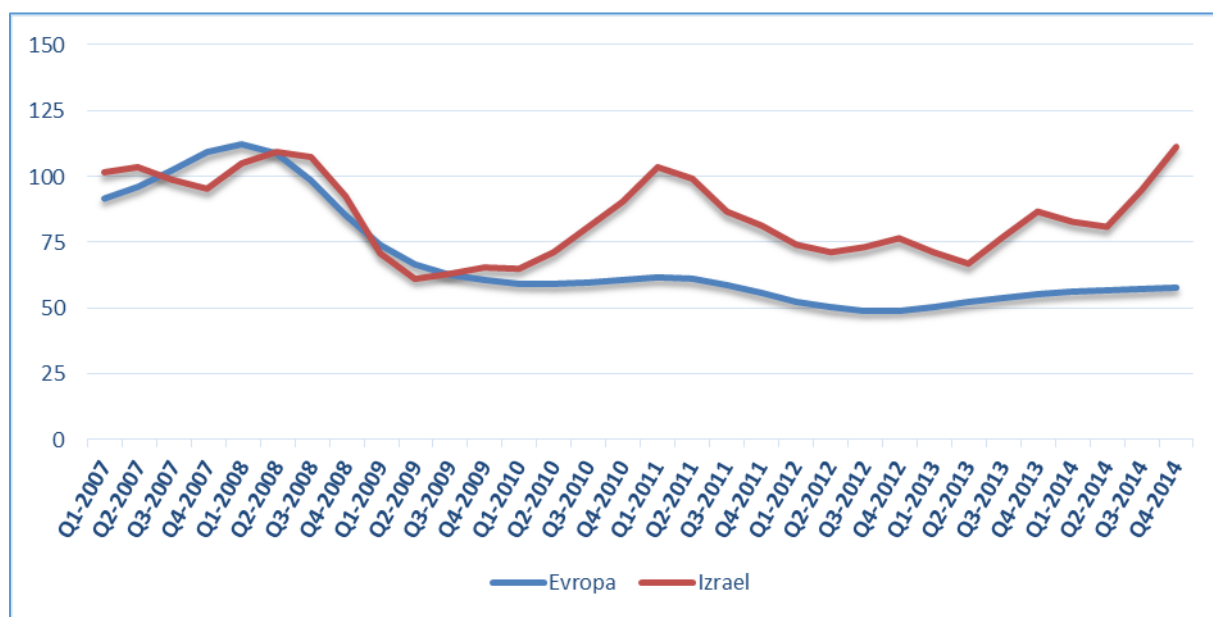
Z analýzy již konkrétních investičních partnerů z EU je klíčovým investorem i vyhledávaným cílem, právě Nizozemsko. Do Nizozemska Izrael směřuje nejvíce svých investic a zaměřuje se především na oblast ropných produktů, chemikálií a léčiv. V množství investic, které ročně přitékají do Nizozemska, ty z Izraele naprosto převyšují. Ovšem v procentuálním vyjádření celkových odchozích investic do EU, investice plynoucí do Nizozemska, představují 81 %. V případě podílu na celkových odchozích investicích, se toto vyjádření rovná 38 %.

Rizikový kapitál a start-up podniky

Izrael je jedním z mála států, který se vyznačuje vysokým podílem tzv. rizikového kapitálu. Podstatou tohoto kapitálu je zaměření na nově začínající podniky (start-up podniky) a poskytnout jim tak chybějící kapitál. Ojedinělý charakter těmto start-up podnikům přináší inovativní nápad a potenciál, jež tyto přelomové podniky v Izraeli mají. Hodnota rizikového kapitálu v roce 2014, v Izraeli dosahovala 1,2 mld. USD a v procentuálním vyjádření představovala 0,38 % HDP státu. Tento podíl je podle zprávy OECD nejvyšší na světě a většinové zastoupení na této hodnotě mají rizikové investice v základní fázi podnikání, respektive ve fázi start-up. Hodnotu, jakou vykazuje rizikový kapitál v EU, je odhadován na 0,04 % HDP (OECD, 2015).

Jaký trend vývoje náleží rizikovému kapitálu v Evropě a v Izraeli nám již znázorňuje graf 4.4. Údaje dostupné ze zprávy OECD poukazují na znatelný pokles hodnot rizikového kapitálu v Evropě, které neumožňují podnikům z EU být dostatečně soběstačnými a konkurenceschopnými na trhu.

Graf 4.4: Investice rizikového kapitálu v Evropě a Státě Izrael v letech 2007 – 2014 (2007=100)

Zdroj: OECD (2015), vlastní zpracování

Z tohoto důvodu Evropská komise přistoupila k možnosti založit speciální fondy rizikového kapitálu, jež by zajistily průmyslu menší závislost na veřejném sektoru, a podpořily větší investice ze soukromých zdrojů především ve fázi zakládání podniku nebo růstové fázi. Stejně jako v Izraeli, patří mezi tyto podniky zejména firmy zakládající si na výzkumu a vývoji, čímž EU musí hledat i jiné způsoby, kterými by právě výzkum a vývoj v EU podpořila (European Commission, 2016c).

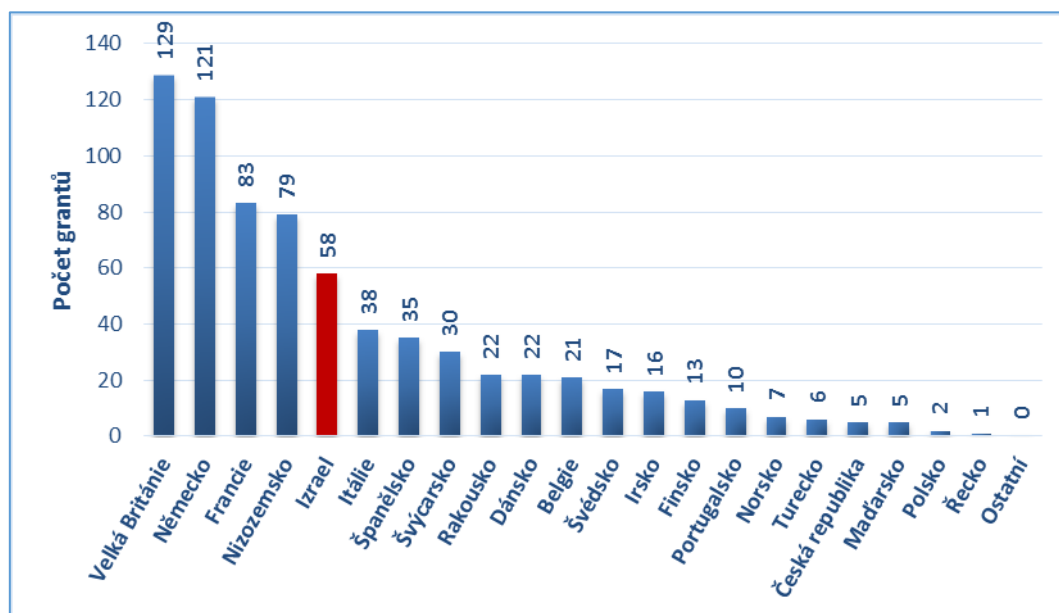
4.3 Participace Izraele na výzkumu a vývoji EU

Všeobecně se Stát Izrael řadí mezi státy s nejvyššími výdaji na výzkum a vývoj ve světě. Konkrétně tyto výdaje v roce 2014 dosahovaly 4,1 % HDP, kdy ve stejném roce EU vykazovala výdaje na výzkum a vývoj pouze ve výši 2 % HDP (OECD, 2015b). Nicméně, i přes tuto skutečnost, EU stále disponuje výzkumnými kapacitami, jež se snaží výzkum a vývoj v EU stále zdokonalovat. Aby EU co nejvíce rozšířila své možnosti inovovat, navazuje v odvětví vědy a výzkumu různé formy spolupráce, které realizuje i se Státem Izrael.

EU představuje pro Izrael největšího partnera v oblasti výzkumu a vývoje. Tato spolupráce trvá již od roku 1996, kdy se Stát Izrael stal, jako nečlenský stát EU, prvním plnohodnotným partnerem v rámcovém programu EU. Od roku 1996 do roku 2013 Izrael předložil 17 tisíc návrhů k účasti v programu, z nichž 4 100 návrhů uspělo. Izrael tak obdržel granty v celkové výši 1,25 mil. EUR a v současné době je členem již 8. rámcového programu

s názvem Horizont 2020. Graf 4.5 již zachycuje počet úspěšně schválených grantů členům rámcového programu Horizont 2020 v období mezi roky 2014 – 2015. Jak je na první pohled patrné, nejvyšší počet grantů připadá zatím Velké Británii (129), Německu (121) a Francii (83). Nicméně Izrael se řadí prozatím na 5. místo s počtem 58 úspěšných žádostí o grant, čímž překonává dalších 25 členů EU. Rámcový program Horizont 2020 klade důraz na sociální výzvy, stejně jako na podporu společnosti působící v oblasti zdravotnictví, sociální péče, demografických změn, bezpečnosti potravin, udržitelného zemědělství, mořského výzkumu, bio-ekonomie, bezpečné, čisté a účinné energii, zelené dopravě, klimatologie a efektivních zdrojů surovin.

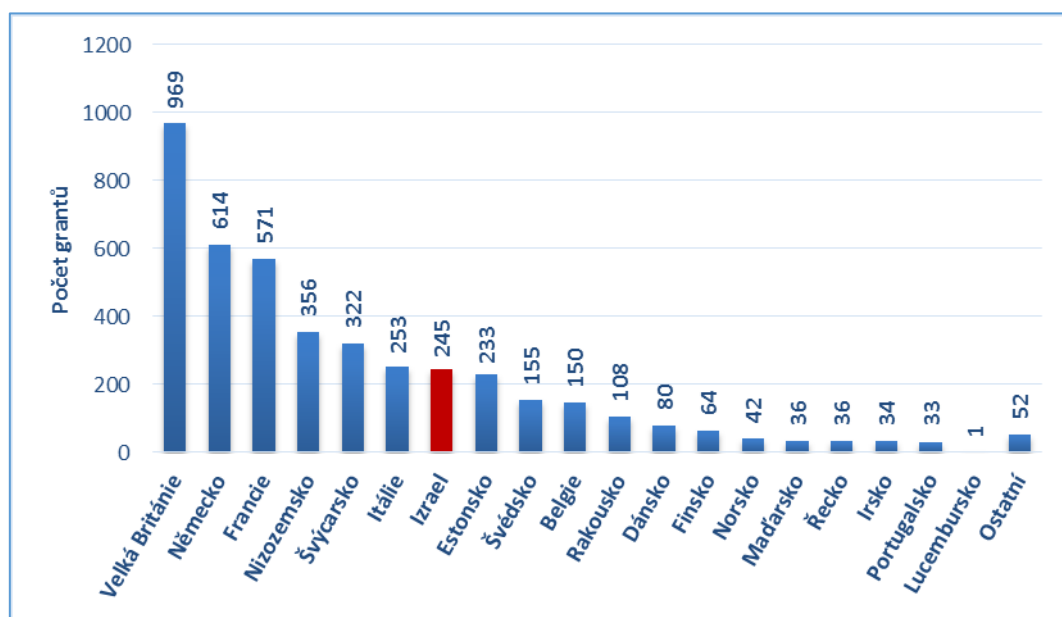
Graf 4.5: Předběžný počet schválených grantů rámcového programu EU podle hostitelské země v letech 2014 - 2015

Zdroj: ERC (2016), vlastní zpracování

V předchozím rámcovém programu EU pro výzkum a vývoj v letech 2007 – 2013, se Stát Izrael umístil na 7. místě (245 grantů) v počtu schválených grantů podle hostitelské země. Umístil se tak za Velkou Británií, Německem, Francií, Nizozemskem, Švýcarskem a Itálií, ovšem stále dosahuje lepších výsledků, než tehdejších 21 členských států EU. O této skutečnosti vypovídá i úspěšný počet schválených žádostí podle státní příslušnosti, který představuje 257 žádostí a celkové 6. umístění (graf 4.6).

Graf 4.6: Počet schválených grantů podle hostitelské země v letech 2007 - 2013

Zdroj: ERC (2015), vlastní zpracování

Takto Evropskou unií, finančně dotovaná participace Izraele na projektech výzkumu a vývoje v EU, generuje nevyčísitelnou hodnotu pro unijní výzkum. Tato přidaná hodnota jednak odráží cíl asociační dohody mezi EU a Izraelem, ale současně také zdokonaluje unijní výzkum a vývoj, který má napomoci EU stát se konkurenceschopnější.

Spolupráce na výzkumu a vývoji, mezi Státem Izrael a členskými státy EU, probíhá taktéž na základě uzavřených bilaterálních dohod, které má Izrael uzavřené např. s Německem, Francií, Velkou Británií nebo Českou republikou. Participuje taktéž na síti pro průmyslový výzkum a vývoj (EUREKA), spolupracuje s Výzkumným střediskem Evropské komise (JRC), od roku 2013 je součástí Evropského globálního družicového navigačního systému Galileo, taktéž participuje na programech výzkumu a vývoje v rámci Evropské politiky sousedství (Program přeshraniční spolupráce), apod. Veškerou výzkumnou spolupráci zastrešuje Izrael – EU ředitelství pro výzkum a vývoj (ISERD) se sídlem v druhém největším izraelském městě Tel Avivu (Delegation of the European Union to Israel, 2016).

Všeobecně je izraelský výzkum a vývoj celosvětově uznávaným a svědčí o tom i velké množství Nobelových cen, které náleží izraelským představitelům, zejména chemikům. Izraelský výzkum je podporován taktéž díky důrazu na inovace a nové technologie ve zbrojním průmyslu v Izraeli, kdy výdaje na obranu patří taktéž mezi celosvětově nejvyšší a, mimo jiné, Izrael taktéž disponuje i vysokým počtem výzkumných pracovníků v zemi.

4.4 Shrnutí

Hospodářské vztahy mezi EU a Státem Izrael jsou v zásadě nejvíce zaměřené na tři nejdůležitější oblasti, jimiž je obchod, investice a spolupráce ve výzkumu a vývoji. Z těchto tří oblastí je nejvíce integrovaná spolupráce právě ve výzkumu a vývoji a to již od roku 1996. V roce 1996 se Izrael stal prvním nečlenským státem EU vhodným pro členství v rámcovém programu pro podporu výzkumu a vývoje v EU. Tato oblast spolupráce patří v současné době mezi nejvíce propojené a účast Izraele na výzkumu EU je nenahraditelným přínosem jak pro samotný Izrael, tak pro EU. O této skutečnosti vypovídá zejména zaměření Izraele na tento sektor, do kterého ročně plyne přes 4 % HDP a to především ze soukromých zdrojů. Další podstatou této skutečnosti je existence možností, jakými může Izrael v rámci výzkumu a vývoje spolupracovat s EU. Tyto možnosti se postupem času rozšiřují a v současné době na území Izraele působí Izraelsko-evropské ředitelství pro výzkum a vývoj, které veškerou tuto spolupráci zastřešuje. I z tohoto důvodu může Izrael ztvárňovat plnohodnotného partnera všem členským státům EU a vykazovat velice pozitivní výsledky, kterých mnohdy nedosahuje většina států EU.

Samotné hospodářské vztahy v oblasti obchodu jsou mezi EU a Izraelem nejdéle trávající spolupráci, která se v nejvyšší míře prohloubila s přijetím asociační dohody mezi EU a Izraelem. Izrael díky své velikosti nemůže pro EU představovat důležitého obchodního partnera, ovšem kvůli své závislosti na dovozu z EU, EU s Izraelem vykazuje kladnou obchodní bilanci. Vývoz z Izraele je, mimo jiné, zaměřen především na import chemikálií a léků do EU, představující 2 % celkového dovozu do EU ze třetích zemí. Což je taktéž nejvíce ze všech členských států Euromed. Především je import chemikálií a léků směřován do Velké Británie. Izrael je taktéž důležitým obchodním partnerem Belgie a Francie a to ve vývozu a dovozu diamantů a v celkovém součtu pouze sedm států EU vytváří 77 % celkového dovozu do Izraele.

Orientace izraelských investorů je velice cíleně zaměřena na státy EU, respektive právě na Nizozemsko. Hodnota odchozích investic do EU, představuje většinu celkových odchozích investic ze země. Pro Izrael je tímto EU daleko atraktivnější investiční destinací, než Stát Izrael pro investory z EU. Investice z Izraele směřují zejména do high technologií, které jsou v poslední době hybnou silou světové ekonomiky. Izrael se, mimo jiné, také vyznačuje vysokým podílem rizikového kapitálu v zemi. Tento druh kapitálu v současné době ve velké míře postrádají právě podniky z EU. Hlavním důvodem proč tento kapitál směřuje zejména do

Izraele je silný potenciál místních začínajících podniků. Ty vzejdou z inovativního nápadu, jenž díky kvalitnímu vývoji a inovováním, dojdou až na světové burzy.

Z výsledků získaných analýzou obchodní výměny mezi EU a Státem Izrael, analýzou investičních transakcí a analýzou participace Izraele na výzkumu a vývoji EU, jsme následným komparováním zjištěných skutečností, dospěli k názoru, že Izrael jednoznačně představuje klíčového partnera Evropské unie v oblasti Evropsko-středomořského partnerství.

5 Závěr

Vymezením Vnější činnosti EU jsme si definovali hlavní oblasti navazování vztahů mezi Evropskou unií a Státem Izrael. Vztahy mezi EU a Izraelem jsou, mimo jiné, utvářeny prostřednictvím Evropské politiky sousedství, v rámci které je Izrael zařazen mezi členské státy Unie pro Středomoří. Díky této skutečnosti má Izrael možnost čerpat finanční prostředky z Evropského nástroje sousedství a zároveň i harmonizovat vztahy s EU. Vůbec první dohoda o spolupráci mezi EU a Izraelem byla podepsaná již v roce 1975, kdy se v roce 2000, spolupráce rozšířila až do oblasti liberalizace obchodu se zbožím, a v platnost vstoupila Dohoda o přidružení mezi EU a Státem Izrael.

Zaměření hospodářství Státu Izrael, je již od samotného založení státu, utvářeno nepříznivými geografickými podmínkami, které představovaly hlavní důvod pro současné zaměření hospodářství Izraele zejména na výzkum a vývoj. Mezi hlavní odvětví izraelského hospodářství proto patří hi-tech produkty, software, komunikace, biotechnologie, farmacie a nanotechnologie. Z tohoto důvodu je také Izrael místem vývojových center spousty celosvětově uznávaných firem a taktéž atraktivní destinací pro přímé zahraniční investice. Ty taktéž přispívají k pozitivním ekonomickým výsledkům státu, díky nimž se Izrael řadí mezi státy s vysokým příjmem. Pozitivní ekonomické výsledky Stát Izrael vykazoval i v průběhu ekonomické krize, v rámci níž, se zcela otestovala správně nastavená hospodářská politika. V té je možné vysledovat pravý potenciál Státu Izraele, podpořený ojedinělým smýšlením izraelské populace, založeným na vynalézavosti, cílevědomosti a snaze nebát se začít od začátku.

Ve srovnání s ostatními členskými státy partnerství Euromed, Izrael jednoznačně představuje klíčového partnera v tomto partnerství a to zejména díky své ekonomické dominanci, kdy právě investoři z Izraele vykazují nejvíce odchozích investic do EU.

Analýzou hospodářských vztahů, zaměřených na obchod, investice a intenzivní spolupráci ve výzkumu a vývoji mezi EU a Státem Izrael, jsme prostřednictvím komparace identifikovali značnou závislost Izraele na dovozu zboží z EU. Import do Izraele z EU je ze 77 % vytvářen pouze sedmi členskými státy EU a dováží se zejména stroje a dopravní prostředky. Naopak na vývozu z Izraele se nejvíce podílí třída chemikálií s hodnotou 2,2 % na celkovém dovozu ze třetích zemí do EU. Odchozí investice z Izraele jsou směřovány převážně do EU a konkrétní podíl tokových investic na celkových odchozích tokových investicích představoval podíl až 78 % v roce 2013.

Mezi nejvíce integrovanou oblast hospodářských vztahů však patří spolupráce Izraele ve výzkumu a vývoji s EU. Tato spolupráce započala již v roce 1996, kdy se Izrael stal prvním nečlenským státem EU vhodným pro členství v rámcovém programu pro podporu výzkumu a vývoje. Aktuálně je Izrael členem již 8. rámcového programu, kdy se v předchozím programu Izrael umístil na 7. místě v počtu schválených grantů a dosáhl tak lepších výsledků, než tehdejších 21 členských států. Takto prohloubená spolupráce vypovídá o velice silných vazbách mezi EU a Izraelem a vede ke skutečnosti, kdy Stát Izrael představuje strategického partnera pro EU.

Cílem této práce bylo identifikovat potenciál Státu Izraele a vyhodnotit jeho váhu z hlediska partnerství pro Evropskou unii. Tohoto cíle bylo dosaženo a stanovená hypotéza o tom, že Izrael představuje klíčového partnera Evropské unie v oblasti Evropsko-středomořského partnerství, byla potvrzena.

Váha partnerství mezi Izraelem a EU, zejména v oblasti výzkumu a vývoje, může do budoucna nabývat stále většího významu, a to především kvůli značnému důrazu EU na zvýšení konkurenceschopnosti celé EU. Tato skutečnost je podmíněna i jedním z cílů Strategie Evropa 2020, zvýšit výdaje na výzkum a vývoj na 3 % HDP EU. Z tohoto důvodu lze proto očekávat větší tlak EU na stále intenzivnější spolupráci s Izraelem, jež by chybějící potenciál evropských inovujících podniků nahradila.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-7179-804-5.

CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 273 s. ISBN: 978-80-7400-155-0.

EVROPSKÁ UNIE. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie (2008/C 115/01). In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2008, sv. 51, s. 1-361. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=OJ%3AC%3A2008%3A115%3ATOC>.

EVROPSKÁ UNIE. Evropsko-středomořská dohoda zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a státem Izrael na straně druhé. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2000, sv. 55, s. 167-335. Dostupný také z: [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22000A0621\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22000A0621(01)&from=EN).

EVROPSKÁ UNIE 2000b. Rozhodnutí Rady a Komise ze dne 19. dubna 2000 o uzavření Evropsko-středomořské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Státem Izrael na straně druhé 2000/384/ES, ESUO. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2000, sv. 33, s. 287–288. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000D0384&from=CS>.

EVROPSKÁ UNIE. Schválený protokol o Dohodě mezi Evropským společenstvím a státem Izrael o vzájemném uznávání zásad správné laboratorní praxe (SPL) OECD a kontrolních programů těchto zásad. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1999, sv. 32, s. 133-144. Dostupné také z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:21999A1009\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:21999A1009(01)).

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 390 s. ISBN: 978-80-248-3333-0.

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK. *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Praha: C. H. Beck, 2008. 179 s. ISBN: 978-80-7179-939-9.

KALÍNSKÁ, Emilie a kol. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 232 s. ISBN: 978-80-247-3396-8.

KÁŇA, Radomír. *Evropská unie A*. 2. vydání. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 163 s. ISBN: 978-80-248-2202-0.

MALÁTKOVÁ, Jolana a kol. *Ottova encyklopedie A-Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství, s.r.o., 2007. 1144 s. ISBN: 80-7360-014-5.

SEÑOR, Dan a Saul SINGER. *Start-up nation. Příběh izraelského hospodářského zázraku*. 2. vydání. Praha: ALIGIER s.r.o., 2012. 321 s. ISBN: 978-80-904895-1-6.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kol. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. 368 s. ISBN: 278-80-247-4694-4.

VYSOKÁ ŠKOLA MEZINÁRODNÍCH A VEŘEJNÝCH VZTAHŮ PRAHA [VŠMVV]. *VI mezinárodní vědecká konference. Den Evropy (zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie)*. Praha: VŠMVV Praha, 2013. 148 s. ISBN: 978-80-7431-128-4.

Elektronické publikace:

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Fakta a čísla o Evropské unii* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. 550 s. ISBN 978-92-823-5781-1. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: <http://bookshop.europa.eu/cs/fakta-a-sla-o-evropsk-unii-pbBAAA14001/>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Obchod* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. 16 s. ISBN 978-92-79-42725-1. [cit. 2016-04-12]. Dostupné také z WWW: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/trade_cs.pdf.

OECD. *OECD Economic Surveys: Israel 2016* [online]. Paris: OECD Publishing, 2016. 148 s. ISBN: 978-92-64-25031-4. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-surveys-israel-2016_eco_surveys-isr-2016-en#page4.

OECD. *Entrepreneurship at a Glance 2015* [online]. Paris: OECD Publishing, 2015. 128 s. ISBN: 978-92-64-23220-4. [cit. 2016-03-01]. Dostupné také z WWW: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/entrepreneurship-at-a-glance-2015_entrepreneur_aag-2015-en#page4.

OECD (2015b). *Main Science and Technology Indicators, Volume 2015 Issue 2* [online]. Paris: OECD Publishing, 2015. 133 s. ISSN: 2304-2761. [cit. 2016-04-15]. Dostupné také z WWW: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/main-science-and-technology-indicators/volume-2015/issue-2_msti-v2015-2-en#page136.

OECD. *OECD Economic Surveys: Israel 2013* [online]. Paris: OECD Publishing, 2013. 114 s. ISBN: 978-92-64-18318-6. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-surveys-israel-2013_eco_surveys-isr-2013en#page4.

OECD. *OECD Economic Surveys: Israel 2009* [online]. Paris: OECD Publishing, 2010. 152 s. ISBN: 978-92-64-07663-1. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-israel-2009_eco_surveys-isr-2009-en.

SCHWAB, Klaus. *The Global Competitiveness Report 2015–2016* [online]. Geneva: World Economic Forum, 2015. 384 s. ISBN-13: 978-92-95044-99-9. [cit. 2016-03-08]. Dostupné také z WWW: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT [UNCTAD]. *World Investment Report 2015* [online]. Geneva: United Nations Publication, 2015. 294 s. ISBN: 978-92-1-112891-8. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT [UNCTAD]. *World Investment Report 2007* [online]. Switzerland: United Nations Publication, 2007. 294 s. ISBN: 978-92-1-112718-8. [cit. 2016-02-01]. Dostupné také z WWW: http://unctad.org/en/Docs/wir2007_en.pdf.

UNITED NATIONS [UN]. *2014 International Trade Statistics Yearbook. Volume I - Trade by Country* [online]. New York: United Nations Publication, 2015. 398 s. ISBN 978-92-1-161598-2. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: <http://comtrade.un.org/pb/>.

WORLD BANK GROUP. *Doing Business 2016* [online]. Washington: 2016 International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2015. 338 s. ISBN: 978-1-4648-0667-4. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>.

WORLD TRADE ORGANIZATION [WTO]. *Trade Profiles 2015* [online]. Switzerland: Published by the World Trade Organization, 2015. 202 s. ISBN: 978-92-870-3991-0. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_profiles15_e.pdf.

WORLD TRADE ORGANIZATION [WTO] (2015b). *International Trade Statistics 2015* [online]. Switzerland: Published by the World Trade Organization, 2015. 168 s. ISBN: 978-

92-870-3988-0. [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z WWW: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its2015_e.pdf.

Internetové zdroje:

AKTUÁLNĚ.CZ. *Izraelsko-arabský konflikt* [online]. 2012 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/izrael-palestina-iran-konflikt/r~i:wiki:1150/>.

BANK OF ISRAEL. *Recent Economic Developments: The fiscal situation for 2016, and trends expected over the remainder of the decade* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné také z: <http://www.boi.org.il/en/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/02-02-2016-RED-FiscalSurvey.aspx>.

BANK OF ISRAEL. *The Bank of Israel Law* [online]. 2014 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z WWW: <http://www.boi.org.il/en/AboutTheBank/Law/Pages/Law.aspx>.

BANK OF ISRAEL (2014b). *Economic indicators: Israeli Economic Data* [online]. 2014 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.bankisrael.gov.il/en/DataAndStatistics/Pages/Indicators.aspx?Level=1&IndicatorId=1&sId=0>.

BUSINESSINFO. *Společná obchodní politika Evropské unie* [online]. 2012 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spolecna-obchodni-politika-evropske-unie-4461.html#!&chapter=1>.

BUSINESSINFO. *Izrael: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2016 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/izrael-zakladni-charakteristika-teritoria-18661.html#sec1>.

BUSINESSINFO (2016b). *Aktuální stav izraelského hospodářství podle zprávy OECD* [online]. 2016 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/aktualni-stav-izraelskeho-hospodarstvi-podle-73706.html>.

BUSINESSINFO (2016c). *Izrael: Zahraniční obchod a investice* [online]. 2016 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/izrael-zahranicni-obchod-a-investice-18662.html>.

BUSINESSINFO (2012b). *Podnikání a daně v Izraeli* [online]. 2012 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/podnikani-a-dane-v-izraeli-17412.html>.

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS. *Israel's Foreign Trade in Goods by Countries - February 2016* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z WWW: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/tables_template_eng.html?hodaa=201616074.

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS (2016b). *Foreign Trade 2015 - USD* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z WWW: http://www.cbs.gov.il/www/presentations/16_16_013mazusd.pdf.

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS (2016c). *Exports of Goods by Industry and Country, 2014* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z WWW: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/tables_template_eng.html?hodaa=201516201.

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS (2016d). *Exports and Imports, by Commodities and Countries - Annual Data* [online]. 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z WWW: http://www.cbs.gov.il/fortr12/impexp/menu_e.html?SortBy=1.

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS (2016e). *Foreign Direct Investment in Israel and Direct Investment Abroad, by Industries and Countries 2011-2013* [online]. 2016 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z WWW: http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/tables_template_eng.html?hodaa=201509084.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY [CIA]. *The World Factbook - Israel* [online]. 2016 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/is.html>.

CONSULATE GENERAL OF ISRAEL TO THE PACIFIC NORTHWEST SAN FRANCISCO. *Economy of Israel* [online]. 2015 [cit. 29-5-2015]. Dostupné z WWW: <http://embassies.gov.il/san-francisco/AboutIsrael/Economy/Pages/ECONOMY-Israel.aspx>.

CONSULATE GENERAL OF ISRAEL TO THE PACIFIC NORTHWEST SAN FRANCISCO (2015b). *ECONOMY of Israel* [online]. 2015 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z WWW: <http://embassies.gov.il/san-francisco/AboutIsrael/Economy/Pages/ECONOMY-Israel.aspx>.

ČEJKA Marek. [Common Law Review]. *Právní řád Státu Izrael a Common Law* [online]. 2003 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z WWW: http://review.society.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=61&Itemid=2.

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO ISRAEL. *Agreements* [online]. 2015 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/delegations/israel/eu_israel/political_relations/agreements/index_en.htm.

DELEGATION OF THE EUROPEAN UNION TO ISRAEL. *Scientific Cooperation* [online]. 2016 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z WWW: http://www.eeas.europa.eu/delegations/israel/eu_israel/scientific_cooperation/index_en.htm.

ELIS, Niv. *Public debt drops to 67.1% of GDP, well below OECD average* [online]. 2015 [cit. 2016-04-01]. The Jerusalem post. Dostupné také z: <http://www.jpost.com/Israel-News/Public-debt-drops-to-671-percent-of-GDP-well-below-OECD-average-398701>.

HN [Hospodářské noviny]. *Izrael: růst v zájmu spolehlivé obrany* [online]. 2013 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61319940-izrael-rust-v-zajmu-spolehlive-obrany>.

EUROPEAN COMMISSION. *Agreements* [online]. 2016 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/#_customs-unions.

EUROPEAN COMMISSION (2016b). *Statistics* [online]. 2016 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z WWW: http://madb.europa.eu/madb/statistical_form.htm.

EUROPEAN COMMISSION (2016c). *Assessing the Potential for EU Investment in Venture Capital and Other Risk Capital Fund of Funds* [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/assessing-potential-eu-investment-venture-capital-and-other-risk-capital-fund-funds>.

EUROPEAN COMMISSION. *European Neighbourhood Policy* [online]. 2015 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/overview/index_en.htm.

EUROPEAN COMMISSION (2015b). *Countries and regions - Israel* [online]. 2015 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/israel/>.

EUROPEAN COMMISSION (2015c). *Countries and regions - Euro-Mediterranean partnership* [online]. 2015 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>.

EUROPEAN COMMISSION (2015d). *Israel* [online]. 2015 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/countries/israel/index_en.htm.

EUROPEAN COMMISSION (2015e). *European Union, Trade in goods with Euromed* [online]. 2015 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113076.pdf.

EUROPEAN COMMISSION (2015f). *Joint staff working document. Implementation of the European Neighbourhood Policy Statistics* [online]. 2015 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/2015/enp-statistics-report-2014_en.pdf.

EUROPEAN COMMISSION (2015g). *European Union, Trade in goods with Israel* [online]. 2015 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113402.pdf.

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE. *Euro-Mediterranean Partnership (EUROMED)* [online]. 2016 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm.

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (2016b). *ENP Action Plans* [online]. 2016 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z WWW: http://eeas.europa.eu/enp/documents/action-plans/index_en.htm.

EUROPEAN RESEARCH COUNCIL [ERC]. *Statistics* [online]. 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z WWW: <https://erc.europa.eu/projects-and-results/statistics>.

EUROSKOP (2016a). *Vnější obchodní vztahy* [online]. 2016 [cit. 2016-01-28]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-obchodni-vztahy/>.

EUROSKOP (2016f). *Evropská politika sousedství* [online]. 2016 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>.

EUROSKOP (2015a). *Rada EU* [online]. 2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-eu/>.

EUROSKOP (2015b). *Evropská rada* [online]. 2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://www.euroskop.cz/90/sekce/evropska-rada/>.

EUROSTAT (2015). *Gross domestic product* [online]. 2015 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=teina011&language=en>.

EUROSTAT (2015b). *General government gross debt* [online]. 2015 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina230&plugin=1>.

EUROSTAT (2016). *Eurostatistics: Data for short-term economic analysis 02/2016* [online]. 2016 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7155845/KS-BJ-16-002-EN-N.pdf/386d12fb-07ce-433e-91b8-aa37d5f4c98c>.

EUROSTAT (2016b). *Eurostatistics: Data for short-term economic analysis 03/2016* [online]. 2016 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/euro-indicators/peeis>.

EUROSTAT (2016c). *Database* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database#>.

EUROSTAT (2015c). *EU direct investment inward stocks by extra EU investing country* [online]. 2015 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00054>.

EUROSTAT (2015d). *EU direct investment outward stocks detailed by extra EU destination country* [online]. 2015 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00055>.

EUROSTAT (2015e). *EU direct investment inward flows by extra EU investing country* [online]. 2015 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00048>.

EUROSTAT (2015f). *EU direct investment outward flows by extra EU country of destination* [online]. 2015 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00050>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Útvary (generální ředitelství) a služby* [online]. 2015 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/about/ds_cs.htm.

EVROPSKÁ SLUŽBA PRO VNĚJŠÍ ČINNOST. *Delegace EU* [online]. 2015 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: http://www.eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm.

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Jižní partneři* [online]. 2015 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z WWW: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.5.6.html.

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR. *Partnerství v projektech OPP RLZ* [online]. 2008 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.esfcr.cz/04-06/oprlz/partnerstvi-v-projektech-op-rlz>.

HAVLOVÁ, Radka. *Evropská unie a Středomořský prostor: Vliv izraelsko-palestinského konfliktu na dynamiku spolupráce Evropské unie a Středomoří* [online]. 2010 [cit. 2016-02-15]. Současná Evropa. Dostupné z WWW: <http://ces.vse.cz/wp-content/havlova.pdf>.

ILO. *Israel* [online]. 2016 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: http://www.ilo.org/ilostat/faces/help_home/data_by_country/country-details?locale=en&_afLoop=759683976563964&country=ISR&_adf.ctrl-state=s8ri6rmlc_25.

ISRAEL MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS. *ECONOMY: Sectors of the Israeli Economy* [online]. 2013 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z WWW: <http://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/economy/pages/economy-%20sectors%20of%20the%20economy.aspx>.

MINISTRY OF FINANCE ISRAEL. *International Organizations* [online]. 2007 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z WWW: <http://www.financeisrael.mof.gov.il/financeisrael/pages/en/EconomicData/InternationalOrganizations.aspx>.

NOVINKY.CZ. *Intifáda* [online]. 2016 [cit. 2016-03-04]. Dostupné z WWW: <http://tema.novinky.cz/intifada>.

OECD (2016d). *Fertility rates* [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <https://data.oecd.org/pop/fertility-rates.htm>.

OECD (2016b). *Young population* [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <https://data.oecd.org/pop/young-population.htm#indicator-chart>.

OECD (2016c). *Young employment rate* [online]. 2016 [cit. 2016-02-20]. Dostupné z WWW: <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart>.

OECD (2016e). *Unemployment rate* [online]. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z WWW: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>.

OECD (2016f). *Trade in goods and services* [online]. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z WWW: <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm>.

OECD (2016g). *Domestic product* [online]. 2016 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z WWW: <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm>.

ROBBINS, Annie. *Foreign direct investment in Israel dropped by 50% in 2014 and expert says it's due to the Gaza war and BDS* [online]. 2015 [cit. 2016-03-15]. Mondoweiss. Dostupné z WWW: <http://mondoweiss.net/2015/06/foreign-investment-dropped/>.

STATE OF ISRAEL. *Invest in Israel* [online]. 2009 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjJ37W9ju7LAhUsIJoKHToDBCQQFghEMAU&url=http%3A%2F%2Fwww.investinisrael.gov.il%2Fnr%2Frdonlyres%2F24b5d7ea-2c61-48c5-84d2-a36e3163ffd4%2F0%2Fallfaq.doc&usg=AFQjCNE0yuozi4Z7psylTUVz24qLtdA>.

THE HERITAGE FOUNDATION. 2016 Index of Economic Freedom [online]. 2016 [cit. 2016-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.heritage.org/index/country/israel>.

THE WORLD BANK [WB]. *GDP per capita* [online]. 2016 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z WWW: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.PCAP.CD>.

THE WORLD BANK [WB] (2016b). *Inflation* [online]. 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z WWW: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=FP.CPI.OTL.ZG>.

THE WORLD BANK [WB] (2016c). *Country and Lending Groups* [online]. 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z WWW: <http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups>.

THE WORLD BANK [WB] (2016d). *Import of goods and services* [online]. 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z WWW: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NE.IMP.GNFS.ZS>.

UNDATA. *Country profile* [online]. 2016 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z WWW: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Albania>.

UNION FOR THE MEDITERRANEAN. *UfM member states* [online]. 2013 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z WWW: <http://ufmsecretariat.org/ufm-countries/>.

UNION FOR THE MEDITERRANEAN (2013b). *History* [online]. 2013 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z WWW: <http://ufmsecretariat.org/history/>.

UNION FOR THE MEDITERRANEAN (2013c). *The UfM* [online]. 2013 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z WWW: <http://ufmsecretariat.org/who-we-are/>.

UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT [UNCTAD] (2015b). *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock* [online]. 2015 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z WWW: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>.

VELVYSLANECTVÍ STÁTU IZRAEL V ČR. *Základní údaje* [online]. 2015 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z WWW:

<http://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/State/Pages/Departments.aspx>.

VELVYSLANECTVÍ STÁTU IZRAEL V ČR (2015b). *Státní zřízení* [online]. 2015 [cit. 2015-05-29]. Dostupné z:

<http://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/State/Pages/Departments.aspx>.

Seznam zkratek

ACP	African, Caribbean, and Pacific Group of States Státy Afriky, Karibiku a Tichomoří
CIA	Central Intelligence Agency Ústřední zpravodajská služba
DG NEAR	Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations Generální ředitelství pro politiku sousedství a jednání o rozšíření
DG TRADE	The Directorate General for Trade Generální ředitelství pro obchod
DPH	Daň z přidané hodnoty
EPIC	The Eastern Partnership Integration and Cooperation Program Program integrace a spolupráce
EBRD	The European Bank for Reconstruction and Development Evropská banka pro obnovu a rozvoj
EFTA	European Free Trade Association Evropská dohoda o volném obchodu
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIDHR	The European Instrument for Democracy and Human Rights Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva
ENI	European Neighbourhood Instrument Evropský nástroj sousedství
ENP	European Neighbourhood Policy Evropská politika sousedství
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument Evropský nástroj sousedství a partnerství
EPS	Evropská politická spolupráce
ESP	Španělsko
ESVČ	Evropská služba pro vnější činnost
EU	Evropská unie
EUR	Euro
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii

EUREKA	Síť pro průmyslový výzkum a vývoj
Euromed	Evropsko-středomořské partnerství
FAC	The Foreign Affairs Council Rada pro zahraniční věci
GBR	Velká Británie
GSP	Generalised Scheme of Preferences Systém všeobecných preferencí
HDP	Hrubý domácí produkt
HUN	Maďarsko
IDA	International Development Association Mezinárodní asociace pro rozvoj
ILO	International Labour Organization Mezinárodní organizace práce
IMF	International Monetary Fund Mezinárodní měnový fond
IRL	Irsko
ISERD	The Israeli R&D Directorate Ředitelství pro výzkum a vývoj EU - Izrael
ISR	Izrael
ITA	Itálie
JEA	Jednotný evropský akt
JRC	Výzkumné středisko Evropské komise
LTU	Litva
LUX	Lucembursko
LVA	Lotyšsko
MEDA	Finanční instrument pro středomořské země
MLT	Malta
NATO	North Atlantic Treaty Organization Organizace Severoatlantické smlouvy
NLD	Nizozemsko
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů

POL	Polsko
PRT	Portugalsko
PZI	Přímé zahraniční investice
ROM	Rumunsko
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SITC	Standardní mezinárodní klasifikace zboží
SNS	Společenství nezávislých států
SOP	Společná obchodní politika
SPRING	Podpora pro partnerství, reformy a růst podporující začlenění
SSSR	Sovětský svaz
SVK	Slovensko
SVN	Slovinsko
SWE	Švédsko
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
TACIS	Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States Instrument technické podpory pro státy Společenství nezávislých států
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange instrument Program pro technickou pomoc a výměnu informací
USA	Spojené státy Americké
USD	Dolar
WB	The World Bank Group Světová banka
WTO	The World Trade Organization Světová obchodní organizace

Seznam grafů a tabulek

Grafy:

Graf 3.1: HDP/ob. v členských státech EU a Izraeli v roce 2014 (v dolarech, PPP).....	27
Graf 3.2: Vývoj HDP/ob. v Izraeli v letech 2000 – 2014 (v dolarech, PPP).....	28
Graf 3.3: Meziroční růst HDP ve Státě Izrael v letech 2000 – 2014 (v %)	30
Graf 3.4: Veřejné zadlužení Státu Izrael v letech 2000-2014 (v % z HDP)	31
Graf 3.5: Nezaměstnanost ve Státě Izrael v letech 2000 – 2015 (% podíl z celkové pracovní síly)	32
Graf 3.6: Míra inflace ve Státě Izrael v letech 2000 – 2014 (meziroční % změna).....	33
Graf 3.7: Import a export zboží a služeb ve Státě Izrael v letech 2000 – 2014 (v mil. USD)	35
Graf 3.8: Příchozí tokové PZI v letech 2000-2014 (v % HDP).....	36
Graf 3.9: Odchozí tokové PZI v letech 2000-2014 (v % HDP).....	37
Graf 3.10: HDP/ob. států partnerství Euromed v roce 2013 (v USD)	39
Graf 3.11: Import a export zboží ve státech Euromed v roce 2014 (v % HDP)	40
Graf 3.12: Hodnota importu a exportu zboží ve státech Euromed v roce 2014 (v mil. EUR)	40
Graf 4.1: Export a import zboží mezi EU a Izraelem v letech 2002 – 2014 (v mil. EUR)	45
Graf 4.2: Příchozí a odchozí PZI v akciích z EU do Izraele v letech 2002-2013 v mld. EUR	51
Graf 4.3: Příchozí a odchozí PZI tokové z EU do Izraele v letech 2002-2013 v mld. EUR	53
Graf 4.4: Investice rizikového kapitálu v Evropě a Státě Izrael v letech 2007 – 2014 (2007=100).....	58
Graf 4.5: Předběžný počet schválených grantů rámcového programu EU podle hostitelské země v letech 2014 - 2015	59
Graf 4.6: Počet schválených grantů podle hostitelské země v letech 2007 - 2013.....	60

Tabulky:

Tab. 2.1: Dohody Euromed.....	14
Tab. 3.1: Aktuální ekonomické indikátory Státu Izrael v roce 2015	27
Tab. 3.2: Členění států podle příjmů.....	38

Tab. 4.1: Import a export mezi Izraelem a nejvýznamnějšími obchodními partnery z EU v roce 2014 (v mil. USD).....	47
Tab. 4.2: Oddíly nejvíce obchodovatelného zboží mezi Státem Izrael a sedmi nejvýznamnějšími obchodními partnery z EU v roce 2014.....	49
Tab. 4.3: Podíl odchozích investic z Izraele do EU na celkových odchozích investicích ze země v roce 2013 (akcie).....	52
Tab. 4.4: Podíl odchozích tokových investic z Izraele do EU na celkových tokových odchozích investicích ze země v roce 2013	53
Tab. 4.5: Příchozí investice do Izraele od klíčových investorů z EU podle nejžádanějších oblastí investování v daném státě v roce 2013 (v mil. USD).....	55
Tab. 4.6: Odchozí investice z Izraele do klíčových států EU podle nejžádanějších oblastí investování v daném státě v roce 2013 (v mil. USD)	56

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....

Bc. Nikola Vojtušová

Seznam příloh

Příloha 1: Unie pro Středomoří

Zdroj: Union for the Mediterranean (2013)

Příloha 2: Obchodní toky mezi EU a Státem Izrael podle SITC

Trade flows by SITC section 2014

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

	Imports				Exports			
	Value Mio €	% Total	% Extra-EU	% Growth*	Value Mio €	% Total	% Extra-EU	% Growth*
Total	13,137	100.0	0.8	5.3	16,979	100.0	1.0	0.3
0 Food and live animals	697	5.3	0.8	-10.0	929	5.5	1.2	5.9
1 Beverages and tobacco	44	0.3	0.6	308.2	212	1.3	0.7	12.5
2 Crude materials, inedible, except fuels	382	2.9	0.6	0.7	318	1.9	0.8	6.4
3 Mineral fuels, lubricants and related materials	966	7.4	0.2	-6.9	405	2.4	0.4	-50.7
4 Animal and vegetable oils, fats and waxes	8	0.1	0.1	39.5	62	0.4	1.5	-5.8
5 Chemicals and related prod., n.e.s.	3,565	27.1	2.2	-21.7	3,059	18.0	1.1	5.3
6 Manufactured goods classified chiefly by material	2,126	16.2	1.2	-0.6	3,112	18.3	1.6	-5.9
7 Machinery and transport equipment	2,391	18.2	0.5	6.7	6,317	37.2	0.9	-2.7
8 Miscellaneous manufactured articles	1,194	9.1	0.5	1.0	1,715	10.1	0.9	5.6
9 Commodities and transactions n.c.e.	118	0.9	0.3	11.6	738	4.4	1.1	242.7
Other	1,646	12.5	n.a.	n.a.	112	0.7	n.a.	n.a.

Trade flows by SITC product grouping 2014

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

SITC Rev. 3 Product Groups	Imports				Exports			
	Value Mio €	% Total	% Extra-EU	% Growth*	Value Mio €	% Total	% Extra-EU	% Growth*
Total	13,137	100.0	0.8	5.3	16,979	100.0	1.0	0.3
Primary products	2,166	16.5	0.3	-4.8	2,083	12.3	0.7	-13.8
- Agricultural products (Food (incl. Fish) & Raw Materials)	944	7.2	0.7	-30.4	1,457	8.6	1.1	-1.8
-- Food	771	5.9	0.7	-5.6	1,214	7.2	1.1	6.8
--- of which Fish	13	0.1	0.1	-2.3	38	0.2	0.9	22.5
-- Raw materials	173	1.3	0.8	4.2	243	1.4	1.1	1.1
- Fuels and mining products	1,222	9.3	0.2	-5.0	625	3.7	0.4	-39.7
-- Ores and other minerals	187	1.4	0.6	-0.2	64	0.4	0.4	20.0
-- Fuels	986	7.4	0.2	-8.9	405	2.4	0.4	-50.7
--- of which Petroleum and petroleum products	986	7.4	0.3	-8.9	399	2.4	0.4	-49.0
- Non ferrous metals	69	0.5	0.2	11.9	157	0.9	0.7	-4.3
Manufactures	9,189	70.0	0.9	-10.0	14,025	82.6	1.0	-3.4
- Iron and steel	24	0.2	0.1	-11.8	314	1.9	0.9	-10.2
- Chemicals	3,565	27.1	2.2	-21.7	3,059	18.0	1.1	5.3
-- of which Pharmaceuticals	1,235	9.4	2.0	-46.9	1,000	5.9	0.9	22.0
- Other semi-manufactures	1,835	14.0	2.1	-0.7	2,530	14.9	2.1	-5.8
- Machinery and transport equipment	2,391	18.2	0.5	6.7	6,317	37.2	0.9	-2.7
-- Office and telecommunication equipment	777	5.9	0.5	11.7	1,328	7.8	1.8	-6.1
--- Electronic data processing and office equipment	379	2.9	0.5	21.3	674	4.0	2.8	12.0
--- Telecommunications equipment	344	2.6	0.5	1.0	384	2.3	1.2	5.9
--- Integrated circuits and electronic components	53	0.4	0.2	27.6	270	1.6	1.7	-39.9
-- Transport equipment	161	1.2	0.2	16.2	2,244	13.2	0.8	-6.9
--- of which Automotive products	50	0.4	0.1	-2.5	1,787	10.5	1.0	-15.8
-- Other machinery	1,453	11.1	0.8	-5.4	2,745	16.2	0.8	-25.1
--- Power generating machinery	273	2.1	0.8	-4.8	424	2.5	0.8	-8.5
--- Non electrical machinery	569	4.3	0.8	1.1	1,577	9.3	0.7	2.5
--- Electrical machinery	611	4.7	0.8	-11.0	745	4.4	0.9	-55.2
- Textiles	199	1.5	0.8	-2.3	111	0.7	0.8	1.7
- Clothing	38	0.3	0.1	6.4	208	1.2	0.9	5.8
- Other manufactures	1,139	8.7	0.7	-4.1	1,485	8.8	0.9	2.9
-- of which Scientific and controlling instruments	442	3.4	1.3	-10.4	484	2.9	0.9	1.1
Other products	135	1.0	0.3	-6.8	759	4.5	1.1	226.4
Other	1,646	12.5	n.a.	n.a.	112	0.7	n.a.	n.a.

% Growth: relative variation between current and previous period

% Total: Share in Total: Total defined as all products

% Extra-EU: imports/exports as % of all EU partners i.e. excluding trade between EU Member States

Zdroj: European Commission (2015g)

Příloha 3: Import a export zboží z Izraele do EU (včetně diamantů) v roce 2013

	Import (bez diamantů)	%	Import	%	Export (bez diamantů)	%	Export	%
Celkem	63 040		72 341		48 420		68 968	
EU	21 862	100	24 132	100,0	15 289	100	18 788	100,0
Rakousko	413	1,9	413	1,7	92	0,6	93	0,5
Itálie	2 768	12,7	2 784	11,5	1 040	6,8	1 094	5,8
Irsko	838	3,8	838	3,5	100	0,7	100	0,5
Estonsko	15	0,1	15	0,1	17	0,1	17	0,1
Bulharsko	62	0,3	62	0,3	129	0,8	129	0,7
Belgie	1 628	7,4	3 818	15,8	677	4,4	3 300	17,6
Německo	4 644	21,2	4 652	19,3	1 648	10,8	1 728	9,2
Dánsko	253	1,2	253	1,0	90	0,6	94	0,5
Nizozemí	2 419	11,1	2 419	10,0	2 484	16,2	2 485	13,2
Maďarsko	305	1,4	305	1,3	169	1,1	170	0,9
Spojené království	2 298	10,5	2 334	9,7	3 522	23,0	3 975	21,2
Řecko	229	1,0	229	0,9	456	3,0	458	2,4
Lucembursko	223	1,0	224	0,9	22	0,1	22	0,1
Lotyšsko	34	0,2	34	0,1	51	0,3	51	0,3
Litva	23	0,1	23	0,1	52	0,3	52	0,3
Malta	27	0,1	27	0,1	188	1,2	188	1,0
Slovinsko	157	0,7	157	0,7	154	1,0	154	0,8
Slovensko	207	0,9	207	0,9	20	0,1	20	0,1
Španělsko	1 416	6,5	1 419	5,9	1 030	6,7	1 037	5,5
Polsko	245	1,1	245	1,0	245	1,6	247	1,3
Portugalsko	106	0,5	106	0,4	141	0,9	141	0,8
Finsko	285	1,3	285	1,2	122	0,8	124	0,7
Česká republika	607	2,8	607	2,5	165	1,1	168	0,9
Francie	1 548	7,1	1 561	6,5	1 409	9,2	1 668	8,9
Kypr	392	1,8	392	1,6	950	6,2	951	5,1
Chorvatsko	31	0,1	31	0,1	22	0,1	22	0,1
Rumunsko	168	0,8	168	0,7	115	0,8	120	0,6
Švédsko	521	2,4	521	2,2	182	1,2	182	1,0

Zdroj: Central Bureau of Statistics (2016), vlastní zpracování